

LEGIONÁŘSKÝ

2/2016

Směr

Rozhovor s hejtmanem
Martinem Netolickým

200 000 návštěvníků
Legiovlaku

25 let od návratu
z Pouštní bouře

Oslavy
konce války

VÁLEČNÍ VETERÁNI

O čem se celá léta nemluvilo a nepsalo	2
Setkání chorvatských antifašistů s válečnou veteránkou	3
Když se nás dotkne historie	3
Rozloučení s váženým členem litoměřické jednoty	4
Odešel vlastenec Jaroslav Bárta	4
Opustili naše řady	5

ROZHOVOR

Hejtman Netolický: Odkaz čs. legionářů bude přezívat i pro další generace	6–8
---	-----

STALO SE

Setkání potomků zavražděných na Zámečku	9
---	---

LEGIE 100

Legionářská pouť po stopách čs. dobrovolníků ve Francii	10–13
Přivítání rakouského prezidenta za účasti ČsOL	14

LEGIOVLAK

Čtvrt milionu návštěvníků Legiovlaku	15–16
--------------------------------------	-------

LEGIE 100

100. výročí od zahájení činnosti Československé národní rady v Paříži	18–19
---	-------

OSOBNOST PRVNÍ SVĚTOVÉ VÁLKY

Plk. gen. št. in memoriam Ladislav Preininger	20–23
---	-------

LEGIE 100

V Sankt Peterburgu zahájena výstava o čs. legiích v Rusku	24
---	----

STALO SE

Uctění památky padlých při osvobození Ostravy	26–27
---	-------

Plzeňské Slavnosti svobody 2016	28–29
Finále branného závodu Legie ovládli ARMY BIRDS	30–31
Celkové prvenství v letošním branném závodu Battlefield obhájili loňští vítězové	32–33
Polom 2016. Osvobození Žiliny po 71 letech	35
Dělostřelecké cvičení v Anglii	35
Královští dělostřelci oslavili 300 let od založení	36
Uctění památky M. R. Štefánika	36
Tereziňská tryzna	37

ČINNOST JEDNOT

71. výročí konce války na Příbramsku	38
Památce padlých – 71. výročí osvobození Opavy	38
Uctění památky obětí války v Poděbradech	38

Po stopách Ostravsko-opavské operace	39
Připomínka Československé obrněné brigády	39
Letec Oldřich Kestler byl uctěn ve Stěnovicích	40
Připomenutí památky amerických letců z náletu na Ústí nad Labem	41
Výtržnická kráska opět v akci	41
Třetí Večer regionální historie věnovaný partyzánům předčil očekávání	42
Poslední večer regionální historie s válečnými veterány Těšínska	42
V Olomouci odhalili pamětní desku gen. Šmoldasovi	43
Hraničáři z Krkonoš	44–45

NOVODOBÉ MISE

Od návratu z Perského zálivu uplynulo 25 let	46
Osobnost Pouštní bouře – Ján Való	46
Hudební divadlo Karlín patřilo veteránům	
Pouštní bouře	47

DĚJINY ČSOL

Československá obec legionářská je tu již 95 let	48
--	----

MÍSTA PAMĚTI

Historický vývoj pardubického Záměčku	49
Bronzové ruce pražských povstalců	50–51

PŘEDSTAVUJEME

KVH Čeští lvi České Budějovice, o. s.	52–53
---------------------------------------	-------

POLEMIKA

K publikaci Sokolovo ve stínu propagandy	54–55
--	-------

RECENZE

Průvodce – ANTROPOID	55
----------------------	----

POZVÁNKY A INFORMACE

Zveme vás	56
Nekrolog – Vlastimila Schildbergera	56

Časopis Legionářský směr navazuje na stejnojmenný titul vydávaný Československou obcí legionářskou ve 20. letech minulého století jako týdeník, posléze měsíčník. Jeho hlavním posláním je v době blížícího se 100. výročí vzniku Československa propagovat legionářské myšlenky, odkaz zakladatelů samostatného československého státu a zejména pak ideje boje za svébytnost, svobodu a demokracii v době vzniku samostatného státu, za druhé světové války i v novodobé historii. Časopis je určen pro členy Československé obce legionářské, válečné veterány, sympatizanty a také širokou veřejnost, kterou zajímá tato problematika.

VYDAVATEL:

Československá obec legionářská
Sokolská 33, 120 00 Praha 2
www.csol.cz
Tel: +420 224 266 235
Fax: +420 224 266 274
E-mail: sekretariat@csol.cz

ŠÉFREDAKTOR:

Jiří Filip
Tel.: +420 734 315 634

EDITOR:

Marcela Volfová
E-mail: volfova@csol.cz

REDAKČNÍ RADA:

Pavel Budinský
Jindřich Sitta
Jiří Charfreitag
Milan Mojžíš
Ladislav Henek

GRAFICKÁ ÚPRAVA, TISK A DISTRIBUCE:

Vydavatelství MAC, spol. s r.o.
Na Spojce 968/7
101 00 Praha 10 - Vršovice

ADRESA REDAKCE:

Československá obec legionářská
Sokolská 33, 120 00 Praha 2

Uzávěrka čísla: 15. června 2016

Evidenční číslo: MK ČR E 20912

Elektronickou podobu Legionářské směru naleznete na:
www.csol.cz v rubrice Projekty.

O čem se celá léta nemluvílo a nepsalo

br. Václav Šrámek, válečný veterán

Sedmdesát let od ukončení druhé světové války nutí mne zamýšlet se nad tím, o čem se celá léta nemluvílo a nepsalo. Na území dnešního Karlovarského kraje žil po roce 1945 veliký počet účastníků druhé světové války. Organizováni byli v Svazu protifašistických bojovníků a Československé obci legionářské až do násilného sloučení do jednotné organizace Československý svazu bojovníků za svobodu.

V závěru tohoto období, v roce 1988, vyšel tehdejšímu režimu poplatný první díl seznamu karlovarských odbojářů,¹⁾ uvádějící účastníky druhého odboje z Karlových Varů, Ostrova, Jáchymova, Nejdku, Teplé a Žlutic. Obsahuje 281 jmen převážně příslušníků 1. čs. armádního sboru v SSSR.

V roce 1992 vyšel 2. díl seznamu.²⁾ V úvodu se uznává, že zvolená struktura publikace 1. dílu, byla hrubou diskriminací veliké části držitelů osvědčení podle zákona 255/1946 Sb., o příslušnících československé armády v zahraničí a o některých jiných účastnících národního boje za osvobození. Druhý díl již zahrnul příslušníky Československé zahraniční armády na Západě, partyzánské bojovníky na území ČSR a Jugoslávie, politické vězně a účastníky domácího odboje. Také počet jmen je větší, obsahuje jich 468.

V 1. a 2. dílu je u každého jména uvedená stručná charakteristika účasti ve válce, datum narození, místo narození, prostor bojového nasazení, vyznamenání a číslo osvědčení dle zákona 255/1946 Sb. Uvedené údaje, vychází z evidence členů ČSBS. Ale přesto, něco tam chybělo. Jako badatel o událostech před počátkem války a prvních roků války, jsem měl dosti důkazů, že první kdo odcházel z území ČSR, byli obyvatelé pohraničí, které v roce 1938 zabralo nacistické Německo. Kam odešli, jaký byl jejich osud, zda a jak bojovali za osvobození ČSR?

V první dílu seznamu, je na základě archivních dokumentů popsán pouze antifašistický postoj německých rodáků z Karlových Varů. Popis přitom odpovídá tehdejší ideologii.

O rodácích z Karlovarska a jejich boji na jakékoliv frontě se nepsalo ani v 2. dílu seznamu z roku 1992, kde jich bylo sedm jen jmenováno. Proč se o nich nic neví? Jedno je jisté, nikdo o nich nic nenapsal.

Válečný veterán br. Václav Šrámek při jedné ze svých četných přednášek na základních a středních školách.

Z různých důvodů až v roce 2015 podhalil jsem toto tajemství. Podle údajů Vojenského ústředního archivu Praha, je ve vojenské evidenci z druhé světové války, celkem 786 osob narozených v Karlovarském kraji.

Z toho 23 osob je evidováno na Východě, 758 na Západě. Ve skutečnosti v čs. zahraniční armádě sloužilo 239 osob, z toho 23 na Východě a 216 na Západě. O osudu ostatních osob, bude dále pátráno. Jedná se

o občany ČSR, kteří se do československé zahraniční armády hlásili na území Francie a Anglie již od října 1939.

Tímto je prokázáno, že ti co odešli v roce 1938-1939 z pohraničí, bojovali jak na Východě, tak na Západě. Jména 239 vojáků se ale nenachází v archivních seznamech Svazu Protifašistických Bojovníků ani v ČSBS a ČsOL. Proto se o nich nikdy nemluvílo.

Po detailním zpracování jmenného seznamu 239 vojáků narozených na území současného kraje KV, rozdělení dle současně platného místních a městských úřadů, a doplnění o záznam vojáka, bude vše předáno místním kronikářům.

Tímto bude napravena stará křivda, vznikla mlčením.

Za vzácnou pomoc, při pátrání po zapomenutých vojácích z druhé světové války, patří dík PhDr. J. Balážovi z VÚA Praha.

¹⁾ **Karlovarští odbojáři, 1. díl**, Ke 45. výročí osvobození Československa připravila Historicko-dokumentační komise při OV ČSPB, 1. díl, Karlovy Vary 1989, 196 s. Publikace obsahuje pouze členskou základnu ČSPB z okresu Karlovy Vary, držitele osvědčení dle zák. 255/1946 Sb. Členská základna je reprezentována základními organizacemi č. 1-5 Karlovy Vary, Ostrov, Jáchymov, Nejde, Teplá a Žlutice. Celkem 281 osob, výhradně osídlenců po roce 1945 – převážně z 1. čs. armádního sboru SSSR.

²⁾ **Karlovarští odbojáři, 2. díl**, Karlovy Vary 1992, 120 s. Publikace vydaná v nákladu pouhých 50 výtisků obsahuje opět pouze členy ČSBS okresu Karlovy Vary. Celkem však již 414 jmen s doloženým životopisem a 54 jmen dodatečně zařazených bez životopisu. Z toho je sedm rodáků, ostatní osídlenці po roce 1945.

Setkání chorvatských antifašistů s válečnou veteránkou

br. Otakar Michal

České Budějovice navštívila skupina chorvatských antifašistů, členů organizace Antifašisti Zagreb. Jejich zájem byl zaměřen nejen na poznání krás Jižních Čech, jejich památek a přírodních krás, ale i života obyvatel našeho kraje. Mimo jiné si přáli setkat se s válečnými veterány. Br. Milan Čajdík doporučil obrátit se na ses. Ernestínu Švorcovou, která se besedy v hotelu Roayl zúčastnila. Nejprve jim pověděla o svých zážitcích z druhé světové války a zodpověděla jejich dotazy. Poté již následovala neformální diskuse v přátelském duchu.

Vyjádřeny byly však i společné obavy z toho, že v různých částech Evropy se začínají objevovat fašistické živly, které pronikají do všech oblastí společenského života.

Chorvati se též zajímali o to, jak naše vláda pečuje o válečné veterány a velmi ocenili úlohu ČsOL, kterou tato organizace plní v péči o válečné veterány, jakož i přímou péči Ministerstva obrany ČR. Sestře Švorcové se dostalo velké poděkování za informace a bezprostřední, srdečné vystoupení. ■

Když se nás dotkne historie

ses. Lenka Dvořáková

Dne 14. dubna zavítala na 1. ZŠ T. G. Masaryka v Milevsku Ernestína Švorcová, válečná veteránka, která žáky devátých ročníků seznámila se svými zážitky. Při besedě s touto výjimečnou paní všem zúčastněným běhal mráz po zádech a v mnohých zanechalo setkání s paní Švorcovou hluboký dojem. O válce se učíme ve škole, čteme různé knížky, sledujeme filmy, ale pokud si můžeme vyslechnout autentické prožitky člověka, který si tím vším prošel, vryje se nám to do paměti i srdce víc než cokoliv jiného. Tímto ještě jednou děkujeme paní Švorcové za návštěvu a přejeme jí, aby si dlouho uchovala svou životní vitalitu. ■

ROZLOUČENÍ S VÁŽENÝM ČLENEM litoměřické jednoty

br. Oldřich Lacina
předseda jednoty

JEDNOTA ČSOL V LITOMĚŘICÍCH

Dne 31. března 2016 se sešli zástupci rodiny, Československé obce legionářské a Vězeňské služby Litoměřice, aby uložili do hrobu urnu s popelem dlouholetého člena litoměřické jednoty ČsOL pplk. Jana Bohdana. Bratr Bohdan zemřel 24. ledna 2016 v předvečer svých 95. narozenin, potom co prožil bohatý, mnohdy dramatický ale i plodný život.

Pocházel z Podkarpatské Rusi, z Klučárek u Mukačeva. Život rodiny se šesti dětmi nebyl jednoduchý. A snad ještě horší byl útlak ze strany Maďarů, kteří po rozbití Československa v roce 1938 obsadili jeho rodnou ves. Tak se stalo, že tehdy devatenáctiletý mladík zvolil ještě s několika kamarády cestu, která podstatně předurčila jeho další život – rozhodl se pro útěk do tehdejšího Sovětského svazu.

Ale tam přišlo zklamání. Jako cizinci byli zatčeni, uvězněni a posléze odesláni do sovětského pracovního tábora-gulagu

do oblasti věčné zimy. V nesnesitelných podmínkách, za velkých mrazů s minimálním přísunem jídla museli pracovat na stavbě transsibiřské železnice.

Přežít v gulagu by bývalo prakticky nemožné. Proto, když se v Buzuluku začala vytvářet československá vojenská jednotka pod vedením generála Ludvíka Svobody a on jako Čechoslovák měl možnost do ní vstoupit, bylo jeho rozhodnutí jednoznačné – přihlásil se.

Cesta z gulagu do Buzuluku mu trvala celý měsíc. Náročný výcvik a přípravu na frontu podstoupil v Novochoopersku a posléze byl zařazen jako dělostřelec 1. československého armádního sboru. Pod vedením generála Ludvíka Svobody se zúčastnil bojů u Kyjeva, Charkova, Lvova, Bílé Cerekve, Žaškova, Jasla a na dalších místech a v neposlední řadě též bojů o Dukelský průsmyk. Tam byl již podruhé zraněn. Za všechna tato utrpení obdržel mnoho vyznamenání a pamětních medailí.

Po válce v roce 1946 nastoupil do vězeňské služby v Litoměřicích, kde působil 30 let v různých funkcích až do odchodu do důchodu. I při nelehkém zaměstnání si vždy našel čas na svoji rodinu a byl dobrým manželem, laskavým otcem a později i milujícím dědou.

Až do vysokého věku se zúčastňoval společenského života, zajímal se o dění na svém bývalém pracovišti, byl aktivním členem Československé obce legionářské. Vždy měl rád lidi a nikdy na ně nezanevřel. Jeho nespornými vlastnostmi byla čestnost, skromnost, pracovitost a velký cit pro spravedlnost. Jeho životní krédo znělo: „Nejdůležitější je svoboda, když je svoboda, je všechno“.

Za ČsOL se rozloučil s tímto vzácným člověkem její místopředseda a válečný veterán plk. Václav Kuchynka a předseda litoměřické jednoty Oldřich Lacina, dále nejbližší rodina a zástupci Vězeňské služby Litoměřice. ■

Odešel vlastenec JAROSLAV BÁRTA

text ses. Eva Armeanová
předsedkyně jednoty
foto br. Stanislav Pítr

JEDNOTA ČSOL V KLDNĚ

Dne 23. dubna 2016 jsme se dozvěděli, že navždy odešel člen Jednoty ČsOL v Kladně br. Jaroslav Bárta. Zemřel ve věku 88 let. Zpráva nás hluboce zasáhla. Br. Bárta se pravidelně zúčastňoval všech akcí. Naši členové ho rádi a se zájmem poslouchali při vyprávění o Pražském povstání, kterého se jako osmnáctiletý zúčastnil. Jeho autentické vyprávění zaujalo i Jiřího Padevěta při besedě a autogramiádě u příležitosti prezentace jeho knihy Průvodce protektorátní Prahou. Jaroslav Bárta se z Prahy přestěhoval do Unhoště a před pěti lety vstoupil do naší organizace.

Ráda vzpomínám na setkání v Unhošti, kam jsme mu přijeli poblahopřát u příležitosti jeho 85. narozenin. Po přijetí a gratulaci u paní starostky jsme pokračovali v povídání u něj doma. Koncem roku 2014 se jeho zdravotní stav začal zhoršovat a 4. ledna 2015 nastoupil lázeňské léčení v Teplicích. Ten den jsem mu telefonovala a přála mu příjemný pobyt a následně zlepšení zdravotního stavu. Potěšilo ho, že jsem si vzpomněla. Telefonovala jsem mu i v průběhu léčby, radostně mi sděloval, že za ním zrovna přijela jeho milá manželka a že si užívají

Jaroslav Bárta vypráví svůj životní příběh z Pražského povstání na besedě s Jiřím Padevětem, autorem knihy Průvodce protektorátní Prahou

lázeňské procházky. Setkali jsme se pak 5. března 2015 při vernisáži legionářské výstavy v Unhošti v Melicharově vlastivědném muzeu. Moc ráda jsem naslouchala jeho moudrému vyprávění a osobitým postřehům. A také jsem ráda četla jeho osobitá vyznání. V tomto roce ho ještě více trápily zdravotní problémy, akcí se už nezúčastňoval, ale mohla jsem si přečíst jeho příspěvek z březnového Zpravodaje letošního roku s názvem Jak krásná je naše vlast česká. Vzpomíná na to, jak vášnivě miloval čtení historických knih a putování po naší vlasti. Jeho tatínek pracoval na železnici, takže často cestovali vlakem, jak v době Protektorátu, tak i později po osvobození. Krásné končiny v naší republice navštěvoval také v dalších letech. Jeho poslední příspěvek

končí slovy: „Podzimní slunce svítilo a já znovu zjišťoval, jak krásná je naše vlast, jak krásný je život v ní. A stále stojí za to pro ni něco udělat.“ Myslím, že k tomu není co dodat. Bratře Bárto, budeš nám hodně chybět. Budeme si Tě pamatovat jako milého, přátelského a laskavého člověka, který miloval svoji rodinu a ze srdce svoji vlast.

Čest Tvoji památce! ■

Opustili naše řady

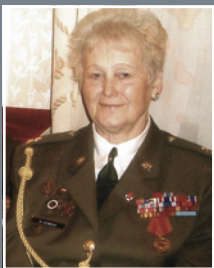
plk. JAROSLAV HOFRICHTER

V pondělí 9. května 2016 ve večerních hodinách zemřel válečný veterán, příslušník 311. bombardovací peruté RAF a dlouholetý člen Předsednictva RV Československé obce legionářské plk. v. v. br. Jaroslav Hofrichter.

Narodil se dne 23. září 1920 v Plzni a v roce 1938 se přihlásil do akce „1000 nových pilotů republiky“, která měla v době nejvyššího ohrožení státu přispět ke zvýšení jeho obranyschopnosti. V roce 1940 se rozhodl pro boj v zahraniční armádě a dostal se tzv. jižní cestou do Palestiny, odkud přes Kapské Město dorazil do Velké Británie.

V řadách 311. čs. bombardovací peruté RAF působil nejdříve jako střelec a posléze jako palubní inženýr, přičemž do roku 1945 absolvoval stovky hodin bojových letů. Po válce působil u dopravního letectva, ale v roce 1949 byl zatčen a vyšetřován. Následovalo propuštění od letectva a dělnické povolání až do důchodu.

V řadách 311. čs. bombardovací peruté RAF působil nejdříve jako střelec a posléze jako palubní inženýr, přičemž do roku 1945 absolvoval stovky hodin bojových letů. Po válce působil u dopravního letectva, ale v roce 1949 byl zatčen a vyšetřován. Následovalo propuštění od letectva a dělnické povolání až do důchodu.

por. NADĚŽDA LAUBOVÁ, roz. Krejčová

Narodila se dne 15. března 1927 v Zaborolu na Volyni. Rodina vlastnila obchod se smíšeným zbožím. Naděžda měla ještě mladší sourozence – setru Sofii a bratra Borise. Po absolvování základní školy, pokračovala ve studiu na střední ekonomické škole.

Dne 7. června 1944 vstoupila v Rovnu spolu s otcem do řad 1. čs. armádního sboru v SSSR, pod kmenovým číslem 13.822/ Ž. Vzhledem k věku (bylo jí 17 let), byla 19. června 1944 odeslána s dalšími nováčky do Sagadury, kde prodělala šestitýdenní vojenský výcvik a později spojovací kurz. Po absolvování kurzu byla zařazena jako telefonistka u přednosta 3. oddělení štábu (spojovací) a velitele sborového spojovacího praporu kpt. Františka Skokana. V bojích u Krosna byla zraněna na páteři po zasypaní bunkru. V bojích o dukelský průsmyk v prostoru Kobylan zemřel na následky těžkého zranění 15. září 1944 i její otec, příslušník 1. čs. brigády Jan Krejčí. Jako příslušnice spojovacího praporu se zúčastnila bojů o Dukelský průsmyk, Karpaty, Liptovský Mikuláš, Ružomberok, Vrútky a Ostravu. Válku zakončila v Chotěboři. Dne 17. května 1945 se zúčastnila slavnostní přehlídky v Praze již v hodnosti četaře. Po skončení války, byla zařazena jako provozní v důstojnické jídelně v Praze. Dne 13. srpna 1946 byla demobilizována. Po válce při repatriaci Volyňských Čechů, dostala přidělenou zemědělskou usedlost na Chebsku. Po příjezdu maminky z Volyně, předala zemědělskou usedlost Zemědělské správě. V té době se provdala za Milana Laubeho a zakotvila v Chebu. Vychovala dvě děti Nadu a Milana. Pracovala ve Františkových Lázních v restauraci Společenský dům. Dálkově vystudovala hotelovou školu. Až do odchodu do důchodu v roce 1969 pracovala jako vedoucí vinárny ve Františkových Lázních. V roce 1981 se přestěhovala do Prahy, kde žila se svým synem. Byla aktivní členka ČSPB a ČsOL. Za svou činnost byla vyznamenána řadou vyznamenání. Byla povýšena do hodnosti poručíka ve výslužbě. Naděžda Laubová zemřela dne 10. května 2016 v Praze. (br. M. Brož)

ANDREJ LAURINC

V úterý 10. května 2016 opustil ve věku 89 let naše řady br. Andrej Laurinc, účastník československého protinacistického odboje. Br. Laurinc se narodil 26. ledna 1927 ve slovenské obci Telgárt v okrese Brezno. Tato obec se stala známou především díky Slovenskému národnímu povstání, během kterého se o oblast Telgártu vedly těžké boje. Dne 5. září 1944 byla obec německými vojáky vypálena.

Právě do povstání na Slovensku se přidal i sedmnáctiletý Andrej Laurinc. Po porážce povstání odešel s partyzány do hor. Při bojích u Liptovské Tepličky byl v prosinci 1944 raněn a přišel o pravé varle. Další zranění se mu našťastí vyhnula a tak se dočkal vytožené svobody. Později se usadil v Čechách. V roce 1964 byl povýšen do hodnosti majora v záloze. Od roku 2013 byl členem plzeňské jednoty Československé obce legionářské, byť mu již zdravotní stav nedovoloval účastnit se akcí.

Za své působení mezi partyzány byl několikrát oceněn. Obdržel Československý válečný kříž 1939, Řád Milana Rastislava Štefánika, Medaili Za vítězství, Řád Slovenského národního povstání II. stupně, Pamětní medaili Slovenského národního povstání, Medaili Zasloužilý bojovník proti fašismu, Medaili Žukova a mnohé další.

JAN STUPKA

Válečný veterán br. Jan Stupka zemřel 1. června 2016 ve věku 91 let. Narodil se 23. března 1925 ve vesničce Loužná v klatovském okrese. Jeho strýcem byl ruský a francouzský legionář Václav Liška.

V roce 1944 vstoupil Jan Stupka do Svobodovy armády na území SSSR. Přihlásil se ke zvláštním úkolům, prodělal parašutistický výcvik a byl zařazen k paraskupině vysazené na německo-českém pomezí. Úkolem jeho skupiny bylo organizovat partyzánské hnutí a spojit se s postupujícími spojeneckými vojsky. Velitelem skupiny byl škpt. Krejčí. V západních Čechách se spojili s oddílem americké 16. obrněné divize a v předvečer příjezdu Američanů do Plzně také s Jaroslavem Stoklasou, který byl vyslán z Plzně jako spojka. Stupku i Stoklasu od té doby pojilo přátelství. Četař Stupka se měl údajně dostat do Plzně již 4. května 1945 při průzkumu na kole, tedy celý den před vypuknutím Plzeňského povstání. V následných dnech se pohyboval mezi plzeňskými povstanci a americkými jednotkami. S americkým průzkumným vozem se také vypravil do Prahy, kde probíhalo Pražské povstání, do kterého však americké síly nesměly zasáhnout. Po svém návratu byl za svůj výlet za demarkační linii velitelem potrestán třídní vazbou.

Zatímco válečná zranění se br. Stupkovi vyhnula, o život mu šlo až o patnáct let později. V roce 1960 byl při jízdě na motocyklu sražen nákladním vozem. Strávil osm dní v kómatu a už byl považován za mrtvého. Z těžké nehody se však dostal a čekalo jej ještě několik klidných dekád života. Při těch se věnoval zvláště své největší vášni – včelařství. V tomto oboru se stal dokonce soudním znalcem a vyhledávaným odborníkem.

V posledních letech se br. Stupka kvůli zdraví zdržoval pouze doma v Bděněvsi, ale návštěvy bratrů z ČsOL vítal vlídným slovem a vlastní medovinou. S velkou pýchou hovořil o své rodině, která mu dělala největší radost. Členem plzeňské jednoty Československé obce legionářské byl od roku 2007.

Hejtman Netolický: Odkaz československých legionářů bude přežívat i pro další generace

Pane hejtmane, Váš zájem o historii je všeobecně znám. Máte nějaké historické období, které je Vám nejbližší a najdete si při své náročné a zodpovědné funkci čas na knihy o historii?

Historie byla vždy mým velkým koníčkem. Konkrétně mi byla a je blízká historie dvacátého století, která je nazývána také soudobou historií. Díky tomu jsem se zabýval jednotlivými významnými roky. Jedná se především o léta končící osmičkou, ať je to rok 1918, 1938, 1948 nebo 1968. Váží se k nim události, které mne velmi zajímaly a zajímají dodnes. Pokud jde o období, které mi je velmi blízké z hlediska hlubšího bádání, tak jsem se detailně zabýval historickými zvraty spojenými s československými legionáři, což jsou léta 1914 až 1918. Pochopitelně jsou to pro mne důležitá témata z mnoha důvodů, ať je to působení Tomáše Garrigua Masaryka nebo Eduarda Beneše v exilu, tak samozřejmě mimořádně zajímavé je také období vzniku československých legií v Rusku, Francii nebo Itálii. Za historický okamžik, který si zasluhuje naši pozornost, osobně považuji putování československých legií přes Vladivostok zpět do vlasti ve dvacátých letech, kdy jim díky bolševické revoluci a celé řadě politických překážek nebyl umožněn návrat domů standardním a snazším způsobem. Obdobně významné jsou i další zmíněné roky zakončené osmičkou, tedy roky 1938 a 1948, kde to byly spíše politické problémy. Poslední ze zmíněných, tedy rok 1968, osobně považuji za jeden z nejsmutnějších z posledního půlstoletí naší historie a věřím, že není nutné rozebírat, proč to takto cítím.

Díky těmto zájmům si samozřejmě neustále doplňuji informace, a to zejména z odborných časopisů. Musím říci, že mě zajímá i dokumentaristika, která je v českém prostředí z mého pohledu velmi kvalitní. Je také přínosné číst si přímo v historických dokumentech a pramenech, které vychází z dané doby. Myslím, že toto vše s prací politika přímo souvisí, protože pokud politik nemá mít ideově vyprázdňené projevy při nejrůznějších příležitostech, tak by se o soudobou historii zajímat rozhodně měl, jelikož existuje celá řada událostí, které se opakovaně připomínají. Mám pocit, že celá řada dnešních

projevů je plná frází, které osobně nemám rád. Jsem přesvědčen, že člověk, který něco sděluje svému okolí a chce, aby se lidé zamýšleli nad celou řadou problémů, by měl mít alespoň bazální vědomosti o tom, co se v dané době stalo.

Československá obec legionářská je tu již od roku 1921, dolehly na ni ale dějinné události 20. století a v povědomí veřejnosti se svou činností prosazuje v novodobé historii až v posledních letech. Vybavíte si, kdy jste se o naši organizaci dozvěděl, popřípadě s ní navázal spolupráci?

Velmi rozlišuji dvě organizace. Tou první je Československá obec legionářská a tou druhou je Český svaz bojovníků za svobodu. Musím konstatovat, že Československé obce legionářské si velice vážím. Všechny projekty jsou mi

mimořádně blízké, protože ačkoliv tato organizace prošla v minulosti jistou krizí, tak v současné době na mě působí jako velmi moderní, a to nejen z hlediska marketingu, ale i toho, jakým způsobem se snaží vykládat historii. Velmi se mi líbí například komiks Stopa legionáře stejně jako projekt Legiovlak, který považuji za jeden z nejlepších projektů poslední doby z hlediska přiblížení naší historie širšímu publiku. Měl jsem také možnost navštívit stálou expozici mapující vznik, život a boj československých legií za první světové války, která je umístěna v prostorách spilky bývalého pivovaru na hradě Křivoklát.

Sám jsem mezi členy Československé obce legionářské poznal celou řadu srdcařů a nikoliv prospěchářů. To je pro mne podstatné. Z toho důvodu chci i nadále s těmito lidmi spolupracovat, a pokud vše půjde dobře, tak věřím, že cesta pro spolupráci bude nadále otevřená i pro další období, které nastane po říjnu 2016.

V loňském roce jste na konci srpna zahajoval projekt Legiovlak v Pardubicích a ve svém projevu vysoce ocenil boj čs. legionářů. Přijal jste rovněž pozvání na slavnostní jízdu Legiovlaku do Stochova. Dá se říct, že si Vás tento projekt získal?

Jednoznačně ano. Celý projekt měl a stále má mojí plnou podporu. Vnímám jej jako unikát, jelikož přibližuje československé legie široké veřejnosti a prostřednictvím různých přednášek se s československými legionáři a jejich osudy mohli seznámit také žáci a studenti našich škol, což považuji za velkou přidanou hodnotu. Přes 40 let minulého režimu byla snaha legionáře vymazat z našich dějin, ale jsem přesvědčen, že právě díky tomuto projektu to nebude možné a že odkaz legií bude přežívat dál, takže si jej budeme

připomínat i v budoucnu. Byl jsem ohromen realistickým zpracováním všech vozů, ze kterých na mne dýchla atmosféra doby. Zásahu na tom samozřejmě mají také dobrovolníci, kteří každý vagon doplňují zajímavým výkladem. To všechno má lví podíl na tom, že se projekt setkal s velkým úspěchem v každé destinaci, do které zavítal, a jsem přesvědčený, že tomu tak bude až do roku 2020, kdy je putování legionářského vlaku naplánováno.

Symbolickým a emotivním momentem v rámci pobytu vlaku v Pardubicích pro mne byla společná návštěva se zástupci našich partnerských regionů z Prešovského samosprávného kraje a ze Zakarpatské oblasti Ukrajiny, tedy z regionů, které společně s námi tvořily společný stát. Bylo patrné, že naši zahraniční partneři byli z tohoto projektu také uneseni, jelikož se do současné doby s ničím obdobným nesetkali. Věřím, že i na Slovensku, kam vlak v příštích letech také zavítá, bude mít minimálně stejný ohlas. Legionáři, kteří bojovali za svobodné Československo, si náš zájem a úctu zaslouží.

Jakožto rodák z Ústí nad Orlicí a hejtman Pardubického kraje jste svázán s regionem, který je spojen s řadou významných a mnohdy tragických momentů odboje za druhé světové války. Cítíte v tom jistý závazek?

Můj osobní závazek spočívá v tom, že chci poukazovat na vzory. Tomu se budu v průběhu mé politické činnosti věnovat, seč mi budou síly stačit. Mám pocit, že současná doba neustále upozorňuje na to, že máme nedostatek vzorů a vzpomínáme si na Gabčíka, Kubiše, Potůčka či celou řadu dalších lidí a říkáme si, že to jsou ti, kteří byli vzory. Ptáme se, zda by toho byla schopna naše generace, naši mladí. Já jsem přesvědčen, že ano. Jsem optimista a věřím, že takové vzory mezi námi existují. To, že se nedokážeme dívat kolem

sebe a na tyto vzory upozorňovat, je problém současného negativismu mezi lidmi ve společnosti. Dal jsem si za osobní úkol, že na tyto vzory upozorňovat chci. Víím, že mezi členy Československé obce legionářské jsou lidé, kteří by mohli být skutečnými vzory. Jsou to zdraví vlastenci a patrioti. Osobně si pod tímto pojmem představuji člověka, který má povědomí o historii, chce se z ní poučit a zároveň si váží toho, v jaké zemi žije a jaké hodnoty tato země zastává. To je pro mne v současné době to nejpodstatnější.

Pardubický kraj podporuje obnovu Larischovy vily, tzv. Zámečku, tragicky spojeného s vražděním odbojářů a obyvatel Ležáků. V loňském roce kraj přispěl ČsOL nemalou částkou na nutné sanace a nyní se připojuje k přípravě záměru na jeho obnovu. Jak náročná to, podle Vašeho názoru, bude cesta?

My jsme začátkem tohoto roku vyčlenili na pokračování nejnútnejších oprav Larischovy vily z našeho rozpočtu částku 500 tisíc korun. V předchozím roce to byla částka poloviční. Finance mají sloužit na nejnútnejší opravy, zejména na rekonstrukci krovu a stropů napadených dřevomorkou, ale také na vypracování podkladů pro podání žádosti o zařazení Zámečku do Programu záchrany architektonického dědictví Ministerstva kultury. Osobně vnímám nezbytnost záchrany tohoto novorenesančního objektu, kterým kráčela historie, velmi silně. Pardubický Zámeček je bezesporu symbolickým místem připomínajícím jedno z nejtragičtějších období našich dějin, a proto si zaslouží náš zájem, a to nejen na úrovni legionářů, dobrovolníků, samospráv a státu. Musíme společně udělat vše proto, aby byl zachráněn a následně také zpřístupněn veřejnosti. Měl by se stát místem pro setkávání, vzpomínání a vzdělávání mladé generace, která by měla být dostatečně informována o krutostech páchaných v době

nacistické okupace. Zdejší expozice by měla být zaměřena především na výsadek Silver A, ale také na celé období heydrichiády. Obávám se však, že cesta ke kýženému výsledku, který bychom všichni uvítali v dohledné době, bude náročná. Jsem však přesvědčený, že musí zvítězit zdravý rozum, který velí, že bychom se měli společně zasloužit o to, aby obdobná pietní místa byla zachována pro budoucí generace. Je pochopitelně nesmírná škoda, že se Larishova vila dostala do současného stavu. Naší povinností je hledat prostředky na její obnovu. Československá obec legionářská, na kterou byla vila převedena ze společnosti Foxconn, je příslibem toho, že se vše vydaří. Samozřejmě to nemůže financovat z vlastních zdrojů. Je potřeba najít i další finanční prostředky z místní samosprávy. Chci zdůraznit, že krajská samospráva bude dělat maximum, aby se takovéto projekty realizovaly a aby byly moderní připomínkou těchto historických událostí. ■

Setkání potomků zavražděných na ZÁMEČKU

foto archiv ČsOL

Na pietním území Zámeček v Pardubicích, kde byli v roce 1942 popravováni čeští vlastenci, se poprvé sešli jejich příbuzní a potomci. Ačkoliv pocházejí z různých míst východních a středních Čech, spojuje je právě místo smrti rodinných příslušníků. Setkání zorganizoval br. František Bobek ve spolupráci s Jarmilou Doležalovou ml., dcerou jedné ze dvou přeživších dívek z Ležáků, a Spolkem Zámeček Pardubice.

Přímých potomků popravených nebylo více než deset, další stovku přítomných však tvořili vnuci, pravnucci, prasnynovci a další příbuzní. Do Pardubic přijel také například Antonín Burdych z Bohdašína na Náchodsku, jehož rodina poskytla poslední úkryt před gestapem radiotelegrafistovi skupiny Silver A Jiřímu Potůčkovi. Za to tehdy osmiletému chlapci Němci zastřelili několik členů rodiny.

V Pardubicích bylo od 3. června do 9. července 1942 popraveno 194 lidí. Popravovalo se pro tři služebny gestapa v Pardubicích, Hradci Králové a Kolíně. Kromě obyvatel Ležáků pocházely oběti z Pardubicka, Čáslavska i Hradecka.

Příbuzní popravených v přítomnosti čestné legionářské stráže položili na bývalém popravišti květiny a uctili jejich památku minutou ticha. Četl se také celý seznam všech zastřelených.

Křest nové knihy o Ležácích byl symbolicky učiněn vodou nabranou v Ležácích

Organizátoři pro účastníky připravili i prohlídku bývalé Larischovy vily, takzvaného Zámečku. Mohli se rovněž podívat na dokončené i natáčené dokumentární filmy věnující se druhé světové válce, a také na novou knihu o Ležácích, která byla v rámci programu slavnostně pokřtěna za přítomnosti místopředsdkyně Senátu PČR Miluše Horské a hejtmána Pardubického kraje Martina Netolického.

-red-

Přímí potomci zavražděných obyvatel Ležáků při tryzně na místě tragických poprav

Praporečníci u pomníku obětem světových válek v Neuville St. Vaast před zahájením pietní vzpomínky, foto br. S. Pítr

LEGIONÁŘSKÁ POUŤ

po stopách čs. dobrovolníků ve Francii

text br. Petr Čížek

Jako každý rok i letos se v rámci projektu Legie 100 konalo a bude konat několik vzpomínkových poutí do zahraničí na místa, kde působili Čechoslováci během první a druhé světové války. Ve dnech 8. – 13. května 2016 byla uspořádána vzpomínková pouť do Francie při příležitosti 100. výročí zahájení činnosti Československé národní rady v Paříži a 100. výročí účasti zbylých příslušníků roty „Nazdar“ a dalších Čechoslováků ve francouzské Cizinecké legii v bojích na Sommě.

Autobus, poskytnutý pro legionářskou pouť Ministerstvem obrany ČR, vyrazil, jako již tradičně, v podvečer od Kasárna Generála Píky v Praze. Cesta do zahraničí ubíhala vesele, zejména díky zdařilému výběru filmů od br. Milana Mojžíše, a tak jsme se mohli nechat ukolébat, abychom ožili druhý den ráno nedaleko Neuville St. Vaast. Po krátké rekapitulaci historických faktů o bojích roty „Nazdar“ v této oblasti jsme dorazili na místo, abychom se zúčastnili již tradičního pietního aktu pořádaného místním zastupitelstvem. Mužstvo v historických stejnokrojích nastoupilo s praporem ČsOL, studenti Vojenské střední školy z Moravské Třebové se státní vlajkou, ostatní účastníci pouti pak uctili památku padlých u Neuville St. Vaast položením věnců. Poté se čeští i francouzští účastníci a uniformované jednotky přesunuly

Bojištěm na Cabaret Rouge cestou do Souchez, foto br. J. Hříbek

Zástupce MO ČR Ivo Markovič a tajemník ČsOL br. Milan Mojžiš při pietním aktu na pohřebišti La Targette, foto ses. M. Kolaříková

Německá balistická raketa V-2 z druhé světové války v expozici muzea La Coupole nedaleko Helfaut v severní Francii, foto br. S. Pítr

na československý hřbitov v La Targette, kde byl rovněž vykonán pietní akt. Následovalo drobné pohoštění v Neuville St. Vaast, na které navazovala prohlídka soukromého muzea pana Brovarowského, složeného téměř výhradně z artefaktů, které našel na bývalém bojišti. Poté jsme se již museli rozloučit a vyrazit směrem na výšiny Vimy, výšinu kterou dobyl prapor C, 1. pluku Cizinecké legie, v jehož řadách bojovala i česká rota „Nazdar“.

Cestou se nám povedlo navštívit i statek Monte-Saint Eloi, tedy východiště roty „Nazdar“. Po vykonání pietního aktu u pamětní desky Marocké divize následovala prohlídka muzea na výšinách Vimy. Po prohlídce jsme se přemístili na Cabaret Rouge, odkud dobrovolníci pokračovali pěšky přes bojiště z první světové války do obce Souchez. Někteří mladší účastníci pouti během této cesty dokázali nasbírat úctyhodné množství pazourků, kterými zdejší pole oplývají. V samotné obci Souchez byl vykonán pietní akt za účasti místních zastupitelů a válečných veteránů. Po uctění památky padlých jsme byli starostou vyzváni k umístění pamětní desky ČsOL na pomník, načež jsme byli pozváni na sklenku vína na radnici, kde jsme místním předali drobné upomínkové předměty. Po rozloučení s místními jsme pokračovali do kostnice v Notre-Dame de Lorette, kde byly rovněž položeny věnce padlým. Ve večerních hodinách pak výprava dorazila na ubytovnu v Bethune, kde každý s radostí složil své tělo.

Druhý den pouti byl především ve znamení německých balistických raket V-2 z druhé světové války a prohlídkám muzeím jím věnovaným. Ráno, odpoledne a večer jsme navštívili několik hřbitovů, kde rovněž bylo vzpomenuáno na padlé a položeno věnce.

Český kříž Jana Lucemburského nedaleko Kresčaku u místa, kde český král padl, foto ses. M. Kolaříková

Třetí den byl zahájen vzpomínkovým aktem u kříže v místě, kde v bitvě u Kresčaku padl Jan Lucemburský (letos si připomínáme 670. výročí této bitvy). Následovala prohlídka muzea bojů na Sommě v Albertu, pietní akt u pomníku kanadským vojákům v Beuamont-Hamelu spojený s prohlídkou pozůstatků zákopů. Poté jsme navštívili památník bitvy na Sommě, kde jsme vzpomněli 100. výročí vypuknutí této krvavé bitvy. Následovala návštěva dvou pomníků věnovaných nasazení tanků během první světové války a pietní akt na hřbitově jihoafrických vojáků, načež bylo naše putování toho dne ukončeno v La Boisselle u kráteru, který vznikl odpálením podkopového tunelu dne 1. července 1916 v 7:28, dvě minuty před vypuknutím bitvy na Sommě.

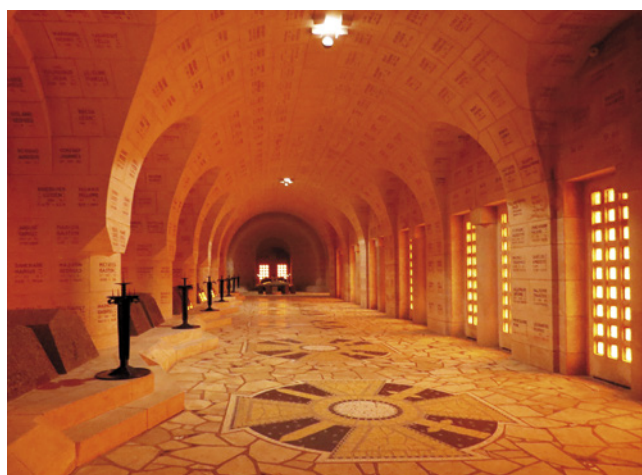
Čtvrtý den našeho putování byl zasvěcen působení Čechoslováků v Cizinecké legii po bitvě u Arrasu. Ráno jsme navštívili vesničku Belloy en Santerre, která se stala symbolem těchto bojů, neboť se jejího dobývání účastnila i četa složená z bývalých příslušníků roty „Nazdar“ pod velením ppor. Štafla. Nejprve proběhla procházka vsí ke skromnému křížku na konci obce, poté pak pietní akt u pomníku na návsi za účasti starosty a místních obyvatel, následovaná pozváním na sklenku vína a předáním darů významným občanům Belloy en Santerre. Poté jsme se přesunuli do skanzenu zničené vsi Fay, odkud jsme se přesunuli postupně do vesnic Assevillers, Dompierre a Fontaine-lés-Cappy, kde rovněž byli nasazení českoslovenští dobrovolníci. Na naší další návštěvě skanzenu zákopů ve Friese jsme málem byli kulturně

Jedno z dioramat výpravného muzea v Albertu, věnovaného bitvě na Sommě v roce 1916, foto ses. M. Kolaříková

Historik Petr Hofman seznamuje účastníky poutě s okolnostmi útoku našich dobrovolníků v Cizinecké legii před sto lety na okraji vesnice Belloy en Santerre, foto br. M. Mojžíš

Interiér rozsáhlé kostnice Douaumont, foto ses. M. Kolaříková

obohaceni, neboť zde zrovna probíhalo natáčení jakéhosi muzikálu o bojích na Sommě. Bohužel však nikdo neodhalil smysl scén, které se odehrávaly před kamerou. Našince v Friese potěšila zmínka na jedné z informačních tabulích o Františku Kupkovi, slavném českém malíři, který sloužil v Cizinecké legii. Rovněž náruživí čtenáři se v těchto místech mohli seznámit s jedním z bojišť, které ve své knize Uříznutá ruka popisuje Blaise Cendrars. Odtud jsme se přesunuli do městečka Péronne na prohlídku místního muzea i samotného města. Následoval přesun na vojenský hřbitov v Lihons,

kde jsou pohřbeni i Čechoslováci, kteří během první světové války padli v řadách Cizinecké legie, avšak nebyli převezeni na hřbitov v La Targette, a tudíž byli sto let takřka opomíjeni. Naší další zastávkou byl pomník australským vojákům v Le Hamel, odkud byl mimo jiné i výhled na místo, kde byl sestřelem slavný Rudý baron. Z Le Hamel jsme pak pokračovali do Hangardu. Ve zdejších lesích se v roce 1918 odehrávaly krvavé boje, jimž padlo za oběť i mnoho Čechoslováků. V lesích jsou dodnes patrné pozůstatky zákopů. Nedaleko odtud se nachází malý hřbitov, kde jsou pohřbeni padlí příslušníci Cizinecké legie z těchto bojů. I zde jsme uctili jejich památku po takřka 100 letech. Po této silné vzpomínce následoval návrat na ubytovnu do Amiens.

Poslední den vzpomínkové pouti byl zahájen dlouhým přejezdem do oblasti verdunského bojiště. Krátce po poledni jsme dorazili k nově zrekonstruovanému muzeu bitvy u Verdunu, po kterém následovala prohlídka pevnosti Vaux. Poté byl vykonán pietní akt u pomníku bitvy u Verdunu. Následovala další prohlídka pevnosti, tentokrát Fort Froideterre a návštěva muzea ve verdunské citadele. Nutno poznamenat že toto muzeum je velice originální, návštěvníci jsou zde vozeni na jakýchsi automatických vozících. Naší poslední zastávkou byl pomník Le Mort Homme.

Poté jsme již nastoupili noční cestu domů. Nutno dodat, že se jednalo o perfektně zorganizovanou pout, vždy vhodně doplněnou komentářem o historii daného místa, případně správně zvoleným promítáním filmu. ■

Přivítání rakouského prezidenta za účasti ČsOL

text a foto br. Petr Tolar

Legionářská čestná stráž před nádražím ve Stochově

Před 95 lety se odehrálo na nádraží v obci Stochov setkání dvou prezidentů mladých republik – československé a rakouské. Dne 15. prosince 1921 přivítal na stochovském nádraží prezident Československé republiky Tomáš Garrigue Masaryk prezidenta Rakouské republiky Michaela Hainische. S touto událostí byla spojena také návštěva současného rakouského prezidenta Heinze Fischera, kterého do České republiky pozval prezident Miloš Zeman. K té došlo 11. dubna 2016 za účasti členů Československé obce legionářské.

Podobně jako v roce 1921, zúčastnili se slavnostního přivítání rakouské hlavy státu na stochovském nádraží také českoslovenští legionáři. V historických uniformách zde čestnou stráž stáli členové ČsOL a studenti Vojenské střední školy a Vyšší odborné školy MO z Moravské Třebové, která nese čestný název „škola Československé obce legionářské“. Čestná stráž, pod velením tajemníka ČsOL br. Milana Mojžíše, reprezentovala československé legie utvořené během první světové války na území Ruska, Francie i Itálie.

Rakouský prezident Heinz Fischer vyrazil z Prahy do Stochova speciálně vypravenou historickou soupravou, v jejímž čele jela parní lokomotiva. Prezident jel uvnitř salonního prezidentského vozu T. G. Masaryka. Po příjezdu na stochovské nádraží byl rakouský prezident uvítán českým protějškem Milošem Zemanem, československými legionáři, kapelou Hradní stráže ČR a přibližně stovkou přihlížejících. Na staniční budově, u vstupu do Salonku T. G. M., oba prezidenti

Český prezident Miloš Zeman a dosluhující rakouský prezident Heinz Fischer před právě odhalenou pamětní deskou

společně odhalili pamětní desku upomínající na setkání československého a rakouského prezidenta v prosinci 1921. Poté oběma prezidentům zazpíval dětský sbor Masarykovu oblíbenou píseň „Ach synku, synku“. Následně přesedli prezidentové do vozu a odejeli k dalším jednáním na blízké prezidentské sídlo v Lánech, kde byl Heinz Fischer uvítán jedenadvaceti dělovými salvami. Podle vyjádření obou prezidentů návštěva jasně ukázala výborné vztahy mezi Českou republikou a Rakouskou republikou. ■

ČTVRT MILIONU NÁVŠTĚVNÍKŮ LEGIOVLAKU

text br. Jiří Filip
foto archiv ČsOL

V prvním letošním čísle jsme vás informovali o tiskové konferenci k výjezdu Legiovlaku a jeho první zastávce ve Strakonici. Posádka unikátní pojízdné expozice v následujících měsících nelenila a navštívila celou řadu dalších míst v Čechách. Návštěvnost přitom od samého počátku překonávala loňské statistiky. A tak můžeme prozradit, že od prvního uvedení Legiovlaku na brněnském IDETu v roce 2013 již jej shlédlo na 250 000 návštěvníků.

KLADNO

KLADNO

V závěru března měli možnost Legiovlak navštívit zájemci v Písku. Na slavnostním zahájení mluvil za ČsOL, stejně tak jako ve Strakonici, předseda strakonické jednoty a člen Předsednictva RV ČsOL br. Zdeněk Hruška. Za místní představitele promluvil senátor Karel Kratochvíle a člen rady města Písku Marek Anděl. První dubnové dny patřil Legiovlak Příbrami. Při zahájení byl přítomen předseda místní jednoty br. Miroslav Ječmen, s projevem vystoupili rovněž starosta města Jindřich Vařeka a senátor za Příbramsko a zároveň starosta města Sedlčany Jiří Burian. Dne 7. dubna již vítal Legiovlak předseda berounské jednoty br. Jan Souček, starosta města Berouna Ivan Kůs, místní senátor Jiří Oberfalzer a jako jinde zástupce

ČD, a. s., Alois Kašpar. Zvláště početně navštívené zahájení dne 14. dubna v Kladně bylo provázeno předsedkyní kladenské jednoty a členkou Předsednictva RV ČsOL ses. Evou Armeanovou. Ke slovu se dostal Petr Drvota, syn legionáře, dále pak ministr pro lidská práva, rovné příležitosti a legislativu ČR a kladenský senátor Jiří Dienstbier, tajemník kladenského magistrátu Zdeněk Slepíčka a přednostka železniční stanice Kladno Iva Bachorová.

Vůbec poprvé zavítal Legiovlak do Ústeckého kraje a dne 22. dubna byl uveden v krajském městě. Zahájení se účastnil předseda jednoty br. Jaroslav Novák, senátor Jaroslav Doubrava, starosta městského obvodu Ústí nad Labem – město Kamil Hýbner a za kraj 1. náměstek hejtmána Stanislav Rybák. Na cestě krajem Legiovlak zastavil na týden v Teplicích, kde jej uvítal předseda teplické jednoty br. Petr Pípal, zástupitel města Jiří Řehák a zástupce ČD, a. s., Vladimír Štochl. Překvapivě chladné počasí provázelo přivítání Legiovlaku v Chomutově 16. května primátorem Danielem Černým a předsedou teplické jednoty br. Rostislavem Lysoňkem.

CHEB

PLZEŇ

BEROUN

PÍSEK

PŘÍBRAM

TEPLICE

CHOMUTOV

ÚSTÍ NAD LABEM

KARLOVY VARY

Dne 23. května zakotvil Legiovlak poprvé v dalším krajském městě – v Karlových Varech. I zde byl přivítán za přítomnosti 1. místopředsedy ČsOL br. Jindřicha Sitty, hejtmána karlovarského kraje Martina Havla a náměstka primátora Jiřího Klsáka. Při této příležitosti bylo rovněž podepsáno br. Sittou a hejtmánem Havlem memorandum o vzájemné spolupráci mezi Karlovarským krajem a Československou obcí legionářskou. Po dvou týdnech se legionářský vlak přemístil na několik dní do Chebu. Zahájení byl přítomen předseda místní jednoty br. Jan Držmíšek, pozvání přijal starosta města Petr Navrátil a se

závěrečným slovem vystoupil duchovní správce chrámu sv. Olgy ve Františkových Lázních a nemocniční kaplan Chebské nemocnice otec Vít Metoděj Kout. Svou letošní nejzápadnější zajižďku vykonal Legiovlak 11. června do Aše, z níž se vydal na cestu na vlakové nádraží Plzeň-Křimice.

V Křimicích se slavnostního zahájení účastnil 1. náměstek primátora města Plzeň Martin Baxa, starosta křimického obvodu Vít Mojžíš a předseda plzeňské jednoty br. Jindřich Plescher. Pokud vás zajímá, kde se aktuálně Legiovlak nachází, zjistíte to na plakátě otištěném na straně 17. ■

Československá obec legionářská a Nadační fond Legie 100 si Vás dovoluji pozvat na unikátní expozici

LEGIO VLAK

**VSTUP
VOLNÝ**

Repliky legionářských vagonů z let 1918-1920,
kdy českoslovenští legionáři ovládli Sibiř.

Prezentace v krajských a okresních městech:
všední dny 8-18 (16) h, víkendy 9-19 (16) h
Od října bude otevřeno pouze do 16 hod!

www.legiovlak.cz

Praha	1. - 30. 8.	Prostějov	31. 10. - 6. 11.
Ostrava	2. - 15. 9.	Přerov	7. - 13. 11.
Český Těšín	16. - 22. 9.	Bruntál	15. - 20. 11.
Opava	23. - 29. 9.	Krnov	21. - 27. 11.
Hranice	3. - 10. 10.	Zábřeh	29. 11. - 4. 12.
Olomouc	13. - 28. 10.		

Program pro školní exkurze, ukázky zbraní a historické techniky a mnoho dalšího

Gestu Legiovlaku zaštiťuje předseda Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR Jan Hamáček.

100. výročí od zahájení činnosti Československé národní rady v Paříži

Na počátku první světové války neměl odboj proti Rakousko-Uhersku, jenž se formoval doma i v jednotlivých krajských koloniích po celém světě, jednotné vedení. Cesta k vrcholnému orgánu československého diplomatického a vojenského odboje vyžadovala nezměrnou energii a odhodlání všech aktérů.

I filosof a demokratický politik, profesor T. G. Masaryk k projektu samostatného čs. státu dospěl po delších úvahách. Porážkou Německa a Rakousko-Uherska měly být vytvořeny podmínky ke garanci takového státu vítěznou anglo-francouzsko-ruskou koalici. Předpokladem zdárného vývoje nového státu měla být poválečná demokratizace celé Evropy. S tímto plánem Masaryk odešel v prosinci 1914 do emigrace. Odešel zprvu do Itálie a pak do Ženevy, aby se v létě 1915 ujal vedení zahraniční odbojové akce. V zahraničí se mohl opírat o okruh svých nejbližších spolupracovníků, především o Milana Rastislava Štefánika, a morálně a finančně o početné krajské spolky v USA, Rusku, Francii, Británii a Švýcarsku.

Z domova byl podporován Edvardem Benešem a tajnou odbojovou organizací „Tajný výbor Maffie“, ve které se na počátku roku 1915 začali sdružovat politikové, vědci, představitelé národních organizací, čeští důstojníci rakouské armády a představitelé dalších profesí a organizací. Po nuceném odjezdu Edvarda Beneše do zahraničí na podzim 1915 se stal jejím předsedou Přemysl Šámal.

Na konci října 1915 založil Tomáš Garrigue Masaryk v Paříži první politický orgán zahraničního odboje Český komitét zahraniční. Komitét vydal 14. listopadu 1915 provolání, kterým

vyhlášoval otevřený boj Rakousko-Uhersku. Jádrem provolání bylo konstatování, že federalizace a přeměna Rakousko-Uherska na svazek svobodných národů je nemožná. Podepsali jej Tomáš Garrigue Masaryk, Josef Dürich, Bohumil Čermák, Bohdan Pavlů, Ludvík Fischer, Albert Mamatey a další, a bylo zveřejněno ve Velké Británii, Francii, Švýcarsku, Rusku a USA.

Od února 1916 byl Český komitét zahraniční v Paříži přeměněn na Národní radu zemí českých, záhy přejmenovanou na Československou národní radu, jako ústřední orgán odboje s postupně budovanými odbočkami na Rusi, v Itálii, Británii, Švýcarsku a v USA. Jejím cílem bylo získání oficiálních míst i veřejnosti dohodových států pro myšlenku rozbití Rakousko-Uherska a vytvoření samostatného čs. státu. Předsedou Československé národní rady byl zvolen Prof. T. G. Masaryk, místopředsedy poslanec Josef Dürich a Dr. Milan Rastislav Štefánik, a generálním tajemníkem Dr. Edvard Beneš. Sídlo rady bylo v Rue Bonaparte 18 v Paříži a jejím hlavním tiskovým orgánem byly časopisy La Nation Tchèque (Český národ) a Československá samostatnost. Osou praktické činnosti se stalo intenzivní propagační a diplomatické působení, a budování čs. zahraničního vojska.

Předseda ČSNR Prof. Tomáš Garrigue Masaryk

Po vypuknutí první světové války odjel Masaryk do zahraničí a po důkladné etické a mezinárodně politické úvaze vyhlásil dne 6. července 1915 u příležitosti ženevských oslav 500. výročí upálení Mistra Jana Husa odboj proti habsburské monarchii. Od září 1915 přesídlil Masaryk do Paříže, kde se stal předsedou zřízeného Českého komitétu zahraničního, později přejmenovaného na Československou národní radu.

Masarykovi se dařilo získat na svou stranu české a slovenské krajské organizace, postupně i značné sympatie zahraničního tisku a spolu s domácí odbojovou skupinou Maffie zajišťoval pro spojence zpravodajskou službu o poměrech v nepřátelském Rakousku-Uhersku.

V jednáních směřujících k uznání novodobého českého státu ho významně podpořila vzrůstající aktivita československých legií a pronikavé úspěchy na všech bojištích první světové války. Samostatnost československého státu se nakonec mezinárodně prosadit podařilo. Dne 14. listopadu 1918 byl Masaryk zvolen prezidentem nové republiky a brzy si získal renomé státníka evropského formátu.

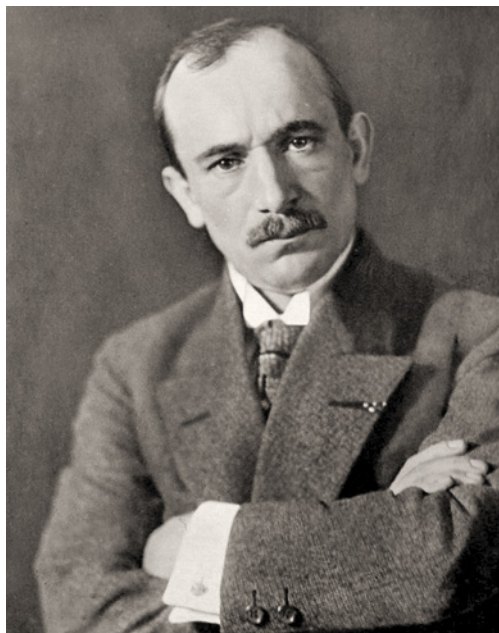
Masaryk byl zvolen do čela Československé republiky celkem čtyřikrát. V květnu 1934 se jeho zdravotní stav prudce zhoršil, a tak 14. prosince 1935 abdikoval. Za svého nástupce v prezidentském úřadě doporučil Edvarda Beneše. Po své abdikaci pobýval Masaryk na zámku v Lánech, který obdržel k doživotnímu užívání. Zde zemřel 14. září 1937. Pohřební průvod z Prahy na lánský hřbitov lemovalo přes jeden milion lidí.

Místopředseda ČSNR Dr. Milan Rastislav Štefánik

Do cesty jeho slibné vědecké dráhy vstoupil počátek první světové války. Jako francouzský občan byl povolán do armády, prošel na vlastní žádost pilotní školou a zanedlouho vstoupil do bojů s eskadrou MF-54 v oblasti Arrasu. Vědecké znalosti a zkušenosti získané při astronomických pozorováních mu umožnily provádět kvalitní předpověď počasí, což mělo pro letectvo mimořádný význam. Byl proto pověřen vytvořením armádní meteorologické služby. Později bojoval v Srbsku, odkud byl těžce nemocný převezen do Říma. Jakmile se jeho zdravotní stav zlepšil, odjel do Paříže, kde se 13. prosince 1915 setkal s Edvardem Benešem, který ho seznámil se snahami vytvořit samostatný československý stát.

Podílel se na vzniku Československé národní rady, v níž pak zastupoval zájmy Slovenska. Další svoji činnost zaměřil na vytvoření samostatného čs. vojska. Společně s Benešem dostali příslib od francouzské vlády v otázce výzbroje našich jednotek. Podmínkou bylo získat dostatečné množství dobrovolníků, a tak Štefánik získával vojáky ze zajateckých táborů v Rumunsku, odjel organizovat nábor i do USA. Po návratu do Paříže se účastnil na tvorbě Dekretu o zřízení československé armády ve Francii, který byl vyhlášen 16. prosince 1917.

V červnu mu byla jako zástupci velitele čs. armády propůjčena hodnost generála, v říjnu po jednáních v Ženevě byl v předběžně ustavené vládě jmenován ministrem vojenství. Přelom

let 1918–19 byl ve znamení řešení problémů spojených s intervencí čs. legií v Rusku. Na základě Štefánikova návrhu bylo rozhodnuto o přesunu legií do týlu a odchodu do vlasti. Také Štefánik se vydal na cestu do svobodného a samostatného Československa. Byla to však cesta poslední. Dne 4. května 1919 se jeho letadlo těsně před přistáním zřítilo na letišti Ivánka nedaleko Bratislavy. Havárii nikdo nepřežil.

Místopředseda ČSNR Dr. Edvard Beneš

Propuknutí první světové války jej podnítilo k organizaci vnitřního odboje. Obstarával zejména spojení mezi Prahou a Masarykem ve Švýcarsku. V září 1915 odešel do zahraničí a od té doby jsou jeho životní osudy úzce spjaty s osobnostmi T. G. Masaryka a M. R. Štefánika. V Paříži organizoval a řídil jednotlivé složky zahraniční emigrace, podílel se na propagaci československého politického programu. Reorganizoval kurýrní službu, kterou se udržovalo tajné spojení s Maffií v Čechách.

Podílel se na ustanovení Československé národní rady (1916), kde zastával místo generálního tajemníka. Společně s M. R. Štefánikem jednal s představiteli dohodových mocností o zřízení samostatných čs. vojenských jednotek.

Dalším výrazným výsledkem Benešovy diplomacie bylo uznání Československé národní rady jako představitel nového československého státu ze strany Francie (červen 1918), Anglie (srpen 1918) a Itálie (říjen 1918). To současně umožnilo přístup zástupců Čs. národní rady na jednání států Dohody. V říjnu 1918 vedl v Ženevě rozhovory s českými domácími politiky o budoucnosti nového státu. V prozatímní vládě byl pověřen řízením ministerstva zahraničí a vnitra.

Domů se však vrátil až v září 1919, neboť se v Paříži účastnil mírových jednání. Při nich zabezpečoval historicky neexistující jižní hranici Slovenska a jeho vymanění z vlivu Uher vůbec, současně prosazoval uznání historických hranic českého státu.

Stál u zrodu Společnosti národů a na její půdě prosazoval politiku kolektivní bezpečnosti. Jeho doménou byla sice zahraniční politika, hrál však i významnou vnitropolitickou roli. V letech 1921–22 byl ministerským předsedou a jako místopředseda Čs. strany národněsocialistické výrazně ovlivňoval její politiku. Po abdikaci T. G. Masaryka byl zvolen 14. prosince 1937 prezidentem Československé republiky.

Po Mnichovu byl nucen z exilu opět organizovat zahraniční odboj za opětovné osvobození Československa a na diplomatickém poli docílil nejen zneplatnění Mnichovské dohody, ale i uznání právní kontinuity státu.

-red-

text Michal Rak

foto archiv Mileny Freimanové a VÚA-VHA Praha

Plk. gen. št. in memoriam Ladislav Preininger

V roce 2001 vyšly knižně deníkové zápisky Ladislava Preiningera, člena slavné roty „Nazdar“, čs. legií ve Francii a důstojníka meziválečné čs. armády, popraveného během I. stanného práva, které k vydání připravila jeho dcera Milena Freimanová. Na letošní rok připravila ČsOL v rámci projektu Legie 100 jejich druhé vydání. Následující řády přibližují ve zkratce jeho životní cestu.

Ladislav Preininger, 1919

V úterý 2. července 1895 se na Královských Vinohradech do rodiny Preiningerů narodil syn Ladislav. Vystudoval nižší reálné gymnázium a od roku 1909 působil v otcově papírenském podniku, který měl později převzít. V letech 1909 až 1913 navštěvoval kurzy Umělecko-průmyslové školy v Praze a stal se uměleckým knihářem. Po ukončení studií vyrazil do zahraničí na zkušenou. Nejprve do Vídně a následně do Paříže, kam dorazil v říjnu 1913. Jeho rodina byla silně vlastenecká a navštěvovala pražský Sokol. Díky kontaktům ze Sokola a otcově přímluvě se mu podařilo najít v Paříži práci, a ačkoliv nebyl se svou životní situací spokojen, nakonec ve Francii vydržel. Dorazil tam však v době zhoršující se politické situace, která vyvrcholila atentátem na arcivévodu Františka Ferdinanda d'Este a vypuknutím války. Pro Čechy, příslušníky cizí mocnosti, to znamenalo, že musí Francii opustit, nebo jim hrozila internace. Velká část krajanů však chtěla proti německým národům bojovat a podávali houfně přihlášky do Cizinecké legie. Největší počet z nich během celofrancouzského náboru 22. srpna 1914, kdy tak učinil i Ladislav Preininger.

Podepsal závazek na dobu trvání války a odjel vlakem do Bayonne u španělských hranic, kde se 25. srpna hlásil u formujících se rot praporu C II. pochodového pluku 1. pluku

Cizinecké legie. 1. rota byla česko-slovenská, další polská, řecká, belgická a jedna z příslušníků ostatních národů. Velitelem 1. roty se stal kpt. Marie Sallé, který okamžitě zahájil výcvik. Čechoslováci okamžitě upoutali pozornost jak svých velitelů příkladnou disciplínou a nadšením, tak místních obyvatel pořádáním sokolských cvičení a dalšími kulturními aktivitami. A také vzájemným pozdravem, podle kterého získala rota své jméno – Compagnie Nazdar. Dne 12. října 1914 složili příslušníci roty „Nazdar“ slavnostně přísahu, z rukou starosty Bayonne převzali rotní prapor z červeného hedvábí s vyšitým bílým lvem a 23. října odjeli na frontu do oblasti Champagne.

Zde se v zákopech u Remeše stali součástí Marocké divize, nejprve jako záloha, od listopadu stáli na jejím pravém křídle. Jednalo se o poměrně klidný úsek fronty, útrapám zákopové války však nebyli ušetřeni ani zde, zejména velkému vlhku a zimě. Vojáci hlavně stavěli a upravovali obranné postavení a podnikaly rozvědky. Často se stávali cílem nepřátelského dělostřelectva. Přišli tak i první ztráty – 2 mrví a několik desítek raněných. Na konci dubna byla Marocká divize stažena a přeložena. Jejím novým působištěm se stalo severofrancouzské Artois.

V této oblasti se totiž připravoval rozsáhlý útok. Divize a s ní i rota „Nazdar“ byly přiděleni k Pétainově 33. armádnímu

Přísaha roty „Nazdar“ 12. října 1914

Zima 1914 v zákopech v Champagni, Preininger sedící uprostřed

sboru, který měl dobýt návrší Falaise de Vimy, ze kterého bylo možné ovládat roviny až k belgickým hranicím. Marocká divize obsadila zhruba jeden a půl kilometrový úsek Berthonval – La Targette asi 7 km severně od Arrasu. Celkem bylo k ofenzivě připraveno 18 francouzských divizí podpořených britským útokem na severu. Spojenci tak měli v oblasti operací výraznou převahu v mužstvu i materiálu, protože 6. armáda bavorského prince Rupprechta měla 16 divizí. Očekávalo se tak jasné vítězství.

Vše začalo již 4. května 1915 dělostřeleckou přípravou a umístěním min do 17 podkopů. Vlastní útok začal 9. května v 10 hodin dopoledne po silné čtyřhodinové dělostřelecké přípravě. Prapor C útočil ve středu sestavy, rota „Nazdar“ pak ve směru Neuville-Saint-Vaast a na kótu 140 asi 7 km od výchozích postavení. Vojákům se podařilo rychle dobýt první

pásmo protivníkovi obrany, pak se ale německý odpor zintenzivnil. To s sebou přineslo těžké ztráty. Padl velitel praporu mjr. Noiret, velitel 4. české čety por. Andreani či velitel kulometné čety por. Dostál. Čs. vojáci však postupovali stále kupředu a strhávali s sebou i další francouzské jednotky. Zhruba o půl dvanácté byla dobytá kóta 140 a cíl útoku tak byl splněn. Byly dobyty též vesnice v okolí a odpoledne odražen německý protiútok. Ztráty však byly skutečně velké, z původních 250 členů roty „Nazdar“ zbylo v bitvě u Arrasu bojeschopných pouze 75 vojáků, 42 vojáků padlo, zbylí byli ranění, v rotě také nezbyli žádní důstojníci. Ztracen byl též rotní prapor, který zmizel poté, co byl praporečník Karel Bezdíček smrtelně zasažen. Ladislav Preininger byl mezi raněnými, na konci útoku byl trefen střelou do prsou. Ujal se ho br. Siebert a obvázal mu ránu. Následně byl evakuován do nemocnice v Bretagni.

Úsilí a ztráty Marocké divize však přišly vniveč. Francouzi nedokázali na místa průlomů přisunout posily, což se ale naopak dařilo Němcům, kteří tak zahájili sérii protiútoků, po kterých začali Francouzi vyklízet dříve dobyté pozice. Podobně se dařilo i na dalších úsecích ofenzívy, takže po těžkých a krvavých bojích slavila jen malé územní zisky. Ještě hůře se vedlo Britům, jejichž útoky byly krvavě odrazeny. Po odpočinku a konsolidaci byla Marocká divize zapojena 16. června do útoku na ves Souchez, Čechoslováci tvořili 2. rotu v síle asi 150 mužů. Jako jedni z mála se snažili splnit svěřený úkol a přišli o osm mužů včetně velitel, mnoho dalších bylo opět zraněno. Tím skončila jejich účast v krvavé druhé bitvě u Artois. Francouzi v ní přišli o 102 tisíc padlých a raněných, Britové o 27 800 a Němci o 65 000 mužů a dalších 7 tisíc jejich vojáků bylo zajato.

Po vyléčení v červenci 1915 byl Preininger, mezitím povýšen ze střelce na desátníka, odeslán k 26. rotě 1. pluku Cizinecké legie do Sidi-bel-Abbès v Alžírsku. Zde se vykonávala hlavně strážní služba a výpravy na Saharu. Žádal sice o přeložení na frontu, nový příkaz, který zakazoval nasazení cizineckých

1. rota 21. pěšího pluku, 28. říjen 1919

Zahranční studenti Vysoké válečné školy v Saint-Cyru s velitelem školy gen. Tanantem, npor. Preininger v první řadě druhá zprava

legionářů proti jejich domovským krajinám z důvodů dezercí, mu to však jako občanu Rakousko-Uherska komplikoval. Když se tedy v únoru 1916 hledali tlumočníci srbsťiny, okamžitě se přihlásil, ačkoliv srbsky vůbec nemluvil! Byl přidělen k srbskému praporu, kde to samozřejmě okamžitě poznali, ale jako Čecha ho kryli a on se časem srbsky naučil. V létě 1916 se vrátil zpět do služby v alžírském Colomb-Becharu, v květnu 1917 odjíždí s 12. rotou do řecké Soluně a následně se přesunuje na srbskou frontu, kde je přidělen ke družstvu automatických pušek jako střelec. Červen a červenec pak strávil v obtížném hornatém prostředí v boji s Bulhary. Dostává zde nabídku ke vstupu do polské armády, kterou přijme s vědomím, že jakmile se dostane do Francie, přihlásí se do vznikající armády československé. Rozkaz k odjezdu dostal 11. srpna. Cestou ale onemocněl malárií a musel se léčit v nemocnici v řecké Verii. Tu opustil 16. října a konečně nastoupil cestu do Francie. Dne 2. listopadu byl poslán do Cognacu, kde se formovaly čs. jednotky a stal se tak příslušníkem naší národní armády.

Podplukovník Preininger 1937

V téže době do Francie dorazil i transport čs. vojáků z Ruska a všichni se prozatímně stali součástí 33. francouzského pěšího pluku. Dorazili také dobrovolníci z USA a zajatci ze Srbska. Následně je přidělen k vznikajícímu 21. čs. střeleckému pluku, k poslednímu lednu 1918 povýšen na desátníka a hned následujícího dne na účetního četaře. Ovšem teprve 1. března je vznik pluku oficiálně potvrzen. 16. května je povýšen do hodnosti důstojnického zástupce II. třídy (adjutant). Na začátku června se pluk v sestavě 53. pěší divize přesunul do tábora Darney, kde se mužstvo připravovalo k nasazení na frontě. Preininger má na starosti ubytování a zásobování. Poslední červnový den pak došlo

k slavnostní přísaze a francouzský prezident Poincaré předal pluku prapor darovaný Paříží. V srpnu se pluk zapojil do bojových operací v oblasti Argonne. Na konci září se přesouvá do oblasti města Vouziers, kde je plánována další ofenzíva. Ta začala 18. října 1918, od dva dny později přebírá 21. pluk od Francouzů postavení ve vesnici Terron-sur-Aisne. Hned

Členský průkaz Čs. obce sokolské z roku 1925

Legitimace Klubu francouzských legionářů

V roce 1928 se Preininger účastnil Národní poutě Československa po bojištích ve Francii, zde jsou účastníci vyfoceni u památníku bitvy u Arrasu

následujícího dne se stává cílem silného protiútoků Němců. I. a II. prapor se zde úspěšně bránily až do 30. října, kdy byly vystříhány, III. prapor držel pozice u vesnice Vandy. 22. pluk pak bojoval u Chartres. Za své úspěšné bojové nasazení zaplatili Čechoslováci ztrátou 252 mrtvých a nezvěstných a téměř 900 raněných. Vše s plukem absolvoval i do hodnosti důstojnický zástupce I. třídy (adjutant-chef) povýšený L. Preininger.

Při odpočinku v táboře Darney se vojáci 1. listopadu dozvěděli o vzniku samostatného Československa a o deset dní později začalo platit příměří. Velká válka tak skončila. Začal se tak plánovat přesun do svobodné vlasti. Mezitím však docházelo k řadě slavnostních událostí, udělování vyznamenání a v táboře v Darney čs. vojáky 10. prosince navštívil prezident Masaryk, který na všechny udělal velký dojem. O dva dny později je Preininger jmenován poručíkem. 30. ledna 1918 se pluk vydal na cestu domů.

Doma však na vojáky nečekal život v míru. Na Slovensku se bojovalo s Maďarskou republikou RAD, která se nechtěla vzdát území historických Uher, na Těšínsku s Poláky. Sem se také po přehlídce v Praze přesunul 21. pluk. Došlo k několika střetům a následně se dostavila komise Dohody, aby záležitost vyřídila. Na konci března 1919 se přesouvá I. prapor pluku do Brna a pak zpět do Prahy, kde se podílel na uklidnění květnových nepokojů. Následně 27. května se dva prapory přesouvají na Slovensko, kde probíhal maďarský vpád. Působí v oblasti Košic, špatné zásobování ale znesnadňuje operace. Dne 25. června je vyhlášeno příměří a hranice republiky jsou potvrzeny. Vše s plukem prodělal i Preininger.

Mezitím, 1. června, byl povýšen na nadporučíka, v listopadu poslán na studia

do francouzské akademie v Saint-Cyru a v prosinci přijat do soboru důstojníků z povolání. Z Francie se vrátil počátkem roku 1920, od října působí ve vojenské akademii v Hranicích a 1. listopadu je povýšen na kapitána. V říjnu 1922 si za ženu bere Natálii Gallovou, později se jim narodí dvě dcery. V letech 1925–1927 studoval na Vysoké válečné škole v Praze, následně v letech 1927–1936 působil jako major generálního štábu ve funkci spojovacího důstojníka francouzské vojenské mise, kterou vedl gen. L-E. Faucher. Preininger s ním navázal blízké přátelství. Byl také publikačně činný, psal články o čs. legiích a francouzské armádě. Následně velí praporu v Josefově, odkud se přesouvá k útočné vozbě. Nejprve krátce velí IV. a III. praporu, od dubna do července 1938 pak celému 2. pluku útočné vozby. V době mnichovské krize byl přidělen Velitelství cizích dobrovolců na Slovensko, u kterého se měli soustředit zahraniční dobrovolníci. Následující události tomu však zabránili. Od října 1938 do května 1939 stál v čele Náhradního praporu pluku útočné vozby 1. Po rozpuštění armády byl přidělen v hodnosti odborového rady Ministerstvu sociální a zdravotní péče.

V letech 1927–1936 působil mjr. Preininger u francouzské vojenské mise v ČSR, kterou vedl gen. Louis-Eugène Faucher

Ráno 30. července 1941 byl ve svém pražském bytě zatčen gestapem a odvezen na Pankrác. Zde ho příležitostně mohla navštěvovat rodina. Dne 27. září 1941 se zastupujícím říšským protektorem stal Reinhard Heydrich, který hned následující den vyhlásil stanné právo. V průběhu něho byl podplukovník generálního štábu Ladislav Preininger, rytíř Řádu Čestné legie, nositel francouzského, belgického a čs. Válečného kříže a mnoha dalších řádů a vyznamenání, 1. října 1941 v kasárnách v Ruzyni popraven. ■

V SANKT PETERBURGU

zahájena výstava o čs. legiích v Rusku

Milan Gelbič
vicekonzul GK ČR
v Sankt Peterburgu

Generální konzulát ČR Sankt Peterburg zorganizoval, ve spolupráci s petrohradským Muzeem politické historie, Úsekem přidělnice obrany při Zastupitelském úřadě ČR v Moskvě a Čs. obcí legionářskou, výstavu věnovanou historii čs. legií v Rusku v době 1. světové války, ruských revolucí roku 1917 a následné občanské války v Rusku. Cílem otevření výstavy a doprovodné odborné diskuse ruských historiků u kulatého stolu bylo seznámit petrohradskou veřejnost se skutečnou historií legionářů a vnést objektivní světlo do některých negativních mýtů, jimiž je působení Čs. legií v očích mnoha Rusů dodnes opředeno. Výstavu zahájili svými vystoupeními ředitel muzea Jevgenij Artjomov, generální konzul Karel Kühnl, přidělnice obrany plk. A. Kleczatský a tajemník Čs. obce legionářské Milan Mojžíš.

Dne 18. dubna 2016 byla ve Státním muzeu politické historie Ruska zahájena výstava „Českoslovenští legionáři v Rusku 1914–1920“. Samotné výstavě předcházela přednáška jekatěrinburského historika A. Kručinina, který přítomným zrekapituloval historii legií od formování dobrovolných jednotek, přes boje u Zborova a Bachmače, tzv. Čeljabinský incident, až po postupný návrat domů přes Transsibiřskou magistrálu a Vladivostok. Poté následoval zhruba hodinový kulatý stůl ruských historiků, kterého se, kromě A. Kručinina, dále zúčastnili I. Ratkovský, docent Ústavu historie Petrohradské státní univerzity, a D. Lobanov, historik Permského vlastivědného muzea. Diskuse se nemohla nedotknout řady kontroverzních témat a mýtů, které v Rusku kolem čs. legií trvale existují – údajné zcizení carského zlatého pokladu, vydání admirála Kolčaka bolševikům, válečné excesy legionářů zejména ve vztahu k rudým internacionalistům nebo obohacování se skupin či jednotlivců na úkor místního obyvatelstva.

Představení výstavy o čs. legiích právě v Petrohradě má svůj nepochybný význam. Revoluční události, které se zde roku 1917 odehrály, totiž bezprostředně ovlivnily osudy více jak 40 tisíc čs. legionářů, kteří se v té době na ruském území nacházeli. Legionáři zároveň v prvních letech následující ob-

1

2

3

4

[1] Vystoupení tajemníka ČsOL br. Milana Mojžíše.

[2] Ruský historik br. Alexandr Kručinin, člen Jednoty ČsOL v Jekatěrinburgu.

[3] V popředí generální konzul Karel Kühnl, po jeho pravici br. Milan Mojžíš.

[4] Výstava o čs. legiích byla k vidění na celé řadě míst v Ruské federaci.

čanské války v Rusku představovali významnou (mnohde jedinou), vojensky organizovanou sílu a po určité dobu ovládali zejména velké části sibiřské železniční magistrály.

V povědomí ruské společnosti představuje historie čs. legií zamlženou kapitolu, opředenu řadou negativních mýtů a legend, kde mají široký prostor z kontextu vytržena fakta nebo záměrné fabulace. Stávající ruská historiografie částečně čerpá z dědictví sovětské ideologie, pro které byl Čs. sbor v době občanské války okupačním vojskem Trojdomohy a tedy nepřítelem Ruska; pro změnu příznivci bělogvardějců a monarchistů mají zase potřebu svalovat na čs. legionáře veškerou vinu za vlastní neúspěchy v občanské válce. Obecně jsou tak čs. legie stále v Rusku vnímány spíše negativně (ostatně ze strany Státního muzea politických dějin byla při organizaci celé akce cítit jistá opatrnost, která byla zjevná zejména při její propagaci směrem navenek). Zároveň ale platí, že mezi historiky, kteří se daným tématem zabývají, existuje dostatek seriózních badatelů, kteří se snaží o objektivní poznání historických faktů a jejich nestranné hodnocení. Někteří z nich se také zúčastnili kulatého stolu. Domníváme se, že by mělo být v zájmu ČR (Čs. obce legionářské, MO ČR, MZV ČR) iniciovat kroky, které by umožnily zlomit falešné stereotypy o legiích, které jsou v ruské společnosti po desetiletích "sovětizace historie" hluboce zakořeněny. Nemůže však jít o jednostranný přístup, pokud má být pro ruskou veřejnost zachován punc věrohodnosti, ale o společné dílo českých a ruských historiků. Jednou z možností, kterou vidíme, je např. vydání v ruském jazyce obsáhlé třídílné monografie k čs.

legiím v Rusku (I. 1914–1917, II. 1918–1920, III. bibliografie nejvýznamnějších aktérů). Právě takový projekt skupiny historiků v Sankt Peterburgu v současné době generální konzulát registruje. Věříme, že již brzy bude představen Čs. obci legionářské.

Generální konzulát děkuje iniciátorovi akce, kterým byl Úsek přidělnice obrany při Zastupitelském úřadě ČR v Ruské federaci a dále Čs. obci legionářské, a zejména jejímu tajemníkovi Milanu Mojžíšovi, za podporu našeho návrhu programově rozšířit výstavu o odbornou přednášku a kulatý stůl. ■

TANKAŘI

v Lichkově

Vojenské muzeum Lichkov
20. srpen 2016

www.rotanazdar.cz

Delegace válečných veteránů ve Slezské Ostravě před Památníkem 1. československé samostatné tankové brigády v SSSR u mostu Miloše Sýkory

UCTĚNÍ PAMÁTKY PADLÝCH při osvobození Ostravy

text br. Petr Tolar a br. Jiří Filip
foto ses. Zuzana Palová

U příležitosti 71. výročí osvobození a konce druhé světové války v Evropě uspořádala Československá obec legionářská zájezd svých členů na oslavy osvobození Ostravy.

Autobus s účastníky odjel v pátek 24. dubna 2016 brzy ráno od Hotelu Legie, přibral další lidi v Brně a odpoledne byl v Ostravě. Hned po příjezdu čekalo účastníky setkání s další skupinou, která již předtím objížděla pomníky a pietní místa spojená s boji Ostravské operace v okolí města. Mezi účastníky z řad členů ČsOL byli váleční veteráni, někteří z nich přímí účastníci Ostravské operace. Po příjezdu do města je přivítal ředitel Krajského vojenského velitelství Ostrava plk. Jaroslav Hrabec.

Poté se delegace ČsOL přesunula k Památníku 1. československé samostatné tankové brigády v SSSR před mostem Miloše Sýkory v části Slezská Ostrava. Zde proběhl komorní vzpomínkový akt, při němž čestnou stráž u pomníku stáli nejen vojáci současné české armády, ale také váleční veteráni Bedřich Opočenský a Karel Šerák, kteří se bojují v Ostravě přímo účastnili. „Ostravská“

2

část delegace ČsOL se ještě vydala k mostu, položit květinu u pomníku Miloše Sýkory, který podle legendy přerušil linky vedoucí k německým náložím pod mostem a tím jej měl zachránit.

Obě delegace ČsOL se pak večer opět sešly v ostravském Divadle Antonína Dvořáka, kde byl přichystán Koncert svobody. Moderátorem slavnostního večera byl Václav Žmolík, který hned na úvod přizval ke slovu zástupce pořadatelských institucí – Statutárního města Ostravy a Krajského vojenského velitelství Ostrava. Jak ostravský primátor Tomáš Macura, tak ředitel KVV Ostrava plk. Jaroslav Hrabec nezapomněli zmínit, jak si váží přítomnosti posledních žijících přímých účastníků boje za osvobození vlasti od nacismu, žen i mužů Svobodovy armády. Podle jejich slov by se Koncert svobody měl stát tradiční součástí ostravských oslav osvobození. Za ČsOL pronesl zdrcivou její místopředseda a válečný veterán br. plk. Václav Kuchynka.

Pro dvouhodinový koncert připravila Ústřední hudba Armády České republiky pod taktovkou dirigentů mjr. Patrika Spinka a kpt. Josefa Kučery 16 skladeb klasických, populárních i muzikálových. Společně s armádními hudebníky

1

3

4

5

vystoupili i sólisté Veronika Panochová (housle), Rudolf Musil (hoboj), Jan Novotný (irská flétna) a Václav Rout (skotské dudy). Společně vystoupili všichni během skladby z filmu *Poslední Mohykán*. Zpěvem koncert obohatila Patricie Janečková, Kateřina Šídllová, Monika Absolonová a Tomáš Savka. Všechny umělce ocenili diváci náležitým potleskem.

Přítomní váleční veteráni ještě po návratu na hotel oslavili 95. narozeniny plk. Pavla Vranského, účastníka bojů u Tobruku a letce RAF, které oslavil právě 29. dubna.

V sobotu 30. dubna se konal hlavní vzpomínkový akt u Památníku Rudé armády v Komenského sadech, v němž je uloženo 660 uřen ruských, ukrajinských a československých vojáků padlých během Ostravské operace. Tradičního vyvrcholení ostravských oslav osvobození se zúčastnili zástupci města, kraje, armády, policie, ruské a polské ambasády, partnerského tureckého města Gaziantep a dalších institucí a spolků. Nechyběli zástupci ČsOL z několika jednoty.

Ceremonii zahájil přelet stíhacích letounů Gripen nad Komenského sady a orchestr Vojenské hudby Olomouc.

6

[1] *Delegace ČsOL uctila památku padlých bojovníků osvobození Ostravy.*

[2] *Oslavenec br. plk. Pavel Vranský promlouvá ke gratulantům, po jeho pravici br. plk. Václav Kuchynka.*

[3] *Místopředseda ČsOL br. plk. Václav Kuchynka při slavnostním projevu před zahájením Koncertu svobody.*

[4] *Váleční veteráni na pietním aktu v Komenského sadech.*

[5] *Závěrečné poděkování místopředsedy ČsOL br. mjr. Tichomira Mirkoviče veliteli KVV Ostrava plk. Jaroslavu Hrabcovi.*

[6] *Památník Rudé armády v Komenského sadech.*

Čestnou stráž u pomníku zajistili příslušníci Čestné stráže Armády České republiky s historickými prapory. Armádu ČR dále reprezentovali nastoupení vojáci útvarů z Moravskoslezského kraje. S projevem vystoupil ostravský primátor Tomáš Macura, náměstek hejtmána Moravskoslezského kraje Josef Babka, velvyslanec Ruské federace v ČR Alexander Zmejevskij a také válečný veterán a člen ČsOL Bedřich Opočenský. Položit věnec nebo kytici pak došli i další váleční veteráni z ČsOL.

Po vzpomínkovém aktu v Komenského sadech se část delegace ČsOL odebrala zpět do hotelu, kde se znovu setkali s ředitelem ostravského KVV při vystoupení Vojenského uměleckého souboru Ondráš. Plk. Hrabcovi předal válečný veterán a místopředseda ČsOL Tichomir Mirkovič plaketu se znakem ČsOL jako poděkování za spolupráci a zajištění hladkého průběhu ostravských oslav. Po společné obědě se „pražská“ část delegace ČsOL rozloučila a vydala se na cestu do Prahy. Památka padlých při osvobození Ostravy byla náležitě uctěna, čímž bylo splněno hlavní poslání celé akce. ■

Plzeňské Slavnosti svobody 2016 a ČsOL

Každoroční oslavy osvobození a konce druhé světové války na evropském bojišti konané v Plzni se nazývají Slavnosti svobody. I letos přinesly Slavnosti svobody řadu tradičních i zcela nových akcí, které se odehrávaly v různých částech západočeské metropole. Do řady z nich se zapojili také členové Československé obce legionářské.

Američtí váleční veteráni u pomníku americké 2. pěší divize na Chodském náměstí (foto Plzen.eu)

Samotné Slavnosti svobody 2016 se konaly od čtvrtka 5. května do neděle 8. května. Pochopitelně se jich zúčastnili také členové plzeňské jednoty ČsOL, jak při pokládání květin, tak i v úloze čestných strážů. Již tradičně se plzeňských Slavností svobody zúčastnili váleční veteráni z Belgie a ze Spojených států amerických, v podstatně slabším zastoupení pak veteráni a pamětníci čeští. Je třeba ocenit, že se do Čech veteráni ze Spojených států vůbec vypravili, vzhdyt nejstaršímu z nich je nyní již 101 let!

Čtvrtek 5. května byla věnován vzpomínkovým aktům. Prvním se stal pietní akt u Památníku bojovníků a obětí světových válek, následovaný pietním aktem u Památníku padlých členů Západočeského aeroklubu a nově odhaleného Památníku obětí Plzeňského povstání z května 1945. Tyto akce se odehrály na náměstí Míru za přítomnosti čestných hostů, válečných veteránů a zástupců institucí i spolků. Odtud se účastníci přesunuli na nedaleké Chodské náměstí, kde položili květiny k pomníku americké 2. pěší divize. Letos se plzeňských oslav osvobození zúčastnilo pět amerických veteránů této slavné jednotky. Následovala vzpomínka na vojáky americké 16. obrněné divize a na příslušníky československého západního zahraničního odboje v Husově ulici.

Po šesté hodině odpoledne se pak dva členové jednoty vydali ke všem pamětním deskám a pomníkům připomínajícím

Hlavní vzpomínkový akce „Díky, Ameriko!“ pod divadlem J. K. Tyla (foto Plzen.eu)

Americký válečný veterán Glynn Raby, příslušník americké 2. pěší divize (foto Milan Říšský)

padlé Plzeňany z povstání 5. května 1945. U každého pamětního místa položili vždy jednu květinu za jednoho padlého a zapálili svíčku. Nevynechali ani pomník u Černic, připomínající zastřeleného Miloslava Fuxe a Jaroslava Bendu, kteří byli vysláni jako spojka mezi povstaleckou Plzní a postupujícími americkými jednotkami.

V pátek 6. května se uskutečnila tradiční vzpomínková akce „Díky, Ameriko!“, která však musela být z důvodu rekonstrukce tradičního místa (pomník „Díky, Ameriko!“ na Americké třídě) přemístěna na náhradní místo u pomníku generála G. S. Pattona, velitele americké Třetí armády, pod kterou spadaly jednoty podílející se na osvobození západních a jihozápadních Čech, na divadelních terasách pod divadlem J. K. Tyla. Část členů plzeňské jednoty ČsOL se aktu zúčastnila v roli čestné stráže v historických uniformách a část, včetně předsedy jednoty, položila k pomníku věnec.

Od pátečního rána se také naplno rozeběhl projekt PLZEŇ 1945, který organizují členové plzeňské jednoty ČsOL a další se do něj výrazně zapojují. Přípravy letošního, VI. ročníku, projektu se nesly v nepříjemné atmosféře plné polopravd a výmyslů. Díky společné práci všech účastníků projektu se však podařilo realizovat velice úspěšnou akci a jasně se ukázalo, že předcházející kritika nebyla na místě. Projekt PLZEŇ 1945 se důstojně postaral o jednu z nejméně výraznějších momentů letošních Slavností svobody. Projekt se opět snažil co nejvěrněji přiblížit návštěvníkům Slavností svobody atmosféru a podoby z května 1945 v Plzni formou dobových vojenských ležení, vlastním kulturním programem a dalšími akcemi. Letos se projekt odehrával na dvou scénách – v tradičních Křížíkových sadech, kde se letos prezentovala podoba dobového tábora a originální technika americké 16. obrněné divize, a nově na selském dvoře „U Matoušů“ v Plzni-Bolevci, kde se představilo nejen ležení americké 2. pěší divize, ale také život civilního obyvatelstva. Právě do programu na nové scéně projektu se nejvíce zapojili členové ČsOL.

Od pátečního rána se účastníci projektu na bolevckém selském stavení zúčastnili programu pro školní exkurze. Na selský dvůr U Matoušů byly pozvány školní skupiny

ke komentovaným prohlídkám živé expozice. Zájem škol byl skutečně velký. V jediném dni se těchto školních exkurzí zúčastnilo přes 500 žáků a studentů plzeňských základních i středních škol. O enormním zájmu o komentované školní prohlídky svědčí i fakt, že při obsazenosti všech stanovišť byl selský dvůr zcela zaplněn dětmi a další přicházející skupiny musely chvíli čekat u brány do dvora. Že byly výklady zajímavé, svědčí i reakce dětí samotných, které se zájmem naslouchaly a ani po skončení exkurze nechtěly dvůr opouštět.

Nadšené přivítání belgického válečného veterána Huberta Rawa na boleveckém statku U Matoušů (foto Klára Adamová)

Přednáška o dobové výzbroji (foto Plzen.eu)

V sobotu 7. května 2016 byla hlavním bodem celých Slavností svobody i projektu PLZEŇ 1945 jízda válečných veteránů Ride of Freedom. Když vozidla s veterány vyjela z plzeňského náměstí Republiky, očekávalo je již na Bolevecké návsi okolo jednoho tisíce diváků, a přicházeli další. Jedinečnou atmosféru dotvářely krojované děti z folklórního souboru Mladinka, dobově oděné slečny i muži a čestná stráž americké 2. pěší divize. Dle osobních reakcí samotných veteránů, jejich rodin a jejich doprovodu zanechalo srdečné přivítání na boleveckém statku U Matoušů silný dojem. Čestnou stráž v dobových uniformách americké 2. pěší divize pochválili samotní veteráni této slavné jednotky, se kterou došli v roce 1945 až do Plzně. Příjemně na ně zapůsobila také dobově oděná děvčata, která je uvítala srdečnými polibky. Po veteránech byli do dvora statku vpuštěni také diváci, kteří okamžitě zcela zaplnili volné prostranství. I když bylo pro veterány připraveno občerstvení a sezení pod stanem, většina se jich věnovala rozhovorům s nadšenými návštěvníky, kterým věnovali podpisy, a od kterých přijímali upomínkové dárečky.

Přivítání válečných veteránů a jejich příbuzných na statku U Matoušů lze považovat za jednu z nejvydařenějších akcí v rámci letošních Slavností svobody. Svou srdečností připomínala vítání amerických vojáků v Plzni v květnu 1945. Z Bolevecké návsi odjela vozidla s americkými a belgickými válečnými veterány do areálu stělnice Dukly v Plzni-Lobzích, kde byli za nacistické okupace popravováni českoslovenští vlastenci. Zahraniční veteráni se tak mohli

Příjezd jízdy Ride of Freedom s válečnými na boleveckou návěs, kde byli nadšeně přivítáni (foto Klára Adamová)

Vystoupení dětského folklórního souboru Mladinka na statku U Matoušů pro válečné veterány (foto Klára Adamová)

seznámit i s touto kapitolou československé historie, která jim dosud známa nebyla.

V neděli 8. května se účastníci projektu zapojili také do dalších dílčích akcí Slavností svobody ve městě. V areálu DEPO2015 se jednalo o dynamické i statické komentované ukázky vojenské historické techniky, které zaujaly několik stovek diváků. Na náměstí Republiky pak šlo o komentovanou ukázkou dobových oděvů z 20. až 40. let minulého století. Po přehlídce civilních oděvů proběhla také komentovaná prezentace dobových uniforem, které bylo možné v květnu 1945 potkat i na Plzeňsku. Obě přehlídky, jak civilní, tak vojenská, se nad očekávání setkaly s velkým zájmem diváků.

V poslední den Slavností svobody bylo také předáno Čestné stipendium generála G. S. Pattona, které je udělováno absolventům plzeňských středních škol, kteří se hodlají věnovat veřejně prospěšné činnosti. V roce 2016 bylo čestné stipendium uděleno členovi plzeňské jednoty ČsOL, br. Tomáši Hatajovi.

Rozšíření projektu o druhou scénu na selském dvoře U Matoušů v Plzni-Bolevci se ukázalo jako krok dobrým směrem, který stále návštěvníky Slavností svobody zaujal. Reakce návštěvníků na místě byly veskrze pozitivní. Dojem umocňovalo také velmi vydařené počasí a kvetoucí zeleň. Veškeré dění, které se v rámci Slavností svobody vtěsnilo do několika málo dní nelze zde popsat.

Organizátoři projektu PLZEŇ 1945 z řad členů plzeňské jednoty Československé obce legionářské děkují všem návštěvníkům letošních Slavností svobody, kteří si nenechali ujít tuto výjimečnou akci. Dík patří také obyvatelům Bolevecké návsi, stejně jako spolupracujícím institucím, organizacím, spolkům i jednotlivcům. A děkují také bratrům z ostatních jednoty ČsOL, kteří se Slavností svobody zúčastnili (jednota Praha 3 a jednota Tachov). ■

Finále branného závodu Legie ovládli ARMY BIRDS

text Helena Vacková
foto ses. Marcela Volfová

Nervozita, napětí, ale i nadšení, či obrovská motivace stát se nejlepšími z nejlepších. To a mnohem víc se neslo vzduchem 14. června v pražských Vysočanech krátce před zahájením závěrečného finále třetího ročníku soutěže Legie, která je připravována v duchu vojenského výcviku našich legionářů v období 1. světové války.

Tento branný závod, určený šestičlenným středoškolským týmům, vlastně navazuje na obdobný druh soutěže pořádaný Československou obcí legionářskou – Battlefield Jana Kubiše a Josefa Gabčíka. „Battlefield je pro základní školy a týká se 2. světové války, zejména pak parašutistů. A jak děti, které touto soutěží procházely, dospívaly a přecházely na střední školy, napadlo nás nabídnout něco i starším studentům,“ říká František Bobek, zakladatel obou klání.

„Přemýšleli jsme o tématu a nakonec jsme zvolili legie, vznik naší republiky, v neposlední řadě i proto, že se blíží sté výročí jejího vzniku,“ podotýká František Bobek s tím, že podle něj děti o legiích či odboji během druhé světové války ze školy moc nevědí. „Ale když jim prostřednictvím našich soutěží osudy jednotlivých hrdinů nebo velkolepých bitev 1. světové

války přiblížíme, vidíme obrovský zájem. A nás těší, že si ze závodu odnesou nejen adrenalinový zážitek, ale i historické povědomí. Velkou radost máme i z toho, že záštitu nad soutěží opakovaně převzal náčelník Generálního štábu AČR a letos prvně i ministryně školství, mládeže a tělovýchovy.“

STUDENTI ZDOLÁVALI PŘEKÁŽKY VE VÝŠCE DEVÍTI METRŮ

Soutěž Legie rozhodně není procházkou růžovým sadem. Středoškoláci se při ní pěkně zapotí. Zabrat tu většinu dává například lanová překážka nazvaná Jakubův žebřík, která musí být přežena dvěma lezci najednou se vzájemnou dopomocí.

„Strašně to tam klouže, padá se z toho. Některým vůbec nešlo vylézt až nahoru. Třeba zrovna naše spolužačka to nedala. Bála se,“ přiznává Roman z týmu Strojari. Během finálového dne bylo ale na lanové dráze vidět obavy v očích u více soutěžících. Není divu, vždyť některé překážky jsou ve výšce devíti metrů.

STŘÍLET ZE VZDUCHOVKY BYL PRO NĚKOHO ZÁŽITEK

Střelba ze vzduchovky se rovněž ukázala jako jedna z disciplín, která dokázala některým soutěžícím pěkně zavařit. Našli se i tací, kteří ze dvou cvičných a tří „naostro“ ran netrefili terč vzdálený zhruba patnáct metrů ani jednou. U tohoto stanoviště

jednotlivé týmy vítají dva studenti a jedna studentka Vojenské střední a Vyšší odborné školy MO Moravská Třebová.

„Holka na téhle škole? To už není žádná výjimka,“ usmívá se na mě Tereza Havlíčková, když se jí ptám, kolik dívek spolu s ní vojenskou školu studuje. „Toužila jsem po tom odmala. Asi mě lákala uniforma,“ prozrazuje sympatická blondýnka důvod, proč zvolila právě tento studijní obor. A během čekání na další soutěžní družstvo ještě zhodnotí, co branný závod Legie může účastníkům přinést. „Určitě si vyzkouší nové věci. Třeba na naše stanoviště přichází i studenti, kteří nikdy předtím nedrželi zbraň v ruce. A tady si to zkusí a můžou říct – jo, střílel jsem ze super vzduchovky. Pro někoho to je zážitek.“

NEJVĚŠÍ ZÁJEM BYL O RUČNÍ ZBRANĚ

Ohmatat, prohlédnout a vyzkoušet si účastníci finále Legií mohli třeba i útočnou pušku, poloautomatickou pistoli, kulomet, či podvěsný granátomet. A kdo chtěl, tomu vojáci ze 43. výsadkového praporu Chrudim pomohli na tělo připnout i zhruba osm kilo vážící balistickou vestu.

„Děti asi nejvíc zajímají ruční zbraně,“ říká rotný Juřica. Sotva to dopoví, objeví se dva soutěžící studenti a první, po čem sáhnou, je útočná puška Bren. A rotný Juřica, který je u výsadkářů už deset let, jim vysvětluje její technické parametry, vlastnosti, ukazuje, jak se puška nabíjí, jak se drží.

Zdáleka to nejsou jen děti, koho zajímala dostupná technika 43. výsadkového praporu. Třeba Michaela Stodůlková, učitelka tělocviku a zeměpisu z olomouckého gymnázia Čajkovského, si ze zvědavosti sedla do vystaveného Land Roveru 130 Kajman, který dle slov rotného Juřici výsadkový prapor dostal v roce 2009 přímo od generála Opaty.

„Náš tým se soutěže účastní letos poprvé. Moc se mi branný závod líbí, protože jde o propojení pohybových a zároveň vědomostních aktivit. Studenti se tak mohou ponořit do něčeho, co kolem sebe nemají každý den. Navíc vidí lidi v uniformách, také museli před závodem vytvořit prezentaci na historické téma. Už to pro ně nejsou jen informace z lavice. Osobní objevování je pro ně mnohem přínosnější,“ zamýšlí se Michaela Stodůlková.

Vypracované prezentace v soutěži bodovali členové Československé obce legionářské. Petr Čížek, který byl jedním ze členů hodnotící komise, prozradil, podle jakých kritérií studentské práce hodnotili – obsah, forma a vlastní invence zpracovatelů. „Toho si vážíme nejvíc. Někteří žáci dokázali najít i zajímavé spojitosti mezi jednotlivými tématy,“ tvrdí Petr Čížek s tím, že v letošním ročníku byla nejvíce zpracovávaná tematika Československé národní rady (fr. Conseil National Tchécoslovaque). Ta vznikla právě před sto lety v roce 1916 v Paříži jako reprezentativní orgán zahraničního odboje z iniciativy Masaryka, Štefánika, Beneše, Osuského a dalších vedoucích představitelů odboje. Několik prezentací také bylo na téma 1. československého střeleckého pluku, který vznikl 18. května 1916 v Rusku a proslavil se v bitvě u Zborova.

Poradce náčelníka Generálního štábu AČR genmjr. Štefan Kaleta při ocenění úspěšných soutěžících

CELKOVÉ UMÍSTĚNÍ TÝMŮ VE FINÁLE

1.	Army birds	Gymnázium Václava Hraběte, Hořovice u Berouna
2.	Triton	Gymnázium, Pardubice, Dašická
3.	Holubičky	Cyrilometodějské gymnázium Brno
4.	Hyperbolický paraboloid	Gymnázium Brno, Jaroška
5.	M.O.a.	Gymnázium Čajkovského Olomouc
6.	Bobečci	Gymnázium Pardubice, Mozartova
7.	Better than me	Církevní gymnázium Německého řádu, Olomouc
8.	Tým Bravo	Gymnázium Josefa Ressela
9.	Gymlit	Gymnázium Litoměřická, Praha
10.	Strojaři	SPŠ a SOU Uničov
11.	Hranice	Gymnázium Hranice
12.	Úžasňákovi	SŠ Grafická Brno
13.	Hubičky	SŠ Grafická Brno

VÍTĚZSTVÍ SBÍRAJÍ JAK NA BĚŽÍCÍM PÁSU

A kdo letos nejvíce oslnil? Celkovým vítězem se stalo družstvo Army birds z Gymnázia Václava Hraběte z Hořovic u Berouna, které prvenství v této soutěži sbírá jako na běžícím pásu. „Letos to je už potřetí,“ usmívají se středoškoláci. „Nás tahle soutěž prostě baví,“ shodují se a přemýšlí, kam vystaví další trofej – skleněnou vázu od firmy Egermann.

Tu vítězům Legií, jménem Náčelníka Generálního štábu AČR, předal generálmajor Štefan Kaleta. „Legie nejsou jen prostou sportovní soutěží. Jsou i o připomínce našich předků, také o dlouholeté historii naší republiky. Velení armády České republiky tyto aktivity podporuje, protože přispívají nejen k fyzické zdatnosti, ale i ke vzdělání mladých lidí,“ uzavřel generál. ■

Celkové prvenství v letošním branném závodu BATTLEFIELD obhájili loňští vítězové

text Helena Vacková
foto ses. Marcela Volfová

Ukázat fyzickou zdatnost, blýsknout se znalostmi historie, zvolit správnou taktiku, ohromit logikou. A samozřejmě vyhrát. To byl cíl jednadvaceti družstev, která 15. června 2016 přijela do pražského Lanového centra Proud na finále celorepublikového branného závodu Battlefield Jana Kubiše a Josefa Gabčíka – pocta statečným z Resslerovy ulice, nad níž převzal záštitu ministr obrany Martin Stropnický a ministryně školství, mládeže a tělovýchovy Kateřina Valachová.

„Je docela zima a prší,“ posteskně si před zahájením závodů deváčka Nela, která se svými kolegy z týmu Black and white přijela do hlavního města z Brna. „Na laně to bude hodně klouzat. Takže důležité je se na něm udržet a neudělat třeba rozštěp,“ směje se a dodává, že výhra v samotném finále závodu, který je inspirován náročným výcvikem československých parašutistů během druhé světové války, je pro ně velkou výzvou. „Účastnili jsme se už loni, ale z krajského kola jsme nepostoupili. Proto máme obrovskou radost, že to letos vyšlo,“ tvrdí.

LETOS POPRVÉ I V OSTRAVĚ

Závod Battlefield, který připravuje Československá obec legionářská ve spolupráci s Armádou ČR, konkrétně se 43. výsadkovým praporem Chrudim, Vojenskou střední a Vyšší odbornou školou MO Moravská Třebová a také s kluby vojenské historie, se letos konal už pošesté. Určen je pro žáky základních škol a odpovídajícím stupňům víceletých gymnázií. A z původní regionální soutěže (1. ročník proběhl v Ležákách) se za tu dobu stal závod celorepublikový.

„Rok od roku je zájem škol o naši soutěž stále větší,“ pochvaluje si autor projektu a ředitel klání František Bobek a vypočítává: „Regionálními koly letos prošlo v průběhu dvanácti kvalifikačních 113 týmů téměř z celé České republiky. Do finále postoupilo třiadvačacet nejlepších.“

Že je závod Battlefield stále populárnější svědčí i to, že se do letošních krajských kol poprvé zapojila také Ostrava, kde se přihlásilo hned 120 žáků ostravských základních škol. A zatímco ostatní kola probíhala v lanových centrech, v moravské metropoli se v bojiště proměnilo pro tento druh soutěže naprosto unikátní místo – památkově chráněný industriální areál bývalých hutí, železáren a dolů Dolní Vítkovice. „Společně s ředitelem Krajského vojenského velitelství plukovníkem Hrabcem, který nám s organizací soutěže v Ostravě významně pomohl, jsme si říkali – proč ne? Vždyť k útokům na taková zařízení byli parašutisté také cvičeni,“ vysvětluje výběr prostoru František Bobek.

PŘI SPORTOVNÍCH DISCIPLÍNÁCH VOJÁCI DĚTI NEŠETŘÍ

Battlefield Jana Kubiše a Josefa Gabčíka je podle většiny zúčastněných akce vsutku ojedinělá. Soutěž totiž nespočívá jen v plnění sportovních disciplín jako je například střelba, silové soutěže, či zdolávání lezeckých překážek, při kterých instruktoři lanového centra ani vojáci děti opravdu nešetří, ale pro studenty je přínosná i z hlediska získávání znalostí o naší nedávné historii. Je totiž věnována nejen sedmi hrdinům z Resslerovy ulice, ale také všem dalším příslušníkům domácího a zahraničního odboje, kteří se v době nejhrubší nacistické totality zasloužili o osvobození naší vlasti. Proto je jedním z důležitých úkolů pro každé družstvo zpracování prezentace na určené historické téma.

„Téma atentátu a boje v kryptě provází všechny ročníky soutěže, protože v sobě kloubí odvalu, odhodlání, důvtip, fyzickou zdatnost a kombinaci vlastností a dovedností, které mají jen výjimeční lidé,“ říká Miloš Borovička, člen klubu vojenské historie Rota Nazdar. Podle něj se každý rok objeví několik originálních prezentací. „Letos je tu velká koncentrace zajímavých jak výtvarně, tak po stránce odborné,“ pochvaluje si a dodává: „Velmi se mi například líbí parašutista, který visí na ramínku – krásné zpracování. Nebo se mi také líbí prezentace, která se nám nevešla k ostatním prezentacím a museli jsme ji instalovat na dřevěnou stěnu naproti, je totiž opravdu obrovská,“ podotýká Miloš Borovička.

NĚMCI JÍ ZASTŘELILI TETU A STRÝCE MĚSÍC PŘED KONCEM VÁLKY

„Dávali jsme to dohromady zhruba deset dnů, na chodbě třetího patra naší školy. Když jsem třeba měla volnou hodinu, požádala jsem o uvolnění žáků, abychom mohli na tématu pracovat,“ popisuje vznik zmiňované obří prezentace učitelka dějepisu Mgr. Hana Chládková ze ZŠ a MŠ Bohuňovice v okrese Olomouc. „Děti se třeba zeptaly, co mají dělat, já řekla, že Heydricha. Vybraly fotky, zeptaly se, které by byly nevhodnější, esteticky je umístily a pak dál psaly, kreslily, dolepovaly, domalovávaly...“

Důležitost té doby podle učitelky Chládkové její studenti chápou. „Důkladně jsme si vysvětlovali protektorát, postavení nejen Židů, ale i Čechů, jaké to je, když přijde gestapo a odvede maminku, tatínka a zastřelí je,“ vypráví dějepisciarka. „Mně Němci měsíc před koncem války zastřelili tetu a strýce, protože nosili partyzánům jídlo. Zůstaly po nich 3 malé děti,“ vzpomíná paní Chládková a pokračuje: „Když jsme měli prezentaci hotovou, zeptala jsem se žáků, jestli by, kdyby se stalo něco hrozného, byli schopni udělat něco podobného jako Kubiš s Gabčíkem. Tři odpověděli ano. Parašutisté jsou pro ně opravdovými hrdiny.“

PRAŽÁCI OBHÁJILI LOŇSKÉ VÍTĚZSTVÍ

I členové pražského týmu Maxa pro bimbasa, kteří minulý rok branný závod vyhráli, si dle svých slov dali na prezentaci opravdu záležet. „Hodně nám to dalo, pochopili jsme souvislosti. Třeba takový Čurda. Jak se šel udat. Všichni ho bereme jako největšího zrádce, ale my jsme si uvědomili i to, jaký byl na něj po provedeném atentátu na Heydricha vyvíjený nesmírný tlak. Že pro něj bylo hrozné, když sledoval, jak gestapo popravuje stovky nevinných lidí a spoustu dalších terorizuje. Takže i když jeho čin odsuzujeme, do určité míry ho dokážeme pochopit,“ zamýšlí se šestice kluků a děvčat, která nakonec v letošním finále obhájila loňské vítězství.

„Tento rok podle nás soutěžilo mnohem víc silných týmů. Proto bylo těžší nad nimi vyhrát,“ konstatují držitelé už druhého skleněného poháru vyrobeného v dílně světoznámé firmy Egermann.

Trofej pro vítěze si letos tým Maxa pro bimbasa převzal z rukou ředitele Odboru strategického rozvoje Sekce obranné politiky a strategie MO pana Ing. Radomíra JAHODY, MSc., podle kterého dětem tento závod přináší nejen zábavu, ale i představu o tom, o čem v 70. a 80. letech byla branná výchova. „Nedávno jsme se účastnili semináře, kde jsme se bavili o přípravě států na krizové situace různého typu. Stát ale na ně může být připraven jen tak, jak jsou připraveni občané. Ty můžeme připravit v útlém věku, ve škole se to totiž ještě dá. Takže tento branný závod má určitě svůj význam,“ zkonstatoval Radomír Jahoda a všem, kteří se ve finále utkali, vzkázal: „Pohár dostalo sice jen jedno družstvo, ale vítězové jste všichni, kteří jste se zúčastnili.“ ■

Výhercům pogrataloval i ředitel Odboru strategického rozvoje Sekce obranné politiky a strategie MO pan Radomír Jahoda

CELKOVÉ POŘADÍ FINÁLOVÉHO KOLA

1.	Maxa pro bimbasa	ZŠ s RVJ a s RVTV Praha 4
2.	Dream team 2	ZŠ Včelákov
3.	Stay silver	ZŠ Polabiny 1, Pardubice
4.	Pacifisti	Církevní gymnázium Německého řádu, Olomouc
5.	Naša partia	ZŠ a MŠ Ostrava – Zábřeh
6.	Úžasňáci	Cyrlometodějské gymnasium, Brno
7.	Lee-kum-kee	ZŠ Karla Čapka, Praha
8.	Partizáni	ZŠ Rokytnice nad Jizerou
9.	Gévéháčka	Gymnázium Václava Hraběte Hořovice
10.	Chlupatý potvory	Buhuňovice 1: ZŠ Bohuňovice
11.	Black widows	ZŠ Masarova, Brno
12.	Žiboři	ZŠ Bílovice nad Svitavou
13.	Hakuna matata	ZŠ s RVJ a s RVTV Praha 4
14.	Dream team	Eko gymnázium Brno o.p.s.
15.	Silver	ZŠ Pardubice, Štefánikova
16.	Bohuňovice 2	Buhuňovice 1: ZŠ Bohuňovice
17.	F-Natic	ZŠ gen. Zdeňka Škarvady Ostrava-Poruba
18.	Unicorns of love	ZŠ Litvínovská 600, Praha 9
19.	Sekaná	ZŠ I. Sekaniny, Ostrava
20.	Silver beta	ZŠ Polabiny 1, Pardubice
21.	Black and white	ZŠ Úvoz, Brno

BRANNÝ ZÁVOD

základních a středních škol

MISE

4. - 5. 10. 2016 Přelouč, Chrudim

Celostátní dvoudenní branný závod MISE organizovaný ve dvou kategoriích, a to pro základní a střední školy. První den závodu proběhne v areálu Tank Power Přelouč formou atraktivního výcviku družstev a jednotlivců ve vojenských disciplínách (ostrá střelba, topografie, navigace, komunikační dovednosti, konstrukce zbraní, fyzická zdatnost, obratnost, odvaha, týmová spolupráce apod.), který povedou opravdoví vojenští profesionálové z elitních jednotek Armády ČR. Na závěr výcviku bude každé družstvo bodově ohodnoceno.

Druhý den proběhne v atraktivním terénu v okolí Chrudimi a Seče formou plnění reálného bojového úkolu jednotlivými družstvy, kde budou v součinnosti s vojenskými profesionály prověřeny dovednosti získané během výcviku a také schopnost improvizace, strategického myšlení a týmového ducha.

Branný závod MISE je organizován na počest novodobých válečných veteránů - vojáků Armády ČR, kteří dlouhodobě plní se ctí své úkoly v rámci jednotlivých misí a jsou vysoce ceněni spojeneckými veliteli na všech velitelstevních úrovních. Závod je věnován těm z nich, kteří položili své životy při plnění úkolu v roce 2014.

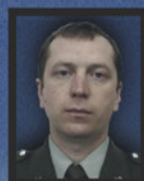

4. brigáda rychlého nasazení se sídlem v Žatci je součástí Pozemních sil Armády České republiky. Brigáda je předurčena k plnění bojových a speciálních úkolů při vojenském i nevojenském ohrožení České republiky (například pomoc při živelních katastrofách). Mezi úkoly brigády patří účast v mírových operacích OSN a v misích pod velením NATO. Vystavba brigády začala 1. ledna 1994, kdy bylo zřízeno její velitelství v Havlíčkově Brodě, ke vzniku samotné brigády v přímé podřízenosti náčelníka Generálního štábu Armády České republiky došlo 1. července 1994. V roce 1997 byla brigáda převedena pod Velitelství pozemního vojska v Olomouci a v souvislosti s přípravami na vstup do NATO došlo k jejímu začlenění do sil okamžité reakce. Čestný název "Obrany národa" brigáda obdržela na základě rozkazu prezidenta republiky z 8. května 1999, čímž navázala na odkaz příslušníků stejnojmenné odbojové organizace za 2. světové války. Jednotka se zúčastnila řady domácích i mezinárodních cvičení a rovněž prošla nasazením v zahraničních operacích v Bosně, Albánii, Makedonii, Kosovu, Kuvajtu, Iráku a Afghánistánu. V roce 2003 byl zredukován počet útvarů brigády z deseti na tři – dva mechanizované a jeden výsadkový mechanizovaný prapor. O rok později pak bylo velitelství brigády spolu s 41. mechanizovaným praporem přemístěno do Žatce. Na bázi 4. brigády rychlého nasazení došlo v roce 2006 poprvé v historii AČR ke vzniku brigádního úkolového uskupení pro nasazení v rámci aliance, na což v roce 2009 navázalo vytvoření bojového uskupení Evropské unie. Brigáda byla 1. října 2008 rozšířena o 44. lehký motorizovaný prapor s posádkou v Jindřichově Hradci. V současnosti má brigáda 4 prapory:

- 41. mechanizovaný prapor (Žatec)
- 42. mechanizovaný prapor (Tábor)
- 43. výsadkový prapor (Chrudim)
- 44. lehký motorizovaný prapor (Jindřichův Hradec)

rotmistr
Jaroslav Lieskovjan

četař
Ivo Klusák

rotný
David Beneš

desátník
Libor Ligač

desátník
Jan Šenkýř

ilustrační foto

43. výsadkový prapor je elitní složkou brigády. Zřízen byl 1. října 1987 v posádce Chrudim, jako 71. úderný výsadkový prapor. Na základě rozkazu prezidenta republiky m.ú. byl dnem 28. října 1991 propuštěn čestný název "Československých parašutistů", čímž navázal na historicky první výsadkový útvar čs. armády – Peší prapor 71 (výsadkový), který vznikl 1. října 1947 v posádce Zákupy u České Lípy. Výsadkový prapor byl na sklonku roku 1987 při celkové reorganizaci čs. armády transformován na 71. prapor rychlého nasazení. Do 4. brigády rychlého nasazení se již jako 43. výsadkový prapor včlenil v létě 1994. Tento prapor představuje vševojskový útvar, který je předurčen k plnění speciálních bojových úkolů. Zejména jde o ničení a narušování činnosti důležitých prvků sestavy protivníka, o vedení průzkumu ve prospěch pozemních jednotek nebo o činnost taktického vzdušného výsadku. Základním druhem jeho výzbroje jsou především lehké zbraně, granátomety a přenosné protitankové prostředky. Vlastními přepravními prostředky jsou vozidla značky Land Rover a Tatra, Prapor může být přepravován vzduchem a vysazen na padácích. Útvar je charakteristický velkou pohyblivostí a důkladnou psychickou a fyzickou přípravou vojáků.

Vojenský fond solidarity

Důvěryhodná, stabilní a prospěšná platforma pro vojáky a jejich rodiny, kteří se mohou ocitnout v nouzi.
č. účtu 44665522/0800
I ty můžeš Jednou potřebovat pomoc...

Kromě vojáků ze 43. výsadkového praporu Chrudim zabezpečují projekt žáci **Vojenské střední školy a vyšší odborné školy Ministerstva obrany Moravská Třebová.**

text br. Miloš Borovička
foto Mirka Mindárová, 4. prapor „úderný“

POLOM 2016

Osvobození Žiliny po 71 letech

Na konci dubna uspořádali příslušníci meziklubového spolku 4. prapor „úderný“ akci Polom 2016, při které připomněli boje Československého armádního sboru při přechodu Malé Fatry a osvobození Žiliny. Akce se na straně Čechoslováků zúčastnilo na 80 dobově uniformovaných nadšenců, mezi nimi bratři z jednot Praha 3, Hradec Králové, Přerov, Ostrava či Olomouc.

Samotná připomínka proběhla v několika fázích. 27. dubna se zhruba čtyřicítka dobově oděných příslušníků praporu vydala na pěší přechod Malé Fatry po trase Martin-Stráne, Martinské Hole Velká Lúka, Minčol, Úplaz, Rázsošná, Polom, Stráňavy. Celkově překonala asi 25 km v náročném horském terénu ve sněhu a občasně vánici, s výzbrojí a dokonce i s replikou minometu ráže 82 mm. Navštívila tak místa bojů příslušníků Čs. armádního sboru při jedné z jeho nejúspěšnějších akcí při osvobozování Československa.

28.–29. dubna pak probíhala bojová hra na motivy bojů v okolních horách. Protivníkem armádního sboru tak byli příslušníci klubů vojenské historie z Čech a ze Slovenska předstí-

rající německý Wehrmacht, dokonce s replikou samohybného děla Stug III. Bojová ukázka pro veřejnost pak proběhla v sobotu 30. dubna, kdy se oba tábory střetly mezi obcemi Višňové a Stráňavi na úpatí kóty Hoblík, o kterou se během války vedly těžké boje. Samotná akce pak byla ukončena pochodem městem Žilina a výstavou techniky a vybavení na náměstí.

Velký dík za obětavou organizaci vzpomínkových akcí na československé vojáky patří především špkt. Romanu Moravcovi, který je velitelem historické jednotky 4. prapor „úderný“.

Dělostřelecké cvičení v Anglii

Na konci března se vydala desetičlenná skupina členů ČsOL z Prahy 3, Brna a Českých Budějovic na velikonoční dělostřelecké cvičení, které každoročně pořádá britský klub The Garrisons na vojenské základně Královského dělostřelectva Larkhill na okraji největšího anglického cvičiště – Salisburských plání. Čeští členové klubů vojenské historie, sdružení pod neoficiální spolek Muži prezidenta Edvarda Beneše, se účastní pravidelně každý rok díky vztahům, které s Angličany navázal klub vojenské historie Rota Nazdar.

Výprava byla rozdělena na dvě části, pozemní odřad se vydal přes Německo, Lucembursko, Belgie a Francii a následně trajektem do Doveru, aby po cestě ještě navštívil bývalou leteckou základnu Tangmere, kde nejenže operovali českoslovenští letci, ale dokonce 28. prosince 1941 odsud vzlétl Halixax 138. speciální perutě RAF s paravýsadky Silver A, Silver B a Anthropoid na palubě, aby je v noci vysadil v Protektorátu. V muzeu je umístěna řada válečných i poválečných artefaktů po RAF i SOE a několik panelů připomíná jak československé výsadky, tak například jednoho z posledních žijících československých stíhačů v RAF, Miroslava „Tony“ Liškutína.

V místě výcviku se pak připojila „letecká skupina“, aby od pátečního časného rána mohli všichni začít cvičit. Teoretické vědomosti nabrané v učebně se rychle zkoušely v praxi u kanonů a během pátku a soboty byly kanony nespočetněkrát uvedeny z pochodové do palebné pozice, nastaveny do palebných směrů a na vztažné body tak, aby dělostřelecký dril přešel do krve všem zúčastněným. Anglie ukázala i své rozmary počasí. Zatímco v pátek byl nádherný a slunný den, sobotu propršelo. V Anglii zásadně neprší vodorovně a déšť mnohdy překonává gravitaci tak, že máte pocit, že prší odspodu. Venkovní nácviky tak často nahradila teorie na učebně či praktická cvičení

text br. Miloš Borovička
foto ses. Marcela Volfová

v garáži a na dílně. Přeci jen cvičilo se na historických pětadvacetiliberních kanonových houfnicích z druhé světové války, jejichž renovace a údržba je poměrně nákladná. Neděle pak byla věnována komplexnímu cvičení dělostřeleckého oddílu (oproti českým zvyklostem má anglický oddíl 4 děla a baterie je tvořena dvěma oddíly), průzkumu, vytýčení stanovišť, jejich správnému obsazení, zaměření děl a střelbě černoprachovou složí.

Na zpáteční cestě pak výprava ještě navštívila hřbitov na Devize road v Salisbury, kde je pohřbena posádka Wellingtonu 311. československé bombardovací peruti, která byla v noci z 16. na 17. července 1941 sestřelena vlastním stíhačem. Z posádky složení: Sgt Oldřich Helma, Sgt Antonín Olocek, P/O Richard Hapala, Sgt Adolf Dolejš, Sgt Jaroslav Petrucha a Sgt Jaroslav Lančík pád letadla nikdo nepřežil. Před hroby našich hrdinů jsme položili svíčky a československé praporky a chvíli ticha uctili památku těch, kteří se z boje za naši svobodu nikdy nevrátili do vlasti. Čest památce hrdinů, kteří za svobodu vlasti položili život daleko od domova. ■

Královští dělostřelci oslavili 300 LET OD ZALOŽENÍ

Britští královští dělostřelci (The Royal Artillery) oslavili 26. května 300 let od založení. Bratři z jednoty Praha 3 a členové spolku Rota Nazdar byli u toho a zapojili se do střelb z historických houfnic v rámci velkolepých oslav, které proběhly na vojenském cvičišti na Saliburských pláních u dělostřelecké základny Larkhill.

Oфициální část navštívila Její Veličenstvo královna Alžběta II., která je zároveň velitelem královského dělostřelectva v hodnosti Captain-General of The Royal Regiment of Artillery. Nutno podotknout, že královna není jen ceremoniální a oficiální hlavou Královského dělostřelectva, Alžběta II. se totiž během druhé světové války aktivně zapojila do služby v Pomocných ženských sborech (Auxiliary Teritorial Services) a přispěla tak k britskému válečnému úsilí.

Královnu, která přiletěla na událost vrtulníkem, vítaly salvy z šesti prvoválečných 18liberních houfnic, které obsluhovali

příslušníci The Royal Horse Artillery v přehlídkových uniformách. Královna provedla přehlídku nastoupených jednotek, mezi kterými byli zástupci většiny složek královského dělostřelectva s technikou, mladí dělostřelci ve slavnostních uniformách i dělostřelecká hudba. Pochodový drill a bezchybnost ceremoniálu jsme ocenili obzvláště z toho pohledu, že se nejednalo o žádnou ceremoniální jednotku, ale o normální příslušníky bojových útvarů.

Neopakovatelným zážitkem bylo vidět šest historických houfnic tažených koňmi s jízdními dělostřelci v sedle, kterak tryskem projíždějí kolem tribuny a zdraví královnu, následováni samohybnými i taženými děly ze současné výzbroje královských dělostřelců. Oficiální ceremoniál ukončil ostrý výstřel šesti samohybných houfnic SA90 ráže 155 mm a výbuchy granátů v dále na dopadové ploše.

Program oslav pak dále pokračoval oficiálním obědem s královnou, turnajem v dělostřelecké štafetě mezi jednotlivými pluky a hlavně živými ukázkami historické výzbroje The Royal Artillery. Členové spolku Rota Nazdar mají dlouhodobě vynikající vztahy s anglickým klubem The Garrison, který se zabývá britským dělostřelectvem a vlastní několik desítek historických kanonů a houfnic. Součástí jejich programu tak byla i česká delegace složená z členů Roty Nazdar, z nichž někteří jsou zároveň členy Jednoty ČsOL v Praze 3. Bratři tak pomáhali se stavbou statické expozice, kde byla vystavena řada kanonů od 18. století do současnosti a zároveň představovali britské dělostřelce při střelbách ze 105 mm houfnice z 60. let minulého století a pětadvaciliberní výsadkářské houfnice z konce druhé světové války, která se zapojila do ukázky „děla pro Arnhem“, kde zároveň střelilo devět historických kanonů z výzbroje Královského dělostřelectva. ■

Uctění památky M. R. Š.

text Pavol Šesták
foto Veronika Zahradníková

Ve středu v podvečer 4. května 2016 pořádala Nadácia Milana Rastislava Štefánika ve spolupráci s Ministerstvem obrany ČR pietní akt u Památníku M. R. Štefánika na bratislavském nábřeží. Připomenuto tak bylo 97. výročí tragické smrti jednoho ze zakladatelů československého samostatného státu. Na pietním aktu byli přítomni kromě představitelů Nadácie, MO SR a Generálního štábu OS SR rovněž starostka obce Košariská Anna Abramovičová a farářka tamního evangelického církevního sboru Zuzana Durcová.

TEREZÍNSKÁ TRYZNA

Tryzna v Terezíně se každoročně koná vždy třetí neděli v květnu na závěr Mezinárodních pamětních dní odboje jako odkaz tzv. Buchenwaldské přísahy. Jejím obsahem bylo prohlášení osvobozených vězňů koncentračního tábora Buchenwald v roce 1945, že neustanou v připomínání válečných událostí, dokud nebudou vymýceny všechny kořeny nacismu.

Členové Československé obce legionářské a ČSBS Kladno se společně se zástupci baráčníků 17. župy Prokopa Holého Slaný – Kvíček a Skautů zúčastnili tryzny, která se konala 15. května 2016. Program začal nástupem Čestné stráže a hudby. Věnce položili ústavní a vládní činitelé České republiky, členové zákonodárných institucí, reprezentanti zastupitelských sborů akreditovaných v ČR ze zemí, jejichž příslušníci prošli represivními zařízeními v Terezíně a Litoměřicích, bývalí vězňové a zástupci dalších organizací a institucí.

Věncem položila také kladenská delegace ve složení Eva Armeanová, Mirka Boumová, Petr Hroník, Vladimír Carvan a Stanislav Pítr. Za Československou obec legionářskou uctili památku vězňů místopředseda ČsOL plk. Václav Kuchynka a plk. Jiří Vlasák. Po ukončení pietního aktu na Národním hřbitově zazněla státní hymna a hosty přivítal Jan Munk, ředitel Památníku Terezín. S hlavním projevem vystoupil Milan Štěch, předseda Senátu Parlamentu ČR. Tradičně zazněla křesťanská modlitba, kterou přednesl Prelát Jiří Hladík a modlitba vrchního zemského rabína Karola Sidona. V podání Děčínského pěveckého sboru jsme si poslechli sbor z 3. dějství opery Nabucco od Giuseppe Verdiho. Tryzna byla ukončena odnesením státní vlajky a odchodem Čestné jednotky.

V období okupace byla plocha, na níž se dnes rozprostírá Národní hřbitov, polem. Pole obdělávali vězni z Policejní věznice gestapa v Malé pevnosti. Po skončení 2. světové války a osvobození Československa bylo toto místo vybráno k důstojnému uložení ostatků osob zemřelých nejen v Malé pevnosti, ale i v nedalekém ghettu pro Židy a v koncentračním táboře v Litoměřicích, který se nacházel 7 km od Terezína. Národní hřbitov se zaplnil hroby zejména v období let 1945 – 1946, ale také o mnoho let později sem byly ukládány ostatky zemřelých z těchto perzekučních zařízení, jež zůstávaly dlouhou dobu neodhaleny a skryty. Na Národním hřbitově se nachází 2 386 jednotlivých hrobů umučených vězňů a několik pylonů, pod nimiž jsou pochovány další tisíce mužů, žen i dětí, kteří zde našli smrt v letech 1942 – 1945. Celkem je zde pohřbeno na 10 000 osob. Například v 1. oddíle, který se stal základem při vytváření Národního hřbitova v den Národního pohřbu 16. 9. 1945, zde byly pohřbeny ostatky 601 vězňů z věznice v Malé pevnosti i z pochodů smrti, kteří zde zemřeli od března do května 1945. Ti byli původně ukládáni do hromadných hrobů v Malé pevnosti. Jejich exhumace se uskutečnila od 30. 8. do 4. 9. 1945. Pokud se nepodařilo mrtvého identifikovat, byl jeho hrob označen pouze pořadovým číslem.

V Terezíně jsme se také pozdravili s legionáři z Pardubic, Ostravy, Uherského Hradiště, České Lípy a dalších míst.

Místopředseda ČsOL br. plk. Václav Kuchynka a člen Předsednictva ČsOL br. plk. Jiří Vlasák při uctění památky obětí

Každoročně se také setkáváme s bývalými vězni Terezína jako např. s Martou Kotovou, která prošla terezínským ghettem i koncentračním táborem Osvětim a která nás provázela při naší první návštěvě v Osvětimi.

Potěšilo nás setkání s akademickou malířkou Helgou Hoškovou roz. Weissovou. Helga Hošková s rodiči byla v prosinci 1941 deportována do terezínského ghetta. Tam strávili téměř tři roky. Dvanáctiletá Helga namalovala více než stovku kreseb zachycujících každodenní život v Terezíně. Cyklus obrazů, známý pod názvem Maluj, co vidíš, je významným dílem a mimořádným historickým svědectvím. Začátkem října 1944 byla rodina Weissova transportována do Osvětimi. Zatímco tatínek zemřel v plynové komoře, Helga s maminkou byly vybrány na práci do továrny na letadla v německém Freibergu. Odtud nastoupily v dubnu 1945 pochod smrti směřující do koncentračního tábora Mauthausen. Tam se 5. května dočkaly osvobození. V malování se postupně vracela k motivům války, holocaustu a obecně zkázy a zmaru. Svým dílem se snaží předat poselství mladé generaci, aby už nikdy nedopustila nic podobného tomu, co potkalo ji. S paní Helgou jsme rovněž zavzpomínaly na rodinu Arnošta Lustiga, zejména na jeho sestru Hanku Hnátovou.

Na závěr bych chtěla připomenout slova Helgy Hoškové, která vyslovila tuto myšlenku: „Važte si života svého i druhých, respektujte se a nikdy v sobě neztraťte lidství.“ Myslím si, že toto poselství plně vystihuje odkaz terezínských vězňů. ■

71. výročí konce války na Příbramsku

JEDNOTA ČsOL V PŘÍBRAMI

br. Miroslav Ječmen
předseda jednoty

Dne 14. května 2016 se u Památníku obětem druhé světové války u obce Slivice na Příbramsku uskutečnil pietní akt k připomínce 71. výročí poslední bojů druhé světové války v okolí Příbrami, Milína a Slivice. Vzpomínkové akce se zúčastnila řada významných hostů v čele s bývalým náčelníkem GŠ AČR arm. gen. Jiřím Šedivým a zástupcem MO ČR brig. gen. Štefanem Muranským. Pietního aktu se také zúčastnili senátor a starosta obce Sedlčany

Jiří Burian, starosta Příbrami Jindřich Vařeka, starosta Milína a organizátor akce Pavel Nekl, ředitel hornického muzea v Příbrami Josef Velfl, který pietní akci spoluorganizoval, a představitelé Policie ČR, HZS Středočeského kraje, veteráni policie a členové příbramské jednoty ČsOL.

Po pietním aktu předvedly přítomné kluby vojenské historie svoji historickou vojenskou techniku z období druhé světové války, kterou následovaly ukázky techniky Policie ČR a HZS Středočeského kraje. ■

Památce padlých – 71. výročí osvobození Opavy

JEDNOTA ČsOL V OPAVĚ

ses. Magda Hrstková

Vpátek 22. dubna 2016 jsme si na pietním shromáždění připomněli 71. výročí osvobození Opavy. V parku, který přiléhá k náměstí Osvobození, se shromáždilo několik desítek přihlížejících, mezi nimi také žáci Slezského gymnázia. V deset hodin se slova ujal zástupce opavského Magistrátu Tomáš Elis, který ve svém

projevu připomněl okolnosti osvobození města. Vystřídala ho ředitelka Slezského zemského muzea Jana Horáková. Z jejího příspěvku mimo jiné vyplynulo, jak to v létě 1945 bylo s německými obyvateli Opavy odsunutými z města a později i státu.

Posledním řečníkem se stal válečný veterán plk. Jan Novák, který uvedl jména konkrétních vojáků, např. plk. Pavla Švece, kteří se v různých funkcích účastnili Ostravsko-opavské operace a se kterými také on prošel bojovou cestou až do Československa. Připomněl důležitost bojů o Ostravu a zúčastnil se symbolického pokládání květin k počtě padlých. Po skončení akce se obyvatelé Opavy vrátili ke svému poklidnému mírovému životu. ■

Uctění památky obětí války v Poděbradech

JEDNOTA ČsOL V PODĚBRADECH

br. Josef Bacílek
předseda jednoty

Vpátek 6. května 2016 uspořádala poděbradská jednota společně s městem Poděbrady několik piet na místech spojených s úctou k obětem druhé světové války.

Účastní byli mimo jiné ses. Emilie Třísková, senátorka, br. Jaromír Novák, zastupitel města a Zbyněk Lukavec, ředitel EKO gymnázia Poděbrady – doprovázení účastí žáků a studentů základních a středních škol, ale také sokolů, skautů a dobrovolných hasičů.

Květinové dary byly položeny k Památníku Rudé armády, k hrobům generála Václava Kordy a dalších důstojníků naší armády a k pamětním deskám občanů umučených za druhé světové války. Uctěna byla rovněž památka skauta Karla Hampla, který padl 9. května 1945 v boji s okupanty. ■

Po stopách Ostravsko-opavské operace

Zájezd do HRABYNĚ, ŠTÍTINY a DARKOVIČEK

JEDNOTA ČsOL V NOVÉM JIČÍNĚ

Mgr. Rudolf Balon
a Mgr. Ivana Micková

V úterý 26. dubna 2016 se krátce po osmé hodině ranní vydalo 41 devátáků spolu se svými vyučujícími dějepisu na poznávací zájezd „Po stopách Ostravsko-opavské operace“, která bývá vzhledem k množství nasazených vojáků a vojenské techniky označována za jednu z největších bitev druhé světové války na území dnešní ČR.

Děvčata a chlapci nejdříve navštívili Památník druhé světové války v Hrabyni. Pokud při prohlídce naslouchali výkladu a byli pozorní, hravě ve dvojicích vyplnili připravené pracovní listy. Je potěšitelné, že úspěšných řešitelů byla většina.

Druhou zastávkou se stala obec Štítina. Na místním hřbitově se žáci zastavili u památníku československého průzkumníka Ivana Kubince, kterého v průběhu bojů v dubnu 1945 zajali fašisté a po mučení zaživa přibili na vrata opuštěného statku. Na referát Katky Mrklovské o kruté smrti tohoto vojáka navázala její spolužačka Eva Valentová, která si připravila referát o místním rodákovi – generálu Heliodoru Píkovi.

Následoval přesun do města Hlučín, ve kterém všichni dostali šanci na chvíli si od druhé světové války a bojů odpočinout, občerstvit se a nabrat síly k prohlídce Areálu čs. opevnění v Hlučíně-Darkovičkách. Devátáci navštívili pěchotní srub, jeden z hlavních objektů tohoto pevnostního areálu, který patří mezi nejlépe zrekonstruované objekty u nás. To byla poslední zastávka vydařeného zájezdu, v němž

si žáci připomněli a doplnili své poznatky, které načerpali v hodinách dějepisu.

Výjezd „za historií“ pro nás připravila Československá obec legionářská (ČsOL). Velký podíl na hladkém průběhu celého zájezdu měl zejména pan Alois Petroš, tajemník Jednoty ČsOL Nový Jičín, jemuž (a celé ČsOL) patří náš velký dík. ■

Připomínka Československé obrněné brigády

JEDNOTA ČsOL VE STRAKONICÍCH

br. Radek Marcin

Dne 15. května 2016 Jednota ČsOL ve Strakoncích spolu s KVH Čeští lvi České Budějovice, o. s., uspořádala připomínkovou akci s tématem československého západního odboje za druhé světové války. V rámci této prezentace diváci viděli druhoválečné dobové tábory Československé obrněné brigády klubů KVH Čeští lvi České Budějovice, o. s., a KVH České Budějovice, německého Wehrmachtu v podání KVH Kleist a současných britských výsadkových vojsk klubu IV. Para CB.

Od rána si mohli diváci prohlédnout výstavy vojenské výstroje a výzbroje s komentáři k jednotlivým předmětům a historickou vojenskou techniku. Viděli dobový vojenský život, včetně funkční britské druhoválečné kuchyně a zubařské ordinace.

V jedenáct hodin kluby vojenské historie předvedli přihlížejícím dvacetiminutovou bitvu. Její děj byl situován k francouzskému přístavnímu městu Dunkerque, který ke konci války obléhala právě Československá obrněná brigáda. V ukázce se snažili členové klubů ukázat divákům, jak probíhal průzkum bojem na tehdejší bojové linii. Celkem připomínkovou akci navštívilo zhruba tři tisíce diváků. ■

Letec OLDŘICH KESTLER byl uctěn ve Štěnovicích

text br. Petr Tolar
foto Jaroslav Kreisinger

JEDNOTA ČsOL V PLZNI

Vsobotu 9. dubna 2016 si obyvatelé obce Štěnovice a další hosté připomněli památku jednoho z příslušníků československého protinacistického odboje, příslušníka polského, francouzského a britského letectva, plukovníka in memoriam Oldřicha Kestlera. Vzpomínková akce se konala u příležitosti 75. výročí jeho tragické smrti.

Pietního aktu u pomníku štěnovických obětí první a druhé světové se zúčastnili zástupci Obce Štěnovice, plzeňské i tachovské jednoty Československé obce legionářské, plzeňské organizace Českého svazu bojovníků za svobodu, plzeňské odbočky Svazu letců ČR, Leteckého historického klubu gen. J. R. Irvinga, organizace Křížovníci s červeným srdcem – Cyriaci a členové Klubu vojenské historie Tommy a Klubu Třetí armády. Akci inicioval a spoluorganizoval pan Martin Marek, který se dlouhodobě věnuje tématu československých letců působících v rámci britského Královského letectva.

Pan Martin Marek byl také moderátorem celého pietního aktu. Ten začal nástupem praporečnicků s prapory, mezi nimi i praporu plzeňské jednoty ČsOL, a představením čestných hostů. Přítomni byli také členové rodiny Oldřicha Kestlera. Jako první se slova ujal starosta Štěnovic, pan Petr Slavík. Po něm uvedla Iveta Irvingová, dcera letce gen. Jana R. Irvinga, nahraný záznam dopisu jejího otce, který v roce 1938 psal své rodině z vojenského leteckého výcviku. Dopis v audiozáznamu četl herec Ondřej Vetchý. Následoval projev místního historika Kamila Kosnara, který přítomné seznámil se životem připomínaného Oldřicha Kestlera. O slovo se pak přihlásili také zástupci leteckých veteránských organizací, br. Jaromír Kopačka a pan Václav Toman, a generální převor cyriaků Jiří Stanislav.

S krátkou vzpomínkou vystoupil také sběratel letecké techniky pan Karel Tarantík. Na závěr připomněl moderátor a koordinátor celé akce Martin Marek úlohu československých legií pro vznik samostatného československého letectva. Nezapomněl také připomenout, že jeden z Kestlerových potomků, Nikolaj Marytnov, šel v jeho šlépějích a jako příslušník Armády České republiky zahynul v květnu 2007 v Afghánistánu.

Po proslovech došlo na pokládání květin a věnců k patám štěnovického pomníku. Plzeňskou jednotu ČsOL zastupoval její předseda br. Jindřich Plescher a br. Aleš Vranovský, květinu položil br. Viktor Šimek v historické uniformě příslušníka Československé samostatné obrněné brigády. Zástupcem tachovské jednoty ČsOL byl br. Hruza v roli velitele praporečnicků. Po skončení pietního aktu u pomníku pokračoval program akce pásmem přednášek v aule štěnovické základní školy.

Oldřich Kestler se narodil 13. března 1913 v obci Čížice na jižním Plzeňsku. Do Štěnovic se odstěhoval až později. Od roku 1935 působil v armádním letectvu Československé republiky. Po vzniku Protektorátu Čechy a Morava se rozhodl v červnu 1939 odejít do zahraničí. Zde se připojil do řad polského letectva v obranných bojích proti nacistickému Německu. Po pádu Polska se mu podařilo dostat přes Rumunsko a Bejrút od Francie. I zde se hned přihlásil do služeb francouzského letectva v boji proti nacismu. Ale i Francie kapitulovala, a tak pokračoval v ústupu do Velké Británie. Do přístavu v Liverpoolu dorazil lodí v červenci 1940. Chtěl opět létat, ovšem nebyl přidělen k československé jednotce, ale k britské 111. stíhací peruti britského Královského letectva (RAF). Pro nedisciplinovanost však byl na konci roku 1940 převelen k (opět britské) 605. stíhací peruti RAF. Zúčastnil se letecké Bitvy o Británii a doprovázel i britské bombardéry nad Francií. Jeho divoká povaha pravděpodobně předznamenala i jeho konec. Během cvičného letu dne 7. dubna 1941 se se svým letounem Hurricane srazil s jiným britským strojem, který pilotoval také Čechoslovák, Josef Martinec. Ani jeden z pilotů nepřežil. Oba piloti byli pohřbeni na hřbitově v Market Draytonu, v hrabství Stropshire. Za své válečné působení obdržel Československý válečný kříž 1939, Medaili Za zásluhy II. Stupně, Československou vojenskou pamětní medaili, polský Kříž za chrabrost a britskou medaili 1939-1945 Star. V roce 1990 byl povýšen do hodnosti plukovníka in memoriam. ■

Připomenutí památky amerických letců z náletu na Ústí nad Labem

text a foto br. Jan Šimek, br. Jaroslav Žampach
a br. Jiří Vencel

JEDNOTA ČsOL V TEPLICÍCH

Dne 17. dubna 2016 si zástupci Jednoty ČsOL v Teplících, města Dubí, Severočeského leteckého archivu Teplice, Klubu vojenské historie Krupka a několik příznivců letecké historie z řad občanů připomněli události před jednadsmesáti lety. Jak informoval přítomné br. Jiří Vencel ze SLA Teplice, mise z 19. dubna 1945 byla plánována jako předposlední bojová mise 490. Bombardovací skupiny. První B-17G Flying Fortress se nad územím kraje objevily kolem poledne a patřily k 490. Bombardovací skupině. Těsně před vstupem nad nepřátelské území se uskupení bombardérů stalo cílem útoku proudových stíhaček Messerschmitt Me 262 Schwalbe. Při prvním průletu Messerschmittů sestřelily jedno letadlo v první formaci a také zasáhly bombardér B-17G 43-38135 do motoru č. 1 a palubní desky. Zásah nezničil letadlo, ale přinutil letoun opustit formaci. Letoun klesal, dokud

nezískal dostatečnou rychlost k návratu do formace. V průběhu klesání nouzově odhodil bomby.

Nad cílem proletěl ve formaci. Motor č. 1 byl v plamelech a z palubní desky se hodně kouřilo. Členové posádky se pokusili uhasit oheň, to se nepodařilo a kapitán dal rozkaz vyskočit na padácích. Rozkaz k opuštění hořícího letadla byl vydán pravděpodobně někde nad oblastí mezi Ústím nad Labem a Cínovcem. Hořící a těžce poškozené letadlo v 12:55 hod. následně vybuchlo. Trosky letadla dopadly na území Altenbergu v Německu. Osud osádky ztraceného letadla nad Cínovcem byl tragický, někteří členové neměli štěstí a z letounu se nedostali včas ven a našli smrt v hořícím, těžce poškozeném letadle. Některým členům se podařilo seskočit na padáku. Ve chvíli, kdy se snažili na padácích k zemi, možná v jejich myšlenkách bylo, že po nouzovém a bezpečném přistání se dostanou do zajetí, kde přežijí až do konce války. Bohužel, některé po seskoku čekal tragický osud. Tři členové osádky byli po seskoku zajati dosud stále zfanatizovanými sudetskými Němci a nakonec zastřeleni. Jejich těla byla nedbale zahrabána do země a nalezena byla 21. října 1945 příslušníky finanční stráže v prostoru Cínovce. Dva členové osádky byli po seskoku ihned zajati a konce války se dožili jako váleční zajatci. Jeden člen posádky byl prohlášen za nezvěstného v boji.

Poděkování všem přítomným předal starosta města Dubí a předseda Jednoty ČsOL v Teplících br. Petr Pípal, který připomněl, že je naším úkolem stále a opakovaně si připomínat historii a zabránit ponižování hrdinství těch, kteří padli za mír v naší zemi a pracovali na navrácení naší politické svobody. Je nutné bránit pošlapání jejich památky a dát jasně najevo svou hrdost a sounáležitost se svou vlastí a úctu k padlým. ■

Výtržnická kráska opět v akci

text a foto br. Jan Šimek,
br. Jaroslav Žampach

Píše se 11. dubna 2016, když se skupinka lidí schází u pomníku amerických letců 8. letecké armády USAAF, kteří při letecké akci nad STW Záluží u Mostu dne 24. srpna 1944 zahynuli na dole Alexander v Hrdlovce. Dnešního dne si zástupci MÚ Duchcov, Jednoty ČsOL v Teplících, Severočeského leteckého archivu Teplice a Most a několik příznivců letecké historie z řad občanů připomenou událost z před dvaasedmdesáti lety. Jak řekl ve svém úvodním proslovu starosta MÚ Duchcov, Mgr. Zbyněk

Šimbera, díky osobní aktivitě pana Jaroslava Hrehy, příznivce vojenské historie z Prahy, se na pomníku amerických letců ocitá nový symbol, přesná kopie vrtule B-17G. Důvod sdělil sám pan Jaroslav Hreha: „Bylo to přání mého otce Františka, rodáka z Hrdlovky. Opakovaně mi připomínal tuto historickou událost a prosil, abych vzpomínku na kluky z Výtržnické krásky doplnil autentickým symbolem“. Velké poděkování panu Jaroslavu Hrehovi od nás všech připomínajících si vojenskou leteckou historii v Podkrušnohoří. ■

Třetí Večer regionální historie věnovaný partyzánům předčil očekávání

br. Teodor Hybler

JEDNOTA ČSOL VE FRÝDKU-MÍSTKU

Plný sál knihovny v Třinci byl 25. dubna svědkem neobvykle podané přednášky Petra Majera, který poprvé uceleně představil partyzánské skupiny a sovětské výsadky, které působily na Třinecku a Jablunkovsku v letech 1939–1945. Přítomní byli svědky mimořádného setkání pamětníků odboje 2. světové války a fanoušků a badatelů historie. „Nejmladší“ partyzán v České republice Pavel Rusz (81) z Bystřice, který byl od svých šesti let se svými rodiči v partyzánské skupině „Nad Olzou“, vyprávěl, jak stavěli bunkr pod Kozubovou a jak společně s maminkou plnil různé úkoly. Paní Helena Steblová (91) – rovněž z Bystřice – líčila, jak asistovala při amputaci ruky a zachránila tak život partyzána Jana Heczka. Přítomen byl Jiří Jeżowicz, vnuk otce partyzánů Józefa Jeżowicze, který bydlel v čp. 28 na Košařískách na Labajce, kde byl ve stodole partyzánský úkryt skupiny „Griněvského“. Večer byl doplněn odborným výkladem Ing. Ladislava Vallo, který instaloval výstavku

partyzánských vyznamenání. Nechyběla prezentace zbraní, které partyzáni v Beskydech používali a kterou představil Pavel Skupieň z Třince. Během dvou hodin poutavého vyprávění odcházeli přítomní plni dojmů a nových poznatků o dosud málo známém působení místních partyzánů. ■

Poslední večer regionální historie s válečnými veterány Těšínska

br. Teodor Hybler

Cyklos čtyř Večerů regionální historie byl ve čtvrtek 12. května 2016 v Městské knihovně v Třinci středem zájmu zájemců o historii na Těšínsku. Závěrečný večer byl zaměřen na boje v 2. světové válce ve Francii u Dunkerque v období září 1944 – května 1945. Jednalo se o nasazení příslušníků čs. samostatné obrněné brigády ve Velké Británii, které velel brigádní generál Alois Liška v bojích o přístavní město Dunkerque. Přednášející, vojenský historik a kronikář obce Bystřice nad Olší plk.v.v. Petr Majer, si pozval jako hosty přímé účastníky bojů, bratry Antonína a Jana Prokesze z Oldřichovic, Rudolfa Adamuse z Horních Bludovic, Oldřicha Víta z Orlové a Vladislava Mikulu z Orlové, kteří zavzpomínali na dobu před více než sedmdesátí léty. Jednadvadesátiletý kapitán ve výslužbě Antonín Prokesz z Oldřichovic u Třince, který vykonával funkci pyrotechnika a později hlavního zbrojře štábní roty čs. samostatné obrněné brigády zavzpomínal na bojové akce z podzimu 1944: „Chci jen připomenout útok na německé pozice 28. října 1944, kdy uskupení našeho motopraperu a části štábní roty brigády proniklo do předsunutých postavení protivníka, ale potom jsme se vrátili na původní pozice. Němci se domnívali, že šlo o průzkum, ale již v 8,50 hod. byla provedena dělostřelecká příprava našich a kanadských

dělostřelců. Následně vyrazila do útoku pěchota podporována tanky. Po překonání minového pole a čelních opevnění se naše jednotky vklínily do hloubky obranného systému nepřítele více jak jeden kilometr. Při tomto našem útoku byl zlikvidován německý pěší prapor a zajali jsme hodně Němců...“ uvedl pan Prokesz. Devadesátiletý poručík ve výslužbě Oldřich Víta z Orlové přítomným řekl: „Rodiče přijali v roce 1941 tzv. Volksliste 3, slezskou národnost. Bylo to pod nátlakem, maminka tehdy otce prosila, ať se k volksliste (německé národnosti – pozn.) přihlásíme, že nebudeme vystěhováni a že nám nikdo nevezme náš dům. V patnácti letech jsem nastoupil do železáren v Bohumině, kde jsem pracoval v kovářské dílně. Byla to namáhavá práce, byl jsem vlastně ještě dítě, ale měl jsem štěstí, že mě po třech měsících zařadili do RAD, říšské pracovní služby.“ V lednu 1944 byl Oldřich Víta, v sedmácti letech, povolán k výkonu vojenské služby do německé armády. K základnímu výcviku byl odeslán do Francie a po měsíčním výcviku byl odvelen do přístavního města v západní Francii na pobřeží Atlantického oceánu v Biskajském zálivu La Rochelle – La Pallice. „Zde jsem byl zajat francouzskými partyzány a posléze jsem se dobrovolně přihlásil do čs. samostatné brigády ve Velké Británii a byl jsem zařazen v hodnosti vojína na funkci řidiče nákladního vozidla. Vždy jsem byl hrdý na to, že jsem Čech a v německé armádě jsem se cítil velmi poníženo. U Dunkerque jsem viděl hodně kamarádů, kteří se konce války nedožili, padli za svobodu své vlasti, já jsem přežil a dožil jsem se vysokého věku i přes hrozná strádání, která jsem prožil. Nic víc i nepřeji, jen aby nebyla válka, bojím se toho a co vidím v televizi, mi hodně připomíná nástup Hitlera k moci...“

Posluchači si rovněž mohli prohlédnout originální výstroj a výzbroj našich vojáků, včetně udělených vyznamenání.

Další Večery regionální historie v třinecké knihovně, které patří velké poděkování za skvělou organizaci těchto akcí, budou na podzim. ■

V Olomouci odhalili pamětní desku gen. ŠMOLDASOVI

br. Michal Sedlák

JEDNOTA ČSOL V OLOMOUCI

Členové olomoucké jednoty ČsOL společně se zástupci Olomouckého kraje odhalili dne 8. dubna 2016 pamětní desku věnovanou ruskému legionáři, brigádnímu generálovi Janu Šmoldasovi, na domě v Mozartově ulici v Olomouci, kde dlouhá léta žil. Čestnou stráž drželi členové KVH 6. Hanáckého pluku, v legionářských a prvorepublikových uniformách. Slavnostní projev přednesl předseda olomoucké jednoty br. Milan Žuffa-Kunčo. Desku odhalila generálova dcera paní Jana Maixnerová. Slavnostního aktu se zúčastnila rodina gen. Šmoldase, zástupci Armády ČR, Olomouckého kraje, Statutárního města Olomouce, Sokola, okolních škol a ve velké míře i veřejnost. Čest jeho památce!

PROJEV PŘEDSEDY JEDNOTY ČsOL V OLOMOUCI br. MILANA ŽUFFA-KUNČO

Vážení přítomní,
dovolte mi při příležitosti odhalení pamětní desky gen. Šmoldase říct několik vět o jeho životě, který zůstane pro nás navždy důležitý. Brigádní generál Jan Šmoldas se narodil 13. července 1897 v Hodolanech. Po maturitě na olomouckém reálném gymnáziu byl odveden k 54. pěšímu pluku. V Evropě už zuřila první světová válka, proto po krátkém výcviku byl jako desátník spolu s plukem odeslán na východní frontu. Dne 10. června 1916 padl do ruského zajetí a po pobytu v několika zajateckých táborech

se hned přihlásil do formujících se československých legií. Jeho první jednotkou se stal 2. lehký dělostřelecký pluk. Jako příslušník československých legií prodělal s plukem těžké bitvy podél celé Transsibiřské magistrály. Z Vladivostoku se vrátil do vlasti přes Suezský průplav do Terstu a pak vlakem domů až v roce 1920.

Po návratu do vlasti se přihlásil do rodící se československé armády, kde koncem 30. let dosáhl hodnosti podplukovníka dělostřelectva. V době mnichovské krize a následné mobilizace byl velitelem 107. dělostřeleckého pluku.

Na začátku nacistické okupace pracoval jako úředník. Posléze se však dostal do hledáčku gestapa a čtyři roky byl vězněn v různých věznicích v Brně, na Mírově, ve Vratislavi a Cvikově, kde se konečně dočkal osvobození americkou armádou.

Po návratu domů jeho cesta vedla opět do armády, kde se roku 1946 dočkal i povýšení do generálské hodnosti. Do doby, než ho začal pronásledovat komunistický režim, zastával v dělostřelectvu významné velitelské funkce, a to jak v Olomouci, tak i v Brně. Do výslužby odešel v roce 1951 z pozice velitele dělostřelectva 2. vojenského kruhu – Trenčín. Zemřel v Olomouci 18. prosince 1986.

Věřím, že zachováme jméno brigádního generála Jana Šmoldase ve své paměti, a budeme ho udržovat s obdobnou vytrvalostí, jako on bojoval v první a druhé světové válce za nás – za náš národ a naší svobodu.

Čest jeho památce!

HRANIČÁŘI Z KRKONOŠ

1

JEDNOTA ČSOL V MLADÉ BOLESLAVI

text br. Tomáš Pilvousek, předseda jednoty
foto Karolína Leiblová a Petr Kříž

V pátek 3. června 2016 byla Jednotou Československé obce legionářské v Mladé Boleslavi, Rotou Nazdar, z. s., a Muzeem Podkrkonoší v Trutnově slavnostně zahájena sezónní výstava s názvem „Hraničáři z Krkonoš“. Expozice instalovaná v trutnovském muzeu mapuje působení Hraničářského praporu 2 od jeho vzniku po první světové válce až do zániku jednotky v roce 1939, přičemž velká část výstavy je zaměřena na období příprav k obraně hranic v roce 1938. Neméně důležitou součástí je pak přiblížení osudů jednotlivých vojáků a důstojníků praporu, kteří se v letech 1939–1945 zapojili do protinacistického odboje, ať už v zahraničí nebo v domácí resistenci.

Výstava je dílem několikaměsíčních příprav a mnohaletého studia dané problematiky, díky němuž se podařilo mimo

2

3

jiné shromáždit celou řadu unikátních fotografií i výjimečných exponátů. Mezi mnohými zaujme především praporec hraničářů, který byl zapůjčen ze sbírek Vojenského historického ústavu v Praze.

A právě praporec se stal i ústředním tématem celé vernisáže, připravené v souvislosti s muzejní nocí. Od 17 hodin bylo trutnovské Krakonošovo náměstí svědkem rekonstrukce události z léta roku 1931, kdy byl hraničářům praporec předán českými spolky z Krkonoš a Podkrkonoší.

Celá akce začala jako před 85 lety nástupem praporu na trutnovském náměstí a jeho přehlídkou, kterou provedl generál Václav Petřík v podání Tomáše Michálka se starostou města a poslancem PČR panem Mgr. Ivanem Adamcem a JUDr. Jindřichem Skácelem, synem plk. pěch. Jindřicha Skácela, který velel hraničářům v letech 1928–1933. Oba vzácní hosté poté povolili čestné stuhu na zabaleném praporci a věnovali ho generálu Petříkovi, který jej po krátké

4

5

zdravici předal veliteli praporu pplk. Skácelovi, jehož mistrně představil bratr Jiří Charfreitag. Následně velitel praporu složil slib: „My, vojáci Hraničářského praporu 2 v Trutnově, vědomi si vzácnosti dnešních okamžiků a vojenské tradice Republiky československé věrně a čestně přísaháme, že budeme prapor ctít za všech okolností. Věrnost nás váže nejenom k legionářské tradici, jíž budeme odhodlaně bránit, ale i ke kraji Krkonoš a Podkrkonoší a jeho obyvatelům, k nimž jsme přimknuti silným poutem.“ Po slibu pplk. Skácel políbil cíp praporu a následně praporec předal praporečníku.

Přibližně tři stovky přihlížejících pak vyslechly tóny československé státní hymny a husitský chorál „Ktož sú boží bojovníci“, při němž nastoupila předpisová stráž praporce čelně k hraničářskému praporu. Náměstím pak po přečtení vojenské přísahy zaznělo hromové: „Tak přísaháme!“

U řečnického pultu se v průběhu celé slavnostní události vystřídalo hned několik řečníků. Tajemník mladoboleslavské jednoty bratr Jan Juřena připomněl historické okolnosti a detailně přiblížil samotnou událost i důvody pro odevzdání praporce: „Trutnov byl v té době převážně německým městem, ale se silnou a kulturně činnou českou menšinou. Z té vyšla v roce 1930 iniciativa darování praporce hraničářskému praporu. Vznikl přípravný výbor, v jehož čele neúnavně pracoval restaurátér Josef Krčmář, předseda trutnovské jednoty Československé obce legionářské. Hraničářský prapor byl sice posádkou v Trutnově, ale cvičil a často pobýval v Krkonoších i celém Podkrkonoší. Proto se k záměru připojila i města Jilemnice, Úpice a Vysoké nad Jizerou, která významně přispěla financemi. Nejvíce se však podíleli obyčejní jednotlivci, anonymní dárci, příslušníci tělovýchovných jednot, ochotníci, četníci, legionáři, učitelé, zástupci politických stran aj. V poměrně krátké době se tak podařilo nashromáždit dostatečný obnos, pořídit praporec a připravit slavnostní předání. To se uskutečnilo 6. července 1931.“

Následně promluvil k veřejnosti starosta města Trutnov

6

- [1] *Těsně pod vrcholem nejvyššího vrcholu České republiky.*
- [2] *Slavnostní okamžik povolení stuh na praporci. Čestného úkolu se zhostil poslanec PČR a starosta města Mgr. Ivan Adamec a br. JUDr. Jindřich Skácel, syn velitele hraničářů plk. Jindřicha Skácela.*
- [3] *Slavnostní defilé městem.*
- [4] *Krom zajímavých exponátů je ke zhlédnutí i výjev ze zimního výcviku spojařů.*
- [5] *Pohled na část expozice věnované dějinám hraničářů v Trutnově.*
- [6] *Historický snímek z události z 6. července 1931. Praporec přijal tehdejší velitel posádky pplk. Jindřich Skácel od generála Karla Václava Petříka.*

pan Mgr. Ivan Adamec, který mimo jiné vyjádřil poděkování organizátorům akce za důstojně pojatý program: „Jsem rád, že si tuto významnou historickou událost z moderních dějin Trutnova připomínáme tak důstojně. Náš stát měl tehdy moderní bojeschopnou armádu, složenou z českých a slovenských vlastenců, kteří byli ochotni za Československou republiku v případě nutnosti položit i svůj život.“

Vzácným hostem celé události byl pak JUDr. Jindřich Skácel, který pozdravil trutnovské obecní zastupitelstvo a zavzpomínal na svého tatínka, tehdejšího velitele praporu.

Po naplnění programu se vojsko i s přítomnými legionáři přesunulo slavnostním defilé zpět k muzeu, kde až do večerních hodin probíhal doprovodný kulturní i osvětový program, nejenom pro dospělé, ale i pro děti.

Pátečními slavnostmi ovšem vzpomínky na hraničáře nekončily. V sobotu se členové mladoboleslavské jednoty ČsOL a příslušníci Roty Nazdar vydali v dobových stejnokrojích po stopách obránců hranic i na nejvyšší vrchol České republiky – Sněžku. Po sestupu z vrcholu trasa směřovala k Luční boudě a dále přes Výrovku zpět do Pece pod Sněžkou. V sedle mezi Studniční a Luční horou jsme si u kapličky obětí hor připomněli důstojníky praporu mjr. Jaroslava Pazdířka a škpt. Jana Příkryla, kteří zahynuli v utržené lavině v Obřím dole v únoru 1935.

Výstavou, bohatým doprovodným programem vernisáže i pochodem nejvyšším pohořím ČR jsme chtěli připomenout nejenom dějiny významného vojenského útvaru, hrdě se hlásícího k legionářské tradici – Hraničářského praporu 2 „Roty Nazdar“, ale především samotné vojáky, kteří se v roce 1938 obětavě připravovali k obraně demokracie a suverenity Československa. I když jim to umožněno nebylo, mnozí na svá slova přísahy nezapomněli a intenzivně se zapojili do boje proti nacismu, jak v zahraniční armádě, tak i v domácím odboji.

Těmto vojákům patří náš obdiv a zaslouženě: „Děkujeme!“

Od návratu z Perského zálivu uplynulo 25 let

br. Jiří Filip, foto archiv VHÚ

Plné čtvrtstoletí uběhlo od chvíle, kdy se vrátili z válečné mise v Perském zálivu českoslovenští vojáci. Začala tak nová kapitola účasti naší armády v zahraničních misích po celém světě. Připomeňme si v krátkosti tehdejší sled událostí.

Za mezník je považován 17. červenec 1990, kdy irácký prezident Saddám Husajn obvinil Kuvajť ze snižování ceny ropy. V následujících dnech se tlak vůči Kuvajťu stupňoval a Irák začal klást svému jižnímu spojenci podmínky. Vše vyvrcholilo 2. srpna 1990, kdy vpadlo více než 100 000 iráckých vojáků do Kuvajťu a jeho území včetně hlavního města rychle obsadili.

Během několika málo dní došlo k zahájení operace Pouštní štít, jejímž výsledkem bylo přemístění značného množství amerických válečných sil do Saúdské Arábie. Přibývaly rovněž jednotky dalších států světa. Jednostranné připojení Kuvajťu Irákem coby provincií z 8. srpna 1990 bylo rezolucí OSN z následujícího dne prohlášeno za neplatné.

Pro nás je zvláště důležité datum 23. září 1990, kdy Federální shromáždění ČSFR vyslovilo souhlas s vysláním protichemické jednotky do Perského zálivu. Zatímco probíhala příprava jednotek, došlo v listopadu k podpisu dohod mezi Československem a Saúdskou Arábií o nasazení a působení našich vojáků. Na konci listopadu rovněž stanovila OSN ultimátum pro irácké okupační jednotky – 15. leden 1991.

Ve dnech 11.–14. prosince 1990 byl čs. protichemický prapor přepraven do Saúdské Arábie a na Štědrý den zaujal prostor rozmístění na severu země. V průběhu nasazení byl dále doplňován. Za tři týdny, 15. ledna, vypršelo ultimátum OSN a dne 17. ledna se operace Pouštní štít přeměnila v operaci Pouštní bouře – spojenci zahájili bombardování Iráku. Dne 24. února

se rozjždí i pozemní operace 28 spojenců s cílem osvobodit Kuvajť. Třetí den útoku překročili kuvajťské hranice i příslušníci čs. jednotek, aby byli na druhý den, 28. února, účastníky osvobození Kuvajťu a ukončení operace Pouštní bouře.

Krátce na to, již od počátku března, probíhaly přípravy na přepravu 198 čs. vojáků zpět do Československa. Převážná část mužů se tak dostala zpět domů na přelomu dubna a května 1991, několik desítek specialistů se však do vlasti vrátili až na konci srpna 1991. ■

Osobnost Pouštní bouře – Ján Való

ses. Marcela Volfová

V lednu jsme si připomněli 25. výročí operaci Pouštní bouře, tedy ozbrojeného konfliktu mezi Irákem a koalici osmadvaceti států, mezi kterými bylo i tehdejší Československo. To do operace vyslalo protichemickou jednotku, které velel plukovník Ing. Ján Való.

Ján Való se narodil 20. května 1937. Absolvoval vysokou školu obor Radiotechnické zabezpečení letectva. Po jejím úspěšném absolvování začal pracovat v oblasti leteckého výzkumu a později se stal odborným asistentem na Vojenské akademii v Brně. Dalším bodem v jeho pestrém životopisu se stalo působení na katedře Electronics na Military Technical College v Káhiře, kde učil 11 semestrů. Poté působil jako hlavní inženýr a vedoucí specializace Radio and Radar na letecké škole v Libyi a na Generálním štábu ČSLA pracoval v oblasti zahraniční technické pomoci. Koncem 80. let začal se svými spolupracovníky připravovat plán pro vytvoření mírových sil OSN v ČSLA. V roce 1989 dosáhl schválení koncepce a v lednu 1990 zahájilo činnost oddělení mírových sil OSN, kterému sám velel. Poprvé v historii tak čs. armáda dostala možnost zapojit se do mírových operací a prezentovat se v zahraničí. Na jaře 1990 se podílel na založení Výcvikového střediska mírových sil OSN v Českém Krumlově.

Začátkem srpna 1990 začala válka v Perském zálivu, když irácké jednotky obsadily území Kuvajťu. O vyslání československé

protichemické jednotky rozhodlo Federální shromáždění 23. září a v první polovině prosince se do Perského zálivu přesunulo na 200 vojenských dobrovolníků, jejichž velitelem se stal právě plk. Ing. Ján Való, který nejen dobře znal podmínky oblasti Středního východu, ale ovládal i několik jazyků, včetně perštiny a arabštiny. Jednotka se zpočátku musela vypořádat s nedůvěrou západních vojáků, kteří se na jednotku ze státu z bývalého Východního bloku dívali s nedůvěrou. „Čekalo se, jak si povedeme. Neměli jsme žádné praktické zkušenosti s vysláním vojáků do zahraničí. Ale dokázali jsme tím, co jsme uměli, že nejsme žádní nováčkové a že svou odbornou profesí umíme. Ostatně Američané i další vojáci koaličních sil věděli, že jsme byli prvosledovou jednotkou, která si vedla dobře. Byli jsme jednotkou, na jejímž úspěchu, na tom, aby si vedla více než dobře, záleželo“ uvedl Való v jednom z mála rozhovorů, které poskytl.¹⁾ Československou jednotku však bedlivě nesledovaly jen koaliční státy, ale i armádní činitelé doma v Československu, kteří občas svými rozhodnutími stěžovali protichemické jednotce práci. Přesto všechny své úkoly splnila jednotka na výbornou a získala si tak respekt koaličních vojsk.

Plukovník Ing. Ján Való obdržel za misi v operaci Pouštní bouře několik vyznamenání a ocenění.

¹⁾ <http://www.acr.army.cz/informacni-servis/zpravodajstvi/protichemicka-jednotka-uz-20-lety-dokazala-ze-cesti-vojaci-patri-k-nejlepsim-52894/>

Hudební divadlo Karlín patřilo veteránům POUŠTNÍ BOUŘE

text br. Jiří Filip
foto ses. Zuzana Palová

O středečním večeru 15. června uspořádala Československá obec legionářská ve spolupráci s Folklorním sdružením Jánošík pražskou premiéru představení Vojenského uměleckého souboru Ondráš s názvem „Příběh zbojníka“. Celý večer byl přitom věnován 25. výročí návratu československého samostatného protichemického praporu z Perského zálivu.

Slavnostního zahájení se ujali genpor. Jiří Baloun a genmjr. Pavel Macko

Slavnostního zahájení se ujal první zástupce náčelníka Generálního štábu AČR genpor. Jiří Baloun spolu se svým slovenským protějškem prvním zástupcem náčelníka Generálního štábu Ozbrojených sil SR genmjr. Pavlem Mackom. Oba shodně vyzdvihli význam účasti československých vojáků v Perském zálivu jako první krok na cestě spolupráce v rámci NATO a mírových misích OSN.

Mezi vzácnými hosty večera nechyběl ani předseda Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR Jan Hamáček či náměstkyně Ministerstva obrany ČR Alena Netolická, která zastupovala ministra obrany Martina Stropnického, jenž nad celým večer převzal záštitu.

„Příběh zbojníka“ – reprezentační tanečně-hudební pořad celého souboru zaměřený na divadelní příběh inspirovaný lidovými tradicemi, písněmi a tanci vzbudil mezi diváky nelíčené nadšení a umělce ocenili potleskem ve stoje.

Na samý závěr promluvil k obecnstvu předseda Poslanecké sněmovny PČR Jan Hamáček, jenž rovněž ocenil význam první mise československých jednotek a označil ji za doposud ne plně doceněnou. Po něm se za pořadatele ujal slova předseda ČsOL br. Pavel Budinský, který poděkoval předsedovi Janu Hamáčkovu za jeho podporu projektu Legiovlak a společně s válečnými veterány br. genpor. Emilem Bočkem a br. plk. Václavem Kuchynkou mu předal Stříbrnou pamětní medaili projektu Legiovlak.

Na úplný závěr byly předány květiny a květinové koše a zvláštního poděkování se dostalo režisérovi a scénáristovi představení Martinu Packovi a vedoucímu uměleckého úseku Čestmíru Komárkovi. Diváci odcházeli z Hudebního divadla Karlín s hlubokým zážitkem.

Ukázka z finále představení „Příběh zbojníka“

Předseda PS PČR Jan Hamáček spolu s předsedou ČsOL Pavlem Budinským

Režisér Martin Páček a umělecký šéf Čestmír Komárek při děkovačce

Zastupitelstvo ČsOL v čele průvodu
manifestačního sjezdu ČsOL
na Václavském náměstí.

Československá obec legionářská je tu již 95 let

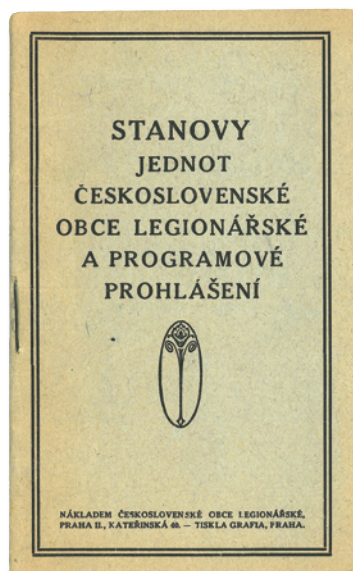
br. Jiří Filip

V minulém čísle bylo připomenuto 95. výročí Všelegionářského sjezdu v Národním domě v Karlíně, jenž se uskutečnil v lednových dnech roku 1921. Nejdůležitějším výsledkem sjezdu bylo usnesení, které ukládalo dosavadním legionářským organizacím ukončit svou činnost a svolat sjezd nové všelegionářské organizace. Ta se měla ve smyslu programového prohlášení stát oporou demokratické Československé republiky a nositelkou idejí, které vedly legionáře do zahraničního revolučního hnutí.

Ustavující sjezd Československé obce legionářské se konal v neděli 22. května 1921 v Národním domě na Královských Vinohradech za přítomnosti 466 delegátů z Čech, Moravy, Slezska, Slovenska, Podkarpatské Rusi a Vídně. Jednomyslně bylo rozhodnuto o zaslání pozdravných telegramů prezidentu republiky T. G. Masarykovi a spisovateli Aloisi Jiráskovi. Rovněž bylo rozhodnuto o zaslání zvláštního děkovného listu za dar praporu, jenž na sjezdu předal zástupce amerických Čechů. Kromě těchto oficiálních projevů byl předmětem jednání i apel na čs. vládu pro neutěšené sociální postavení množství legionářů, kteří po svém návratu do vlasti jen těžko hledali obživu. Předmětem jednání byly pochopitelně i zprávy o dosavadní práci Přípravného výboru a návrh na reorganizaci Ústředí ČsOL a na způsob hospodaření celé organizace.

Po skončení jednání se účastníci sjezdu odebrali na Olšanské hřbitovy, kde byla památka padlých vůbec poprvé uctěna jménem ČsOL, když byl k hrobům popravených italských legionářů položen věnec s nápisem na stuhách „Československá obec legionářská – popraveným bratřím.“

Založení ČsOL bylo dovršeno na druhý den 23. května, kdy byli mimo jiné zvoleni i členové výkonných a odborných orgánů organizace. Ministerstvo vnitra schválilo stanovy ČsOL dne 5. července a Zemská správa politická v Praze tak učinila 11. července 1921. Tím se začaly psát první, a zároveň nejnáročnější

roky vnitřní konsolidace ČsOL a prosazování jejího programového prohlášení v rámci československého veřejného života.

V roce svého založení evidovala ČsOL celkem 19 061 členů, následujícího roku 1922 již 30 203 a nejvyšší počtu členů dosáhla v roce 1925, kdy organizovala 39 901 členů. Celá organizace byla řízena z pražského Ústředního sekretariátu

ČsOL a mezi sjezdy byly nejvyššími volenými orgány Výkonný výbor a Zastupitelstvo ČsOL. Při ústředí pracovala i řada odborných komisí a v rámci ČsOL působila i řada podpůrných a sociálních fondů.

Geograficky byla ČsOL dělena do žup, které zastřešovaly místně působící jednoty. Území Československé republiky bylo rozděleno do žup, jejichž počet se ustálil v prvních letech na dvacet. Byly jimi župa pražská, tábořská, kolínská, pardubická, královehradecká, mladoboleslavská, lounská, severočeská, západočeská, jihočeská, jihlavská, brněnská, olomoucká, moravsko-slezská, slovácká, bratislavská, povazská, pohronská, východoslovenská a podkarpatoruská. Zázemím každé župy byl župní sekretariát a voleným orgánem župní výbor, který spravoval jednoty dle instrukcí pražského ústředí a organizačně zajišťoval činnost, které vyžadovaly koordinaci jednot v rámci celé župy.

V čele každého župního výboru či výboru jednoty stál předseda, dalšími členy výboru byli místopředseda, tajemník, jednatel, pokladník a další členové. Zatímco při svém vzniku v roce 1921 se do ČsOL přihlásilo necelých 500 jednot, po prvních letech činnosti jich bylo ustaveno již více než 750. Z toho jich více než 400 působilo v Čechách, téměř 180 na Moravě, 15 ve Slezsku, necelých 90 na Slovensku a 20 na Podkarpatské Rusi. ■

PhDr. Jiří Kotyk, Ph.D.

Historický vývoj pardubického Zámečku

Budova, jejímž majitelem se stala roku 2014 Československá obec legionářská, je bývalou šlechtickou vilou, k níž přiléhá nedaleké nacistické popraviště užívané za heydrichiády v roce 1942. Vlastní vila, nazvaná podle prvního majitele Larischova, dostala v Pardubicích název Zámeček, aby tak vynikl rozdíl proti renesančnímu pardubickému zámku. Zdrobnělina Zámeček přešla později i na zmíněné popraviště

Zámeček v Pardubicích byl postaven roku 1885 stavitel Františkem Schmoranzem st. (1814–1902) pro hraběte Jiřího Larische-Mönnicha (1856–1928), manžela známé aktérky tzv. mayerlinské aféry. Připomeňme, že tato šlechtična se stala jakousi kuplířkou milostného vztahu korunního prince Rudolfa s mladičkou Mary Vetserovou, jež skončil tragicky 30. ledna 1889, což mělo za následek císařskou nemilost pro hraběnku Marii Larischovou. Ta po rozvodu se svým manželem (1896) prodala následujícího roku Zámeček hraběti Alfonsu Henckelovi von Donnersmarck. Henckelové byli držiteli Zámečku do roku 1928 a vstoupili do dějin skandalizujícím pornoromanem Jana V. Rosůlka „Huláni a kavalíři“, který byl soudně konfiskován.

Georg Henckel prodal Zámeček v lednu 1928 Ludmile Erhartové, dceři kolínského velkoobchodníka s textilem, jež v říjnu 1930 pronajala vilu Leopoldu hraběti Fuggerovi von Babenhausen z rodu známých augsburských bankéřů. Fugger upoutal pozornost Pardubáků svými bohatými aktivitami (tenis, dostihy, létání) a stal se také objektem zájmu policie a vojenské kontrarozvědky, protože vznikl pocit, že získává informace vojenského rázu pro abwehr. Roku 1935 Fugger rychle odešel do nacistického Německa a odtud do pověstné letky Kondor, jež se účastnila občanské války ve Španělsku (Guernica).

Roku 1937 koupilo Zámeček město Pardubice. Za nacistické okupace sem byl dislokován prapor tzv. Schutzpolizei z Kolína (pluk č. 20 „Böhmen“), který zřídil za heydrichiády v areálu Zámečku popraviště. Ve dnech 3. června až 9. července 1942 tu bylo popraveno celkem 194 vlastenců včetně pardubických spolupracovníků výsadku SILVER A a občanů z osady Ležáky na Chrudimsku. V suterénu vily docházelo k nelidské selekci ležáckých dětí od jejich matek pardubickým gestapem.

Heydrichiáda byla sice tragickým obdobím v dějinách Pardubic i Zámečku, ale i svědectvím o obětavosti a hrdinství našich odbojářů proti nacismu. Vzhledem k tomu, že je stále třeba pečovat o historickou paměť národa, věřím, že po prohlášení Zámečku za městskou kulturní památku (2009) a jeho převodu na ČsOL (2014) se po finančně náročné rekonstrukci zdevastovaného objektu podaří z něj vytvořit nejen důstojné vzdělávací středisko, ale i další kulturní centrum města. Mohu osobně slíbit za Spolek „Zámeček“, z. s., jehož jsem místopředsedou, dobrou spolupráci při realizaci projektu. Věřím i v deklarovanou ochotu statutárního města Pardubice a Pardubického kraje pravidelně tento účel finančně podporovat.

Literatura:

J. Kotyk, *Pardubický Zámeček a jeho osudy*, vydaly Klub přátel Pardubicka a ČsOL, Pardubice 2015.

R. Brož – J. Kotyk – J. Štěpánek, *SILVER A a heydrichiáda na Pardubicku*, vyd. Evropské vydavatelství, Pardubice 2012.

F. R. Václavík – B. Šeda – K. Hovorková – R. Růžičková, *Stavebně-historický průzkum Larischovy vily č. p. 549 v Pardubicích-Pardubičkách*, Pardubice 2015.

BRONZOVÉ RUCE

pražských povstalců

br. Petr Tvrдый

„Bylo by však třeba, aby i hrobům legionářů doma ve vlasti byla věnována potřebná péče. Jsou hroby bratří, kteří brzy po návratu do vlasti zemřeli a nyní, poněvadž uplynula předspsaná lhůta deseti let, mohou být zrušeny. Bylo by jistě dobře, kdyby místní legionářské organizace, hlavně na venkově (v Praze je tato věc spletitější), vedly evidenci všech legionářských hrobů a staraly se o ně. Snad by bylo někde i možno označiti je pomníčky stejného typu, nebo aspoň opatřiti je jednotným znakem tak, aby na první pohled bylo zřejmo, že je to hrob legionáře.“

(O hroby legionářů – Vladimír Roubal, Legionářská stráž 1. 1. 1932, s. 4.)

S naha po jednotném označování hrobů určitého typu sahá mnohem hlouběji do minulosti než pouze do třicátých let dvacátého století. Přesto se v českém prostředí tato myšlenka dočkala naplnění až v období po druhé světové válce. Nejhmatalejší výsledky této aktivity lze nalézt v Praze. Snad každý někdy viděl bronzový reliéf přísahající ruky s nápisem „Věrní zůstaneme“, kterým bývá označeno místo smrti bojovníka květnového povstání z roku 1945.

PRAŽSKÁ IMPROVIZACE

S koncem druhé světové války začala na ulicích spontánně vznikat první pamětní místa padlých. Často k tomu stačila lepenková nebo dřevěná deska, na kterou se napsalo jméno mrtvého nebo jen „neznámý bojovník“ a do nejbližšího okolí se umístilo pár květináčů s pokojovými rostlinami. Tento improvizovaný stav však nemohl dlouho vyhovovat. Proto již v červenci 1945 můžeme slyšet hlas Vojenského historického ústavu, který volal po jednotné úpravě pražských tzv. „uličních kaplíček“.

Mezitím se rychle začínaly umísťovat pamětní desky z iniciativy soukromých osob nebo společností a podniků, které měly připomínat zabitě příbuzné nebo spolupracovníky a kolegy. To však byla skutečnost, které se Vojenský historický ústav velmi obával. Tyto desky dělané „na vlastní pěst“ celou snahu ústavu snižovaly, protože bylo jasné, že čím více jich vznikne, tím méně se může v Praze udržet jednotná úprava pietních míst.

Vojenští historici tvrdili, že pouze stejný vzhled všech pamětních desek zaručí bezpečnou rozpoznatelnost prostoru, kde přišel o život bojovník povstání. Jednotné nemělo být jen vzezření památníků, ale i vedení výstavby v Praze. A tak se z novin a rozhlasu občané republiky dozvěděli, že od září roku 1945 pracuje komise Vojenského historického ústavu a Svazu národní revoluce, která ve spolupráci s řadou dalších státních i veřejných institucí zajišťuje jednotnou „pomníkovou akci“ k označení míst, kde nejen v Praze, ale i v ostatních městech a vesnicích padli květnoví povstalci. Záležitost dostala celostátní rozměr.

Přísahající ruka sochaře Karla Pokorného ještě ze sádry

CO DĚLAT?

Jak měl budoucí jednotící pomník vypadat, si komise „technicky“ představovala celkem přesně. Tvořit jej měly dvě části a držák na květiny nebo věnce. První díl měl být z bronzu a umístěn na průčelí budovy nebo co nejbližší místa, kde bojovník padl. Měl být prostředkem uměleckého vyjádření a nést navíc přiléhavé heslo. Jako autoři tohoto motto byli navrhováni pouze Vítězslav Nezval, nebo František Halas. Druhá část umístěná pod uměleckou plastikou a zhotovená buď také z bronzu, nebo z kamene měla už obsahovat údaje o jménu, stáří, původu a datu úmrtí vzpomínané osoby či osob.

Jak se situace zdála jasnou v ohledu řemeslném, o to více se tápalo v oblasti umělecké. A proto byla ještě v průběhu roku 1945 vypsána veřejná soutěž. Soudě podle materiálů Vojenského historického ústavu i článků z denního tisku byl hlavním strážákem dobových pomníků nevkus. Zainteresované osoby se snažily, aby se občané poučili ze situace po minulém celosvětovém konfliktu. Burcoval i autor ze Svobodných novin: „Také po první válce jsme jim [tj. padlým] stavěli pomníky! Ale jaká to byla hrůza nevkusu, banality, necitlivosti. Jestli se tu uplatnil někdy umělec, pak to byla vzácnost. Rozhodoval obyčejně vkus nějakého nejbližšího kameníka, který pro ten účel vyrobil věc surově ošklivou hyzdící náměstí a parčíky, či návsi našich obcí. A přece v těchto pomnících uctívajících

Finální bronzová podoba plastiky přísahající ruky v pražské Hyberské ulici

naše padlé, zanecháváme budoucím také památky na sebe samé. [...] Už i v Praze se vyskytly věci odstrašující. Na průčelí továrny v Plzeňské třídě na Smíchově chodí lidé kolem nákladné bronzové desky, na níž je užito dokonce tak nemožného už otřepaného, vulgárního motivu smrti s kosou! Takhle to tedy dělat nesmíme.“

Podobně hodnotil situaci s pomníky obětí první světové války i oběžník Zemského národního výboru. „Zkušenosti po světové válce 1914–1918 nás poučily, že při zřizování t.zv. pomníků padlým v jednotlivých obcích nebylo vždy postupováno za šetření požadavků estetických, architektonických nebo urbanistických. Tyto pomníky byly namnoze pořizovány značným nákladem a často i z materiálů nehodnotných. Nebyly ojedinělé případy, že takový památník stal se spíše estetickou a komunikační závadou v obci, než její ozdobou. K tomu přistupuje ještě okolnost, že tyto památníky časem pustly, pozbývajíce stále více zájmu veřejnosti.“

PŘISAHAJÍCÍ RUKA SE RODÍ

Komise vojenských historiků a odbojářů ze Svazu národní revoluce měla nejvíce starostí s uměleckým vyjádřením obětí pro vlast. Do vypsání soutěže dorazilo před koncem roku 1945 celkem sedmdesát čtyři návrhů. Vyhlášení ale přineslo menší rozčarování, protože z klání nevyšel vítězný žádný z tvůrců. A tak byl nápad sochaře Miloslava Bašeho a architekta Karla Řezy z Pardubic, dán k vypracování Karlu Pokornému. Z hesel navržených básníkem Halasem bylo vybráno slovní spojení „Věrní zůstaneme“.

Sochař Pokorný už tehdy patřil mezi ostřílené umělecké matadory. Měl za sebou například prvorepublikovou výzdobu památníku na Vítkově, pro který zhotovil čtyři velké mramorové bloky s tematikou prvního odboje. Dobová kritika je cenila velmi vysoko a na původním místě vydržely dodnes. Mimo to je autorem sochy Karla IV. umístěné ve Velké aule

sídla pražské univerzity nebo legendárního sousolí Sbratření, které dnes přežívá nedaleko hlavního nádraží české metropole a v několika dalších odlitcích po celé republice.

Celou akci s pamětními znameními ale tlačil čas. I sama komise přiznávala, že musela slevit z některých svých požadavků, aby mohly být alespoň některé pamětní desky odhaleny k prvnímu výročí květnového povstání. A tak se i skutečně stalo. Dva exempláře přísahající ruky se objevily u vstupu do budovy rozhlasu. Ale jen provizorně. Vchod se tou dobou opravoval, a tak ihned po trzňě byly opět sejmuty a uklizeny.

JEN S VELKÝMI OBTÍŽEMI

Jednotná úprava všech hrobů po Praze se ale dostávala do velkého skluzu a do finanční a materiální tísně. Řeč čísel byla neúprosná. Pro osazení vybraných šest set osmdesáti míst po Praze bylo potřeba sedm milionů korun. Materiál představovalo asi dvacet tun bronz, které mělo uvolnit národní hospodářství.

V této situaci se souhlasilo i se zřizováním desek vlastním nákladem. V dubnu 1948 mohl tisk konečně informovat, že přednostně budou přísahající ruce osazovány na „místa na nejdůležitějších křižovatkách a přechodech.“ Mezitím bylo v květnu 1947 odhaleno prvních pět Pokorného reliéfů v dějištitích významných bojů povstání (Staroměstské náměstí, Trojský most, Pankrác, Bílá hora a u budovy rozhlasu). I nadále ale trval velký nedostatek bronz a „pomníková akce“ víceméně stála na místě. Ještě necelé čtyři roky po válce bylo možné v Praze najít improvizované pomníčky, které mohly klidně sousedit i s nově umístěnými přísahajícími plastikami.

Rukou od Karla Pokorného můžeme dodnes i mimo území Prahy najít minimálně desítky. Jsou dokladem nejen upřímné snahy po uctění památky padlých v květnovém povstání, ale je s nimi spojeno i mnoho složitých problémů, které museli tehdejší pozůstalí, sochaři, architekti a historici řešit. ■

KVH Čeští lvi České Budějovice, o. s.

br. Radek Marčín

Členové klubu se věnují historii československého odboje za 2. světové války. Hlavní zájem členů je soustředěn na Československou obrněnou brigádu, která sloužila pod britským velením na západní frontě. Z jejich řad se rekrutovali naši výborní letci v RAF a velitelé 1. československého praporu v SSSR. Svůj nejdůležitější úkol odvedla Československá obrněná brigáda při obléhání francouzského přístavního města Dunkerque. Pod československé velení tehdy spadaly i další spojenecké jednotky. Společně měly za úkol udržet v obleženém městě početnější posádku pod velením viceadmirála Frisiuse. Tento úkol se jim podařilo splnit. Na konci války viceadmirál kapituloval do rukou Čechoslováků pod velením gen. Aloise Lišky. Další činností klubu je ztvárnění domácího odboje proti nacistickému Německu.

Klub vznikl v roce 2008, jako volné sdružení přátel věnujících se

Odhalení Zborovského pomníku v Českých Budějovicích v den výročí bitvy u Zborova 2. července 2013

vojenské historii. V roce 2010 byl oficiálně zaregistrován jako občanské sdružení na Ministerstvu vnitra ČR. Někteří jeho členové jsou součástí Československé obce legionářské Jednota Strakonice.

Klub se pravidelně zúčastňuje mnoha akcí v Jihočeském kraji, jako jsou např. pietní akty, přednášky, ale i bojové ukázky k připomenutí 2. světové války. Spolu s našimi přáteli z dalších vojenskohistorických klubů se účastníme akcí v celé republice, ale i v zahraničí.

Mezi naše velké úspěchy patří záchrana českobudějovického pomníku Otty Birma, ruského legionáře a vojáka českobudějovického pěšího pluku 1. Mistra Jana Husi, Voják na stráži nazývaného „Zborovský pomník“. Tento pomník byl 10. července 1927 při příležitosti 10. výročí bitvy u Zborova slavnostně odhalen v Žižkových kasárnách, za přítomnosti významných osobností Českobudějovicka i Československé republiky. Mezi hosty byli i pan

ministr obrany František Udržala a pan ministr zahraničí Dr. Edvard Beneš.

Pomník přečkal válku díky vlastencům, kteří jej opatrně rozebrali a důkladně schovali před německými okupanty. Hned po válce v roce 1945 byl znovu sestaven na původním místě a konaly se u něj přísahy vojáků. Po roce 1968 byl pomník zbourán. Materiál z podstavce byl použit do základů budov. Jednotlivé fragmenty sochy se povalovaly ve vojenských objektech, kde došlo k jejich poškození.

Několikrát proběhly pokusy o jeho záchranu a znovuodhalení. Bohužel vždy skončily na nedostatku finančních prostředků, nebo na zamítavém postoji úředníků.

V roce 2011 jsme se dozvěděli, v článku pana Mörtla, o fragmentech zborovského pomníku, který byl uložen ve vojenském objektu na Rudolfově u Č. Budějovic. V té době nikdo o pomník nejevil zájem. Hrozilo, že jeho části budou navždy zničeny. Rozhodli jsme se pro jeho záchranu a začali podnikat všechny potřebné kroky pro zrestaurování a následné umístění v Č. Budějovicích. V roce 2013 se nám, po různých potížích, podařilo pomník znovu odhalit. V roce 2014 jsme za jeho záchranu převzali plaketu Péče o válečné hroby.

Nedílnou součástí naší činnosti je sběratelství militarií. Jedná se o součásti dobové výstroje a výzbroje, osobní předměty vojáků i fotografie. Nejvíce si vážíme těch sbírkových předmětů, které patřily přímo československým vojákům z řad Obrněné brigády.

Mezi další naši činnost patří sbírání, údržba, renovace a prezentace vojenské techniky. Nutno podotknout, že vozidla anglické výroby s českým lvem ve znaku stojí vždy ve středu pozornosti návštěvníků akcí s vojensko-historickou tematikou. Diváci mohou spatřit následující techniku

jednotlivých členů klubu: 1 motocykl Royal Enfield WD/CO r.v.1940 a 2ks motocyklů Royal Enfield WD/CO r.v. 1941. Všechny motocykly byly dovezené přímo z Velké Británie. Čeští lvi disponují dále 1,5tunovým vojenským nákladním automobilem Austin K30, r.v.1940. Tento automobil se dostal do ČSR již v roce 1946 v dodávkách UNRRA. Členové klubu vlastní i dalších několik kusů dobové vojenské techniky, u které momentálně probíhá renovace. Jsou to například americké Jeep Willys MB, Jeep Ford GPW a motocykl BSA WM20. Jako největší dosavadní úspěchy klubu patří jistě záchrana jedinečného kusu vojenské techniky – Austinu K2/Y Ambulance. V době 2. světové války se stejným sanitním vozem jezdila i současná britská královna Alžběta II., která sloužila u pomocných ženských sborů ATS. Tato unikátní vojenská sanita byla po šedesáti letech nalezena ve stodole jednoho pařížského vetešnictví. Majitelka byla již rozhodnutá, že nechá automobil sešrotovat. Jen díky nadšenému úsilí našich členů se podařilo automobil vyprostit a odvézt do Čech. V současné době probíhá jeho renovace. ■

K publikaci SOKOLOVO ve stínu propagandy

V minulém čísle Legionářského směru byla publikována recenze na mou monografii „Sokolovo – ve stínu propagandy“, ve které autor, br. Milan Mojžíš, považuje některé publikované nově zjištěné informace za lživé a nesmyslné a tvrdí, „že by se před knihou mělo varovat.“ Rozhodl jsem se proto v následujících řádcích polemizovat s názory br. Mojžíše a dokázat, že „Sokolovo – ve stínu propagandy“ rozhodně není knihou určenou k zatracení, ale publikací, která přináší do problematiky našeho východního odboje plno nových, zajímavých a dovolím si tvrdit, že také i několik přelomových informací.

Největší kritika byla v recenzi věnována kapitole č. 3 s názvem „Odjezd na frontu a boj o Sokolovo“, ve které popisují, kromě bojových zkušeností naší jednotky a odjezdu na frontu, především samotná bojová střetnutí Čechoslováků s nepřítelem ve dnech 8. a 9. března 1943. V knize jsem pak čerpal z archivních pramenů z České republiky, Slovenska, USA, Ukrajiny, Izraele a Německa. Právě na základě pramenů našeho západního souseda jsem přinesl nový pohled na střetnutí – pohled nepřítele. Podařilo se mi mj. zjistit také počet padlých vojáků wehrmachtu v bojích. Jednalo se o celkem devět padlých vojáků, jejichž osobní údaje, jakož i jednotku, jsem uvedl v jedné z příloh. Možná právě údaj, že všichni padlí jsou pohřbeni na válečném hřbitově v Charkově, mohl vyvolat u kritiků domněnku o získání informací opsáním z nějakého pomníku, avšak konkrétně v této věci mám materiály ověřené ze tří zdrojů, tudíž si je skutečně dovolím považovat za věrohodné.

Poprvé jsem na materiály o padlých narazil při svém studiu v německém vojenském archivu Bundesarchiv-Militärarchiv ve Freiburgu im Breisgau. Byl jsem jedním z prvních badatelů vůbec, který se tam vydal zjišťovat informace o nasazení wehrmachtu pod Charkovem. Jak jsem později zjistil, pátral zde také kolega Aleš Binar, který však nespíš neprošel všechny dostupné materiály a na počty padlých nenarazil. Seznam padlých vojáků u Sokolova lze nalézt ve fondu RH 27-6/79–99, tedy záznamech 6. tankové divize. Jako místo úmrtí je uváděno Ssokolowo – tak Němci vesnici nazývali.

Všechna zjištěná jména jsem se následně rozhodl ověřit v dalším německém archivu, a to sice v tzv. WAsTu (Deutsche Dienststelle) se sídlem v Berlíně. Jedná se o instituci, která vede evidenci příslušníků wehrmachtu, kteří v období druhé

světové války padli, zemřeli nebo se stali nezvěstní. Lze zde nalézt základní informace ke službě daného vojáka Wehrmachtu včetně místa úmrtí. Z těchto materiálů jsem si proto ověřil, že padlých bylo skutečně devět. (Kontroloval jsem nejen zjištěná jména, ale měl jsem k dispozici seznam všech padlých ve dnech 8.–9. března 1943 s uvedením místa úmrtí či příslušnosti k jednotce.) Zároveň to dokazuje i mé tvrzení, že se bojů u Sokolova zúčastnily pouze jednotky z pluku tankových granátníků 4 a motocyklového praporu 6, protože všichni padlí měli původ v těchto jednotkách. Zda bojovali s Čechoslováky i vojáci z jiných jednotek nemohu stoprocentně prokázat, předpokládám však, že by při útoku Němci ztratili alespoň několik mužů, což se nicméně nepotvrzuje a proto byla u Sokolova nasazena pouze skupina „Unrein“.

Třetím zdrojem pro ověření byla Německá komise válečných hrobů (Volksbund Deutsche Kriegsgräberfürsorge), v jejíž internetové databázi (volně přístupné na internetu na jejich webových stránkách), jsem zjistil, že všichni padlí němečtí vojáci u Sokolova jsou pohřbeni na německém vojenském hřbitově v Charkově. Tento hřbitov vznikl až v letech 1996–1998 a v průběhu

let sem byly převezeny ostatky všech německých vojáků padlých v Charkovské oblasti, tudíž i těch, kteří zemřeli v bojích u Sokolova nebo Taranovky. Z internetové databáze Volksbundu jsem následně zjistil také přesnou lokaci hrobu – tzn. blok, řadu i číslo hrobu, pokud to bylo možné a voják se nenacházel v hromadném hrobě.

Údaje o padlých tak mám potvrzené ze tří – na sobě nezávislých zdrojích – (Bundesarchiv, WAsT a Volksbund). Proto si je dovoluji považovat za pravdivé. Samozřejmě nemohu vyloučit, že k počtu devíti padlých

vojáků – přibude několik jedinců, kteří mohli být mezi nezvěstnými či zemřelými na zranění. To je však nemožné zjistit. Pokud druzí argumentují faktem, že mnou uvedené informace o počtu padlých jsou mylné, dovoluji si je tímto vyzvat, aby mi dokázali na základě německých pramenů opak, včetně jmen a osobních údajů padlých.

Recenzent se dále zastavuje nad mým tvrzením o odmítnutí nasazení tanků u Sokolova. Pokud si čtenář mou publikaci pozorně přečte, zjistí, že sice skutečně uvádím, že se útoku na Sokolovo nezúčastnily německé tanky, nýbrž samohybná útočná děla Stug III. Předpokládám, že pokud je br. Mojžíš velitelem tankové roty aktivních záloh, tak ví, jaký je rozdíl mezi samohybným útočným dělem a tankem. Proto rozhodně nepovažuji závěry uvedené v knize za „plivnutí do tváře“ všem příslušníkům naší vojenské jednotky na východní frontě. Rozhodně nesnižuje hrdinství Čechoslováků, kteří útokům německých obrněnců čelili.

Autor publikace Jiří Klůč (vlevo) s Yehudou Parmou, jedním z posledních žijících veteránů od Sokolova, a jeho dcerou. (Givatayim, Izrael, únor 2016)

Nemohu souhlasit ani s tvrzením, že v dalších kapitolách jsou publikovány zejména převzaté informace z prací Miroslava Brože, se kterým jsem podle recenze nenavázal kontakt k získání novějších, aktuálnějších faktů. S br. Brožem jsem v kontaktu ve věci bojovníků od Sokolova již několik let. Pokud by si recenzent přečetl mou knihu pozorně, dozvěděl by se o skutečně nových informacích o osudech bojovníků od Sokolova – vč. nově zjištěných dat úmrtí, které jsem dokonce Miroslavu Brožovi poskytl, protože je neměl k dispozici. Je pravdou, že jeho publikace „Hrdinové od Sokolova“ je v tomto poznání přelomová a skutečně jsem z ní čerpal základy do svých medailonků, které jsem však komplexně rozšířil o nově zjištěné informace.

Za fakty, které jsem uvedl v knize, si plně stojím, všechny jsou pravdivé a ověřené z několika různých zdrojů. Všem bych doporučil si knihu osobně přečíst a udělat si vlastní názor.

Publikace je k dispozici u všech knihkupců, popřípadě přímo osobně u mě na emailu Sokolovo1943@seznam.cz. Na stejné adrese se mnou také můžete v případě zájmu diskutovat.

Přehled kapitol knihy „Sokolovo – ve stínu propagandy“

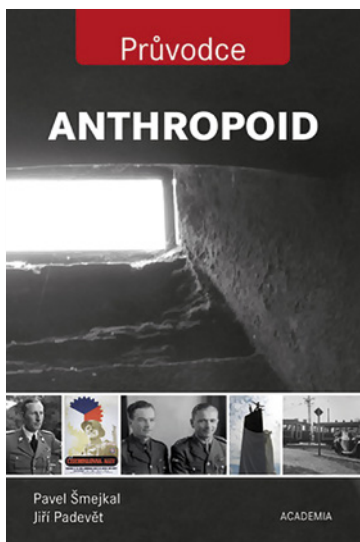
1. kapitola Počátky odboje v Polsku a Východní skupina čs. armády v SSSR,
2. kapitola Organizování vojenské jednotky v Buzuluku,
3. kapitola Odjezd na frontu a boj o Sokolovo (Bojové zkušenosti, odjezd na frontu, boj o Taranovku a Sokolovo, ústup, masakr v Charkově),
4. kapitola Ztráty, vyznamenání a zajatci,
5. kapitola Důstojníci 1. čs. samostatného polního praporu,
6. kapitola Personální spojitosti s Karlovarským krajem (Sokolováci, kteří se narodili nebo žili v okresech Sokolov, Cheb a Karlovy Vary),
7. kapitola Poválečné osudy Sokolováků a oslavy výročí boje (5. výročí bitvy a přejmenování města Falknov na Sokolov),
8. kapitola Poválečný odkaz bitvy u Sokolova (ve výtvarném umění, filmu, na pomnících, sochách a pamětních deskách, v armádě a v literatuře).

Čest památce všech padlých československých vojáků v bojích o Charkov v březnu 1943 i všem ostatním, kteří se zasloužili o osvobození Československa v letech druhé světové války! ■

Průvodce – ANTHROPOID

ses. Marcela Volfová

Vedici Průvodce vydalo nakladatelství Academia po *Průvodci protektorátní Prahou a Krvavém finále* další publikaci Jiřího Padevěta, tentokrát nazvanou *Anthropoid*, jejímž spoluautorem je Pavel Šmejkal. Jak již název napovídá, kniha se zaměřuje na paraskupinu s krycím názvem Anthropoid, která měla za úkol provést útok na zastupujícího říšského protektora Reinharda Heydricha. Stejně jako v předchozích průvodcích i zde se čtenář seznámí s místy spojenými s celou operací, které jsou tentokrát v knize řazeny nikoli podle čísel městských částí, jak tomu bylo např. v *Průvodci protektorátní Prahou*, ale chronologicky, tak jak se pohybovali parašutisté od svého seskoku nedaleko Nehvizd u Prahy až po statečný boj v Resslově ulici. Kniha provádí čtenáře nejen po místech spojených s aktivitou parašutistů, ale u každé adresy jim nabídne krátký příběh jejích obyvatel, z nichž většina za svoji pomoc a obětavost zaplatila životem.

Poslední stránky knihy patří současné podobě rodných domů sedmi parašutistů z Resslovy ulice a jmennému seznamu lidí popravených v souvislosti s pomocí při přípravě útoku na Heydricha.

Publikace je doplněna množstvím známých i méně známých fotografií a je ji možné zakoupit ve třech jazykových mutacích – češtině, angličtině a němčině. Křest knihy proběhl v komorním duchu symbolicky v kryptě pravoslavného chrámu sv. Cyrila a Metoděje 5. května 2016 a kmotrem knihy byl vojenský historik a ředitel Odboru pro válečné veterány MO ČR br. plk. Eduard Stehlík. ■

Průvodce ANTHROPOID

Rok vydání 2016

Počet stran 200

Rozměr 130 × 200 mm

Vazba brožovaná

ISBN: 978-80-200-2555-5

EAN: 9788020025555

Zveme vás

› 23. července

„Vlastním pořádkem“, ukázka z bojů československých legionářů proti bolševikům, železniční stanice Bezdrůžice (viz následující strana) /ČSOL/; Pitní akt u příležitosti 100. výročí od narození F/Sgt Ondřeje Šambergra, náměstí v Lubenci (14.00 hod.) /ČSOL/

› 26. července

Pietní akt u Pomníku letců na nám. Svobody v Praze (8.45 hod.); Pietní akt u Pomníku čs. zahraničních vojáků padlých na bojištích druhé světové války, Vítězná nám. v Praze (9.15 hod.); Setkání vedoucích představitelů MO a GŠ AČR s účastníky SNP a vojenskou veřejností k 72. výročí SNP, Váhy, Hlavní sál MO (10.00 hod.) /ČSBS/

› 20. srpna

Tankařiv Lichkově, unikátní ukázky z výcviku prvorepublikové armády spolu s útočnou vozbu, Vojenské muzeum Lichkov (viz strana 25).

› 27. srpna

14. tankový den, Vojenské technické muzeum Lešany, Lešany u Týnce nad Sázavou, 9.30 hod. /VHÚ Praha/

› 29. srpna

72. výročí Slovenského národního povstání, Bánská Bystrica. /Múzeum SNP/

› 3. září

Muklovská pouť na sv. Hostýn, Bystřice pod Hostýnem, 10.00 hod. /KPV ČR/

› 21. září

Vzpomínka na padlé legionáře u příležitosti 98. výročí bitvy na kótě Doss Alto, Pomník legionářů na Olšanských hřbitovech v Praze, 10.00 hod. /ČSOL/

› 7. října

Setkání vedoucích představitelů MO a GŠ AČR s válečnými veterány a vojenskou veřejností u příležitosti výročí bojů na Středním Východě, u Dunkerque a na Dukle, Váhy, Hlavní sál MO, (10.00 hod.); Vzpomínkový akt u hrobu armádního generála Karla Klapálka, Olšanské hřbitovy v Praze (14.00 hod.)

NEKROLOG

Vlastimil Schildberger starší *21. 2. 1938 – †30. 3. 2016

Vlastimil Schildberger se narodil 21. února 1938 v Bruntále, jako prvorozený syn manželů Schildbergerových, později se mu narodila sestra Helena. Se svými rodiči žil v Bruntále, odkud se však museli v osudovém roce 1938 odstěhovat za dědečkem do Brna, kde až do roku 1945 bydleli v Horních Heršpících. Druhou světovou válku prožil jako malé dítě. Jak sám uváděl, pamatoval si až výrazně, pozdější válečné události, zažil i obě americká bombardování Brna. To v něm vzbudilo velký zájem o druhoválečné období. Jejich dům stál na okraji Brna a jako dítě z něj pozoroval letadla startující z černovického letiště. S kluky ze sousedství poznával půdorysy letadel a naučil se dokonale rozeznávat jejich jednotlivé varianty.

V roce 1956 dostudoval Železniční školu v Jablonném v Podještědí a nastoupil jako výpravčí vlaků v železniční stanici Brno Řečkovice. Vojenskou základní službu vykonal v letech 1957–1959 ve Stříbře. Sloužil u protiletadlového dělostřelectva, kde pro účely rozpoznávání letadel začal vyřezávat jejich dřevěné modely. Později přidal i modely děl a lodí. Po odchodu do civilu přešel na stavbu modelů plastikových. V roce 1961 se oženil s Marií Kolečkovou, se kterou měl jediného syna Vlastimila. U Českých drah pracoval celých 42 let, a to jako výpravčí na stanicích v Brně. Díky svým znalostem historie též působil na čtvrt úvazku v Moravském zemském muzeu.

V roce 1975 byl zakládajícím členem Klubu vojenské historie v Brně, tehdy pod hlavičkou Svazarmu, díky čemuž mohla koncem 70. let vzniknout tradice vzpomínkových oslav bitvy u Slavkova, jichž byl také zakládajícím členem.

Významnou měrou se též zasloužil o rozvoj aeroarcheologie. Již v roce 1977, společně s redaktorem časopisu Zápisky, založil skupinu, která pátrala po letadlech sestřelených nebo havarovaných během druhé světové války. Jejich aktivita vedla k vyzdvižení desítek

letadel, a tím přispěli nejen k identifikaci strojů samotných, ale také letců v nich zemřelých.

Velkou vzpruhou se pro něj stala doba po listopadu 1989, kdy mohl začít naplno projevat svoji tvůrčí individualitu. S obrovskou energií se pustil do práce a publikoval v odborných i populárních časopisech, podílel se na zpracování několika diplomových prací a monografií, zejména o období druhé světové války. Pro širokou veřejnost přednášel o vojenské historii se zaměřením na období napoleonských válek, první a druhou světovou válku. Byl autorem scénářů a odborným poradcem několika televizních dokumentárních filmů.

Zasloužil se o nalezení a exhumování stovek vojáků všech válečných stran, kteří padli na území Jihomoravského kraje, ke kterým přistupoval profesionálně, bez rozdílu národnosti.

V roce 1988 byl zakládajícím členem granátnického pěšího pluku č. 1 Kaiser, jehož byl velitelem. S plukem procestoval všechna bojiště napoleonských válek v Evropě. V roce 1993 se zasloužil o znovuoobnovení činnosti brněnského měšťanského střeleckého sboru.

Pan Vlastimil Schildberger se nikdy nenechal zvíkat ideologickým nátlakem. Přicházel často s tématy, s nimiž bylo možné nesouhlasit nebo se s nimi naopak ztotožnit, v žádném případě k nim ale nebylo možné postoj nezaujmout vůbec. Přes občas vyostřený skepticismus a provokativní formulace však lze za tím vším nalézt obraz člověka, který věří ve správnost a pozitivní účinnost svého jednání ve prospěch společnosti.

Při svém bádání a studiu uměl nacházet souvislosti ve zdánlivě odtažitých skutečnostech a rozvíjet je do šíře, která ohromovala. I proto měla takový úspěch jeho vystoupení na veřejnosti a v médiích. Na svých pravdách ale dogmaticky nelpěl, byl přístupný všem rozumným argumentům a i v tom tkví velikost jeho osobnosti.

Pan Vlastimil Schildberger byl mimořádně citlivý, měl rád přírodu a zvířata. Byl šťastný v lese nebo na své zahradě, ve vinohradu.

S panem Vlastimilem Schildbergerem odešla legenda, jejíž odkaz bude ještě dlouho poučením a inspirací k diskuzi. Tento historik, kolega, přítel a milý člověk vryl hlubokou stopu do moravské historiografie.

br. Milan Laštůvka

VLASTNÍM POŘÁDKEM

Ukázka z bojů československých legionářů proti bolševikům

**VSTUP
VOLNÝ**

LEGIOVLAK Ukázka dobové techniky a letadel
Legionářské výstavy * Občerstvení

Nádraží Bezdružice
23. červenec 2016

www.csol.cz

ČESKOSLOVENSKÁ
OBEC LEGIONÁŘSKÁ

Píseňská dráha

Český Západ
místní akční skupina

Příběhy sbírkových předmětů Vojenského historického ústavu

br. Zdeněk Špitálník
Vojenský historický ústav

Blůza 85 letní, 1991

V souvislosti s nasazením československých vojáků v Kuvajtu v roce 1991 bylo nutné rychle vyvinout vhodný stejnokroj a další materiál pro podmínky exotického bojiště. Polní stejnokroj 85 vyrobený z bavlny a polyesteru byl příliš těžký a neprodyšný a tak byl vytvořen stejnokroj 85 letní.

Nový komplet se skládal z blůzy, košile, kalhot, polní čepice a vůbec poprvé i klobouku. Veškeré součástky byly vyrobeny z bavlněného kepru, který byl na rozdíl od dosavadních směsových tkanin vhodnější do pouštního prostředí. Označení státní příslušnosti se nosilo ve formě tištěné domovenky „CZECHOSLOVAKIA“ a rukávového znaku na levém rukávu blůzy. Hodnostní označení se umísťovalo na navlékací nárameníky. Blůza měla dvě vnější náprsní kapsy, dvě vnitřní kapsy a malou vnitřní kapsu na dozimetr. Součásti letního stejnokroje 85 se později vyráběly i ve dvou variantách maskovacího potisku a byly primárně určené do zahraničních misí.

